

Kisbér város integrált településfejlesztési stratégiája

II. STRATÉGIA

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiáról szóló
211/2015. (IX.11.) KVÖKt.
határozat melléklete

KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Közép-Dunántúli Operatív Program – Fenntartható
településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált
Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült: a Belügyminisztérium megbízásából
a KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 sz. projekt keretében

Készítette: **KD-ITS KONZORCIUM**

Konzorciumvezető: **Közép-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt.**

- A konzorcium tagjai:
- *Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.*
  - *Lechner Lajos Tudásközpont Területi, Építésügyi, Örökségvédelmi és Informatikai Nonprofit Kft.*
  - *MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt.*
  - *PESTTERV Pest megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.*
  - *TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft.*
  - *VÁROS-TEAMPANNON Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*

Közreműködő szakértők:

Felelős tervező:	Koszorú Lajos TT 01-1346/06	Város-Teampannon Kft.
	Szántó Katalin TT/1 01-2054	Város-Teampannon Kft.
Tervezők:	Tábori Attila Szántó Katalin	Város-Teampannon Kft. Város-Teampannon Kft.
	Tábori Attila	Város-Teampannon Kft.
	Dr. Laposa József TT/1T 19-0384	Tájterv-Műhely Kft.
	Bunyevác Katalin	MAPI Zrt.
	Komjáthy László	Partner Kft.
Munkatársak:	Mészáros Dóra Polgár András Tokai Gábor	Város-Teampannon Kft. Város-Teampannon Kft. Város-Teampannon Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
1 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	8
1.1 Jövőkép és az átfogó célok aktualizálása	8
1.1.1 Indoklás	8
1.1.2 Aktualizált jövőkép és átfogó célok.....	8
1.2 Középtávú célok.....	12
1.3 A célok közötti összefüggések bemutatása.....	13
2 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	15
2.1 A megvalósítást szolgáló beavatkozások áttekintése.....	15
2.2 Akcióterületi fejlesztés – Városközpont rehabilitáció II. ütem	16
2.2.1 Az akcióterület kijelölése, a korábbi kijelölés módosításának indoklása.....	16
2.2.2 Településközpont akcióterület bemutatása	17
2.2.3 Az akcióterület fejlesztés célja	21
2.2.4 Tervezett beavatkozások – indikatív projektlista.....	22
2.2.5 Tervezett beavatkozások részben vagy egészben az akcióterületen kívül, amelyek az akcióterület szempontjából kiemelt relevanciával bírnak	26
2.3 Tematikus (akcióterületeken kívüli) fejlesztések	26
2.3.1 Tematikus programok célja, áttekintése.....	26
2.3.2 Lovas reneszánsz.....	27
2.3.3 Új utak a helyi gazdaságban	29
2.3.4 Vonzerő- és jövedelemtermelő képesség növelése a turizmusban.....	45
2.3.5 Gazdaságosság, minőség és fenntarthatóság a városüzemeltetésben.....	48
2.4 Vázlatos pénzügyi terv és ütemezés	54
3 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	59
3.1 Külső összefüggések	59
3.1.1 EU 2020 stratégia 11 tematikus céljával való összhang.....	59
3.1.2 Országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval (OFTK), és országos területrendezési tervvel (OTrT) való összhang vizsgálata.....	60
3.1.3 Megyei területrendezési terv; területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program.....	62

3.1.4	Településfejlesztési és -rendezési eszközök.....	66
3.1.5	Egyéb tervdokumentumokkal való összhang.....	68
3.2	A stratégia belső összefüggései	70
3.2.1	A célok és a programok közötti összefüggés bemutatása	70
3.2.2	A stratégiai célok megvalósulásának hozzájárulása a konfliktusok kezeléséhez és az adottságok kihasználásához.....	73
3.2.3	Beavatkozások kölcsönhatása	76
4	A MEGVALÓSÍTHATÓSÁG KOCKÁZATAI	79
4.1	Kockázatok	79
4.1.1	Külső gazdasági-politikai feltételek.....	79
4.1.2	Spontán társadalmi trendek, folyamatok	80
4.1.3	Állami-kormányzati felelősségi körben megvalósuló fejlesztések.....	81
4.2	Beavatkozások kockázatelemzése	81
5	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI, NYOMON KÖVETÉS	85
5.1	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek.....	85
5.2	A stratégia megvalósításának szervezeti keretei	86
5.3	Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	88
5.4	Monitoring rendszer kialakítása.....	89
5.4.1	A monitoring célja	89
5.4.2	A monitoring rendszer felépítése, működése.....	90
	MELLÉKLET – AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI VÉLEMÉNYEZÉSI ELJÁRÁS EREDMÉNYE	95

BEVEZETÉS

TERVEZÉSI KÖRNYEZET, INDOKLÁS

Kisbér 2012-ben fogadta el Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS). Az azóta eltelt időszakban a stratégia megvalósítását befolyásoló belső és külső tényezőkben olyan jelentős változások következtek be, amelyek indokolttá tették e stratégia felülvizsgálatát, módosítását:

- a 2008-2009-es pénzügyi, gazdasági válságot követően a piaci, befektetői környezet messze nem javult olyan mértékben, mint ahogy azt 2012-ben vártuk, a válság hatása várhatóan még sokáig meg fogja határozni a fejlesztés lehetőségeit;
- az önkormányzatok feladat- és hatásköre jelentős mértékben módosult, pénzügyi és döntési mozgásteret nagymértékben beszűkült;
- a településfejlesztést érintő szakpolitikai és jogszabályi környezet nagymértékben megváltozott, aminek legfontosabb elemei:
  - Az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi és egyes eljárásrendi elvárásait rögzítő **314/2012. (XI.8) Korm. rendelet** megalkotása;
  - Az országos fejlesztési és rendezési dokumentumok, mint tervezési kereteket meghatározó dokumentumok elfogadása: **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** (elfogadva az 1/2014 OGY. határozattal); **Országos Területrendezési Terv (OTrT) 2014. február 1-től hatályos módosítása**;
  - A **megyei területfejlesztési koncepciók és programok** 2014-ben történt felülvizsgálata, amelyek – a megváltozott önkormányzati és területfejlesztési jogi környezet alapján a megye, a megyei jogú városok és a megye többi települését érintő fejlesztések összehangolása tekintetében a korábbiaknál hangsúlyosabb eszközökké váltak.

A változások közt kiemelt jelentőségű, hogy az Európai Unió 2014-2020-as programozási időszakának támogatáspolitikai célkitűzéseit a korábbiaknál sokkal szigorúbban kell az országoknak érvényesíteni fejlesztés politikájukban. Meghatározó uniós és hazai tervdokumentumok, jogszabályok:

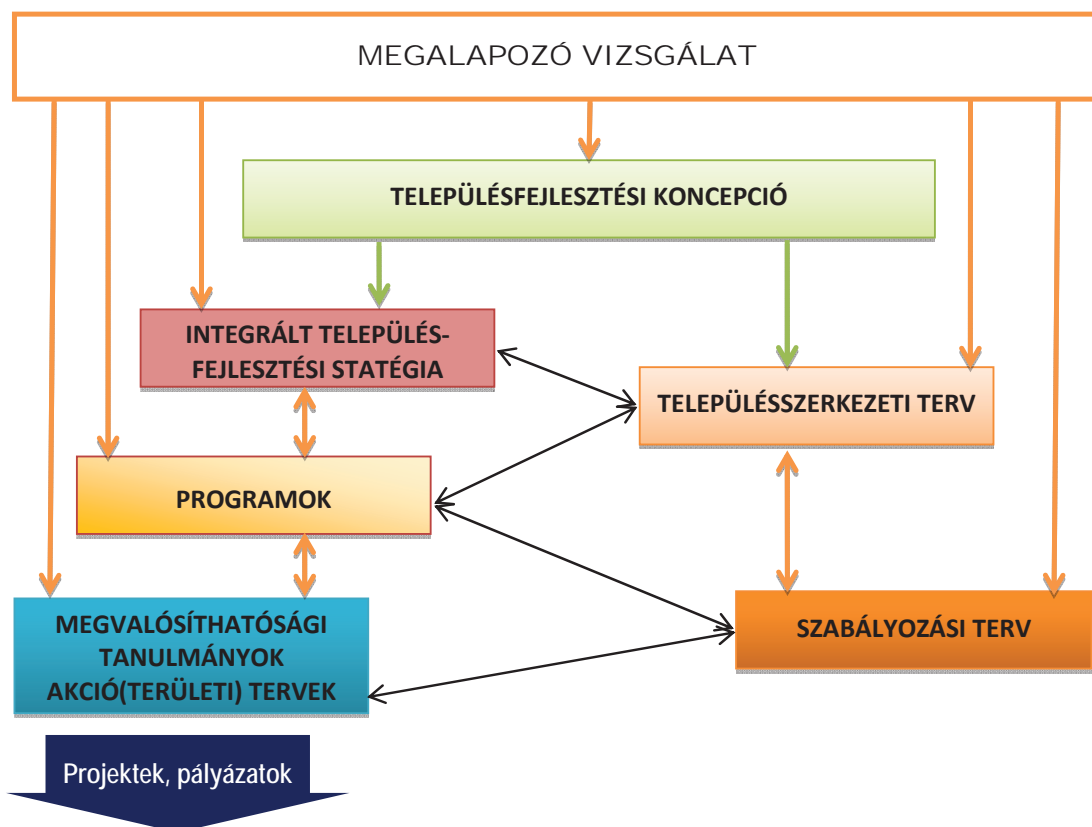
- Az **EU 2020 Stratégia**, amelyben az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés átfogó céljának elérése érdekében
  - a stratégia 5 kiemelt célterületet határozott meg, nevezetesen: foglalkoztatás, innováció, oktatás, társadalmi befogadás és klíma/energiapolitika;
  - a stratégia végrehajtását szolgáló EU rendelet 11 tematikus célt, a tematikus célokhoz rendelt pedig beruházási prioritásokat határozott meg. A 2014-2020-ban elérhető uniós támogatások e célok elérését szolgálják minden tagországban, így Magyarországon is, a fejlesztéseket e beruházási prioritásokkal összhangban kell megvalósítani.

- az EU 2020 stratégiához igazodóan kidolgozásra és Brüsszel által is elfogadásra került a **Partnerségi Megállapodás**, amely a hazánkban elérhető uniós források, az Európai Strukturális és Beruházási Alapok eredményes és hatékony felhasználásának hazai alapfeltételeit rögzíti. A Partnerségi Megállapodásban foglaltak mentén kidolgozták a következő támogatási időszak **Operatív Programjait**, amelyek nagyobb részét 2015 elejére már az Európai unió is jóváhagyta. Az ITS kidolgozásakor a Kisbér számára nagy fontosságú Vidékfejlesztési Program még kidolgozás alatt állt.
- Az Operatív Programok közül a városok számára az egyik legjelentősebb forrásokat tartogató Terület és Településfejlesztési Operatív Programhoz (TOP) kapcsolódóan folyamatban van a **megyei Integrált Területi Programok (ITP)** tervezése és ehhez kapcsolódóan a városi fejlesztési elképzelések összegyűjtése, rendszerezése.

A Belügyminisztérium – EU-s források igénybevételével – a **járászhelyek** számára pénzügyi és szakmai támogatást nyújt a stratégiai tervezési feladatokhoz a „Fenntartható településfejlesztés a kis-, és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása ” című projekt keretében. Ennek eredményeként az ország összes járáshelyére egy időben, egymással párhuzamosan történik a korábbi IVS-ek felülvizsgálata, az Integrált Településfejlesztési Stratégiák (ITS) elkészítése, a 314/2012. (XI.8) Kormány rendeletben foglaltaknak megfelelően.

A jogszabályi előírásokból, de a tervezési logikából is fakadóan az ITS egy **átfogó tervezési rendszer** egyik eleme. A rendszer alapelemeit és azok egymásra épülését az alábbi ábra foglalja össze

A településfejlesztési és -rendezési tervek rendszere

A TERVEZÉS FOLYAMATA, CÉLJA

A stratégia elkészítését részletes helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészekből álló **Megalapozó vizsgálat** előzte meg. A város 2012-ben jóváhagyott IVS-hez 2010-11-ben részletes vizsgálat készült, annak hosszú távú megállapításai továbbra is helytállóak. A **Megalapozó vizsgálat** számos az azóta közzétett 2011. évi népszámlálási adatokat elemezve és az időközben létrejött új járási szintű közigazgatási rendszer figyelembevételével mutatja be Kisbér megváltozott térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési hátterét, a stratégia-alkotás számára meghatározva a város és az egyes városrészek legfőbb erősségeit, gyengeségeit, illetve a külső környezet városfejlesztési szempontból releváns jellemezőit. E munkafázis eredményeit külön dokumentumban összegeztük.

A **stratégia-alkotás** fázis a megalapozó vizsgálaton és a településfejlesztési koncepción túl nagymértékben támaszkodott a korábbi IVS-ben foglaltakra és megvalósításának tapasztalataira, továbbá az egyéb releváns helyi koncepciókra és programokra, köztük a Gazdasági Ciklusprogramban foglaltakra. A vizsgálat tárgyát képezte a stratégiában megfogalmazott fejlesztések összhangja a hatályos Településszerkezeti Tervvel is. A programelemek szükség esetén a településrendezési eszközök módosítását is eredményezhetik. Mindezek mellett a stratégia-alkotás fontos inputját jelenti a tervezési folyamatot kísérő partnerség; a helyi döntéshozók és véleményformálók, a gazdasági és civil szféra szereplői véleményének, elképzeléseinek megismerése.

Az **Integrált Településfejlesztési Stratégia** a város **középtávú** fejlesztési irányait, célrendszerét, az ezek elérése érdekében tervezett beavatkozásokat, továbbá a megvalósítás és nyomon követés eszközeit és módszereit rögzíti. Legfontosabb célja, hogy stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő a következő 7-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét. A stratégia akkor válhat eredményessé, ha:

- annak segítségével a városa ki tudja használni fejlődési potenciálját;
- a célok és azok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek (projektek) döntő részben meg is valósulnak a 2014-2020-as időtávban, kihasználva az uniós támogatások adta lehetőségeket;
- a városban a fejlesztések térben és időben egymással összehangoltan valósulnak meg;
- az ITS a városfejlesztés különböző szereplői közötti kommunikáció eszközévé válik;
- az abban foglalt kiszámítható, világos célrendszer révén a közszéféra mellett a magánszéféra fejlesztéseit is képes ösztönözni.

A KSH Kisbér területén szegregált és szegregációval veszélyeztetett területet nem jelölt ki (lásd bővebben a megalapozó dokumentációt). Ebből, illetve a vonatkozó jogszabályokból következően az ITS-hez nem készül antiszegregációs program. Ugyanakkor az ITS több, a szegregálódási folyamatok megelőzését és a hátrányos helyzetűek, kirekesztéssel veszélyeztetettek befogadását, felzárkózását elősegítő programelemet is tartalmaz, ezeket a megvalósítást szolgáló különféle programokba integráltan tervezi a város megvalósítani.

1 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

1.1 JÖVŐKÉP ÉS AZ ÁTFOGÓ CÉLOK AKTUALIZÁLÁSA

1.1.1 Indoklás

Kisbér 2012-ben fogadta el a következő 4-6 évre szóló Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, így az abban foglalt jövőkép és átfogó célrendszer komolyabb felülvizsgálata nem célszerű és egy középtávú stratégiaalkotásnak nem is feladata. Az aktualizálás célja, hogy a jövőkép közérthető legyen, és ezáltal **VILÁGOS IRÁNYT MUTASSON: MERRE KÍVÁNUNK HALADNI.**

A megváltozott külső körülmények – köztük a hatáskörök csökkenése a város számára olyan legfontosabb kérdésekben, mint a térségi szerep az oktatás és az egészségügy, vagy a korábbiaknál erőteljesebben a megyei jogú városokra fókuszáló országos stratégia – azt is szükségessé teszik, hogy a **RÓLUNK DÖNTÉST HOZÓK** számára is világossá tegyünk, **MIBEN VÁRJUK A TÁMOGATÁSUKAT.**

A vidéki kisvárosok és a velük együtt élő térségek kitettségének növekedése ugyanakkor kiemelten fontossá teszi, hogy szorosabbra zárjuk sorainkat mindazokkal, akik nyitottak a kooperálásra, azonos irányú céljaink összehangolására. Az aktualizált jövőképpel és célrendszerrel egyúttal azt is meg kívánjuk mutatni a külvilágnak, **MIHEZ VÁRUNK PARTNEREKET, MELY TERÜLETEKEN LÁTUNK LEHETŐSÉGET A SZOROSABB EGYÜTTMŰKÖDÉSben.**

1.1.2 Aktualizált jövőkép és átfogó célok

A 2012-ben jóváhagyott IVS szerint a jövőbeli fejlődés motorjai: **a hagyományok, a műemléki vagyon, a kistérségi centrum és a táji környezet.** Ez a megállapítás továbbra is helytálló. Ugyanakkor fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy mint járásközpont, a „**kistérségi centrum**” szerep **dominánsabbá** vált. A „fejlődés motorjai” listát szükséges kiegészíteni a **városban élő emberekkel**, akiknek készségei, tudása, egészsége, kezdeményező készsége nélkül nincs fejlődés és a **városban működő közösségekkel**, gazdálkodó, civil és intézményi szervezetekkel, melyek a fejlődést szolgáló beavatkozások legfőbb végrehajtói, döntéseik, hatékonyságuk és együttműködési készségük a fejlődés alapvető feltétele. Végül szükséges a listát a **nagytérségi kapcsolatrendszerrel** is kiegészíteni, ami Kisbér létrejöttét és jövőjét is nagymértékben meghatározza. Ezekre építve egy olyan Kisbért vizionálunk 2025-re, amelyet a helyi társadalom, a járásban élők, a környező nagyvárosokból és távolabbról idelátogatók egyaránt magasra értékelnek, **szerepeltető, családias-barátságos miliójú, sokszínű kisvárosnak tartanak.** Kisbér olyan város lesz, ahol mindazok, akik Magyarországon kívánnak boldogulni, úgy érzik, hogy az ország más térségeivel összehasonlítva itt is van olyan perspektíva, amiért érdemes maradni, a jövőbe befektetni.

1.1.2.1 Esélyt a munkának: képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció

Kisbér és térsége ismertségének alapja mindent kétséget kizáróan a **lóhoz kötődő termelő-tenyésztő, szolgáltató, oktatási-képzési és turisztikai kínálatok egyre bővülő palettája**, mely

ismertséghez nagyban hozzájárul a járáson belüli lovas vállalkozókkal, valamint a térségi-megyei-regionális együttműködésben felépítendő Kisalföld-Bakonyalja lovas klaszter vagy más intézményesített együttműködés. A kooperáció alapja a munkamegosztás. E munkamegosztásban

- Kisbér saját magát elsősorban, mint a lovasterápia módszertani központja kívánja pozicionálni, kihasználva a városi kórház térségi rehabilitációs szerepét, a jelenleg alulhasznosított Battyhány kastély kínálta lehetőségeket, valamint a műemléklovarda szabad kapacitárait;
- emellett számunkra létkérdés a gimnáziumunkban rendkívül népszerű, érettségit adó lovászképzés fennmaradása, megerősödése a térségi ló-alapú gazdaság megerősítése.

Ezen céljaink megvalósíthatóságához várjuk az illetékesek: a KLIK, a GYEMSZI és a Forster Központ és más illetékesek támogatását, közreműködését.

- Kisbér – mint a Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület legjobban elérhető települése, és mint kezdeményező – fontos szerepet vállal a regionális lovas együttműködési szervezet (klaszter) megszervezésében és működtetésében, ugyanakkor e téren különösen számít Bábolnával, a másik nagy hagyományú dunántúli lovas központtal való együttműködésre és munkamegosztásra.

- Mindezek alapja természetesen a járás területén működő mintegy félszáz lótenyésztéssel, lovagoltatással, lóverseny-szervezéssel foglalkozó vállalkozás, akiknek megerősödése, jövedelemtermelő és foglalkoztató kapacitásának javítása és az őket kiszolgáló mezőgazdasági és kisiparos tevékenységek megtelepedésének-megerősödésének ösztönzése kiemelt célunk.

A realitás talaján maradván ugyanakkor látnunk kell, hogy a „ló-ágazat” önmagában – még ha az ágazat foglalkoztatási-jövedelemtermelési mutatói dinamikusabban javulnak is – nem lesz képes a várost, a térséget és népességét eltartani. Azt is reálisan kell látnunk, hogy a meglévőkhöz túl további multinacionális nagyfoglalkoztatók beköltözésére viszonylag kicsi az esélyünk, de egy-egy speciális ágazat érdeklődését a **szakképzés jelenléte**, a **kedvező közlekedés-földrajzi pozíció** és az **adottságainkon alapuló gazdaság melletti markáns kiállításunk** együttesen felkelthetik városunk irányába. Ilyenek lehetnek többek között mezőgazdasági termelők, állattenyésztők, élelmiszeripari vállalkozók, funkcionális élelmiszergyártók, biomassza feldolgozáson alapuló új műanyag-, csomagolóanyag-ipari és energetikai technológiák, egyéb megújuló-energetikai vállalkozások stb.

A szakképzés vonatkozásában kulcskérdés, hogy a térség szakképzést nyújtó településeivel, intézményeivel, a munkaerő-piaci központtal és más illetékesekkel együtt megtaláljuk a helyes válaszokat az olyan kihívásokra, mint az egyes intézmények képzési kínálati palettájának kötelező beszűkítése, a (helyi) vállalkozások és a közintézmények képzett munkaerő iránti kereslete és a fiatalok szakirány-választása közötti szakadék mélyülése, a végzősök munkaerő-piaci versenyképességének gyengesége. A lakossági igények alapján ideálisnak azt tartanánk, ha a városban **fennmaradna, illetve nyílna lehetőség mind az ipar, mind a mezőgazdaság, mind pedig a közintézményi munkaerő-igényeket kielégítő szakmák képzésére**. Nyitottak vagyunk olyan újszerű kísérleti megoldásokban együttműködni, ami ezt a lehetőséget biztosítja számunkra és térségünk más hasonló adottságú kisvárosai számára is (pl. szakmai tantárgyak tömbösítése).

Számunkra kiemelt fontosságú, hogy a járásban élő, illetve a városunkat könnyen elérő településeken élők közül a lehető legtöbb városunkban tudjanak továbbtanulni. Ehhez a megfelelő képzési paletta mellett szükséges a város elérhetőségének további javítása, beleértve a várakozási körülmények markáns javítását.

A szakképző intézmények közötti munkamegosztás megköveteli, hogy távolabbról is tudjunk diákokat fogadni, aminek feltétele a 21. századi követelményeket kielégítő és a fiatalok számára vonzó, otthont, közösséget és az iskolai eredményesség feltételeit egyaránt biztosító kollégium.

Mind a mezőgazdaság, mind az ipar területén a jelentősebb foglalkoztatást és jövedelemtermelést biztosító ágazatok dominanciáját szeretnénk látni 2025-ben. A Kisalföld és a Bakonyalja változatos határtérsége különösen jó lehetőségeket kínál mind az állattenyésztés, mind pedig a dombvidéki (szőlő, gyümölcs, bodza...) és a síkvidéki (szántóföldi zöldség, energetikai és ipari hasznosítású biomassza) termesztésére és feldolgozására. Ezen a téren különösen számítunk a TOP kínáلتa lehetőségekre (REL program, foglalkoztatási paktum stb).

A következő évtizedben keressük a lehetőségeket olyan régi-új – innovatív – ágazatok letelepítésére-fejlesztésére, mint a haltenyésztés, illetve Európában exponenciálisan fejlődő megújuló energetikai és a fosszilis alapanyagokat szintén biomasszával kiváltó, a vidékfejlesztés számára is ígéretes lehetőségeket rejtő (műanyagipari, csomagolóanyag-ipari) és természetesen az élelmiszeripari ágazatok területén. Ebben a vonatkozásban egyrészt a megyében működő innovációra nyitott mezőgazdasági és feldolgozóipari vállalkozásokkal, a megyénk területén is működő Pharmagora klaszterrel, felsőoktatási intézményekkel és harmadrészt a haltenyésztésben nagy múlttal rendelkező testvérvárosunkkal, a csehországi Vodňany-val szeretne együttműködni.

1.1.2.2 Otthonunk Kisbér:élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő

A realitásokhoz tartozik annak tudomásul vétele is, hogy a munkaképes korú lakosság nagyobb része a környező nagyobb városokban találjon megfelelő jövedelmet biztosító munkát. Mi, döntéshozók, azt szeretnénk, hogy a máshol dolgozók ne csak addig maradjanak Kisbéren, amíg nincs más lehetőségük, hanem minél többen tudatosan válasszák – az ingázás nehézségeit is felvállalva –, hogy Kisbéren maradnak, itt alapítanak családot, itt járatták gyerekeiket bölcsődébe, óvodába, iskolába, középiskolába, idős szüleiket biztonságban tudják, itt veszik igénybe a szolgáltatásokat, megtalálják az igényeiknek megfelelő kikapcsolódási lehetőségeket. Ehhez a jó közlekedés, a vonzó városi-lakókörnyezeti milió, a széleskörű szolgáltatási paletta, a minőségi gyermekintézmények elengedhetetlenek.

A városi környezet megkezdett fejlesztéseinek folytatása, a szolgáltatási paletta minőségének fejlesztése és szolgáltatási kínálati palettájának bővítése nem csupán a városban és környékén élők, vállalkozók számára biztosít vonzóbb, élhetőbb, szerethetőbb – az ingázók számára versenyképesebb – életkörülményeket, hanem a város turisztikai kínálatának eladhatóságát is javítja, a vonzerők révén kitermelhető jövedelmek növelését is elősegíti. Kisbér nem kíván a nagyokkal versengeni, hanem az adottságaiban rejlő lehetőségeket kívánja messzemenően kibontani: kisvárosságát, családias-barátságos-közvetlen milióját, vidékiségét, település és táj közvetlenségét.

Ez magában foglalja, hogy a városüzemeltetés gondos gazdaként bánik a város területével, vagyonával, figyel, fejleszt, karbantart, csökkenti a kiadásokat, ösztönzi, felkarolja, támogatja, koordinálja a helyi intézmények, társadalmi szervezetek, civilek kezdeményezéseit, együttműködik a LEADER akciócsoporttal a látogatók vonzása, a táj fenntartása és a fejlesztése érdekében. Sokat tettünk a városüzemeltetés hatékonyságáért a megelőző fejlesztési ciklusban, azonban keresni kell a hatékonyság növelésének és a kiadások csökkentésének további lehetőségeit.

Egyik fő irány az energetikai kiadások mérséklése, mely irány teljesen összhangban van az Európai Unió energiapolitikai törekvéseivel, így ezen a téren akár komolyabb támogatásokkal is számolhatunk. Szükséges ugyanakkor a szervezeti, a (társégi) együttműködési lehetőségek, és az e-kormányzás lehetőségeinek kihasználásában a továbblépés lehetőségeit vizsgálni. Keressük ugyanakkor a hasznos munkát, tartós jövedelmet biztosító szociális foglalkoztatás kihívásainak és a város-társégüzemeltetés, tájfenntartás kihívásainak integrált megoldásait. Ezen a téren is szeretnénk innovatív megoldásokat keresni és másoknak mutatni.

2025-re szeretnénk a megelőző ciklus városközpont és a fejlesztését folytatni, lehetőleg lezárni. Ebben az összefüggésben nagyon számítunk rá, hogy az elkerülő úttal kapcsolatos évtizedek óta húzódó bizonytalanság végre megszűnik, mert csak így tudunk központunkban egy hosszabb távú építkező, átalakuló folyamatot elindítani. Célunk egy szolgáltatásokban gazdag, a kisvállalkozók

együttműködése révén mind színesebb főutca és rekreációs-turisztikai központ kialakítása, amely nemcsak a helyi közösségek számára kínálja a mindennapi szükségletek és a kikapcsolódási igények magas szintű kielégítését, de az idelátogatók is jól érzik magukat, szívesen maradnak, az átutazók megpihennek, többnapos csillagtúráik központi állomásának választják Kisbért.

Másik nagy elképzelésünk, hogy a város és térsége vizekben való gazdagságát sokkal jobban kihasználjuk, miközben a vízbőség okozta károkat, melyek a klímaváltozással egyre fenyegetőbbé válnak, fenntartható módon elhárítsuk. Amennyiben az ehhez szükséges szakmai és pénzügyi támogatást megkapjuk – akkor lehetőséget látunk egy komplex kísérleti program megvalósítására Bakonysárkánnyal, LEADER akciócsoporttal, helyi vállalkozókkal, horgászegyesülettel, vízügyi igazgatósággal, természetvédelemmel, civilekkel, diákokkal közösen, mely a veszélyeztetett településrészek mentesítésén túl halgazdálkodási, turisztikai elemeket is képes integrálni, szociális foglalkoztatást biztosítani, helyi és térségi közösséget kövacsolni, Kisbér és térsége nevét az európai vidékfejlesztésben ismertté tenni.

1.2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK

KISBÉR 2025 [♥] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
1. STRATÉGIAI CÉL 2020 ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció		2. STRATÉGIAI CÉL 2020 OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
1. tematikus cél Hagyományunk a jövőnk: lovass reneszánsz	2. tematikus cél Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	3. tematikus cél Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	4. tematikus cél Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	5. tematikus cél Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal

Erőforrásaink, jövőképünk és átfogó céljaink alapján fejlesztéseinket a következő öt évben a fenti két stratégiai cél és öt tematikus cél mentén tervezzük megvalósítani. Kisbér, ahogy neve is mutatja, valóban kicsi, így a stratégiai célrendszer szintjén nem gondolkodunk terület-specifikus célokban. A város különféle területeinek sajátos fejlesztési lehetőségei a megvalósítás, a programok szintjén érvényesülnek.

1.3 A CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA

Célrendszer belső kapcsolatrendszere

	erős kapcsolat		közepes kapcsolat		gyenge kapcsolat	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 ^v – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovass reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal	
Hagyományunk a jövőnk: lovass reneszánsz						
Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában						
Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás						
Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás						
Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal						

Tematikus céljaink közötti összefüggések sokrétűek:

Mindenekelőtt tartalmukat tekintve: mindegyik egy-egy belső erőforrásunkban rejlő lehetőség kibontására épül. Azokra az erőforrásokra, melyeket már a 2012-ben jóváhagyott IVS-ben is azonosítottunk, és azokra, melyekkel most kiegészítettük.

Összefüggés azonosítható abban a tekintetben is, hogy egyes tematikus célok megvalósítása több más tematikus cél megvalósításához is hozzájárul. Ez adódik egyrészt abból, hogy céljaink nem egy-egy ágazatra vonatkoznak, hanem integráltak: célunk minden esetben, hogy legyen perspektívánk és hogy egyre kevésbé legyünk kitéve a külvilág szeszélyeinek. Egyenként és közösségként egyaránt.

Másrészt adódik abból is, hogy egyes – a fejlesztési gyakorlatban projekt szinten megjelenő – tematikákat stratégiai szintre emeltünk. Az egyik a lovas hagyományaink kibontakoztatása, a másik a táji adottságainkra épülő innováció – az új utak keresése. A terület- és vidékfejlesztés gyakorlatában ezeket úgy hívják: zászlóshajó programok. Zászlóshajó programjainkat a végrehajtás eszköztáráról szóló fejezetben részletezzük.

Célrendszer városrészi relevanciája

	erős		közepes		gyenge	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal	
Városközpont						
Délkeleti lakóterület						
Nyugati lakóterület						
Hánta						
Külterület						

Belterületi városrészek lehatárolása

2 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

2.1 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK ÁTTEKINTÉSE

A stratégia megvalósításának eszközei többféle rendszerben csoportosíthatók:

- területhez kötött fejlesztések (akcióterületi fejlesztés) vagy specifikus célcsoporthoz, tematikához kötött beavatkozások;
- beruházás jellegű tevékenységek vagy egyéb fejlesztések;
- önkormányzati hatáskörben megvalósítható (ÖH) vagy önkormányzati hatáskörön kívüli (ÖHK) beavatkozások;
- nem beruházás esetén társadalomfejlesztés vagy szervezet-/működés-/menedzsment-fejlesztés vagy tervezés;
- infrastruktúrafejlesztés esetén: vonalas vagy pontszerű fejlesztés;
- önkormányzati hatáskörben történő megvalósítás esetén önállóan vagy partnerekkel együttműködésben valósítható meg (ezen belül önkormányzati partnerek, állami partnerek, illetve piaci szereplő, egyház vagy civil szervezet a partner; önkormányzati hatáskörön kívül önkormányzati szereplő (pl. megye), állami szereplő, piaci szereplő, egyház vagy civilszféra.

Beavatkozások csoportosítása típusok szerint

MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI																	
akcióterületi fejlesztés						akcióterületen kívüli, tematikus vagy célcsoportra irányuló tevékenység											
beruházás jellegű tevékenység			nem beruházás jellegű tevékenység			beruházás jellegű tevékenység			nem beruházás jellegű tevékenység								
ÖH		ÖHK	ÖH		ÖHK	ÖH		ÖHK	ÖH		ÖHK						
vonalas	pontszerű	vonalas	pontszerű	társad. fejlesztés	szervezet-működés	tervezés	társad. fejlesztés	szervezet-működés	tervezés	vonalas	pontszerű	társad. fejlesztés	szervezet-működés	tervezés	társad. fejlesztés	szervezet-működés	tervezés
önállóan	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önállóan	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önállóan	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő	önkormányzati szereplő
önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	önkormányzati/közintézményi partner	önkormányzati/közintézményi partner	önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	állami szereplő	önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	állami szereplő	önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	állami szereplő	önkormányzati/közintézményi partner	állami szereplő	állami szereplő
állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	állami/közintézményi partner	állami/közintézményi partner	állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	piaci vagy non-profit szereplő	állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	piaci vagy non-profit szereplő	állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	piaci vagy non-profit szereplő	állami/közintézményi partner	piaci vagy non-profit szereplő	piaci vagy non-profit szereplő
piaci vagy non-profit partner		piaci vagy non-profit partner	piaci vagy non-profit partner	piaci vagy non-profit partner			piaci vagy non-profit partner			piaci vagy non-profit partner		piaci vagy non-profit partner			piaci vagy non-profit partner		

2.2 AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS – VÁROSKÖZPONT REHABILITÁCIÓ II. ÜTEM

2.2.1 Az akcióterület kijelölése, a korábbi kijelölés módosításának indoklása

2.2.1.1 Kijelölés

A megvalósítás eszközei közül kétségtelenül az akcióterület program a legjelentősebb. Kisbér számára már ismerős ez az eszköz, hiszen a 2012-ben jóváhagyott IVS is tartalmazta. Az akcióterületi program térben és időben rendszerbe szervezi az adott területen tervezett fejlesztéseket. Az eszköz az egyes projektelemek szinergiája révén éri el a kívánt fejlesztő hatást. A fejlesztések egymásra épülnek, így időbeliségük is fontos tényező lehet. A 2012. évi IVS két akcióterületet jelölt ki, egy nagyobbat a városközpontban, míg egy kisebbet Hántán. A városközpontban néhány projektelem megvalósult (egyesek még az IVS jóváhagyása előtt), vagy jelenleg megvalósítás alatt áll, azonban az akkor nevesített fejlesztések nagyobb része még most is a tervezettek között szerepel. Időközben a területre irányuló fejlesztési szándékok köre is bővült, így indokolt a program aktualizálása és a terület határvonalának felülvizsgálata. A Hántán jelenleg tervezett fejlesztések akcióterület kijelölését nem igénylik, ezért a továbbiakban egy akcióterülettel számolunk.

A 2012-ben jóváhagyott IVS-ben kijelölt akcióterület

2.2.1.2 Az akcióterület módosításának indoklása

Az alábbi okok miatt indokolt a Kisbér központ akcióterület határainak módosítása:

Az Angolpark-Kastélypark-Nagy-tó parklánc– Kisbér egyedülálló zöldfelületi értékegyüttese – területén több olyan fejlesztés tervezett, melyeket a korábbi akcióterület nem érint (Kastély felújítása és hasznosítása, Nagy-tó kotrása, környezetének rendezése, a parkkal határos pékház hasznosítása, stb). Ugyanakkor határvonal átmetszi ezt a csodálatos együttest, aminek hatékony fejlesztése megköveteli, hogy az egy-egy részterületén megvalósuló jelentős költségű beruházást egy átfogó koncepció kidolgozása előzze meg.

A 81-es főút elkerülő szakaszának tervezésével egyidejűleg indokolt a jelenlegi átkelési szakasznak a városközpont megújításával egyidejűleg történő újratervezése. Szükséges az akcióterületi tervezés keretében átgondolni, mi lesz a város főutcájának sorsa az elkerülőút megépülése után, hogyan lehet kihasználni a forgalomcsökkenéssel nyíló új lehetőséget, miközben elkerülni, hogy a jelenlegi szolgáltatások a forgalommal együtt elhagyják a városközpontot, kiürüljön a város. A főutca menti vállalkozásokkal közös gondolkodás, a közös koncepció és a 2020-ig megvalósítható elemek kivitelezése eredményeként a vállalkozók számára a főutca az átmenő forgalom nélkül is biztosítja a szükséges keresletet. A Kisbér-Ászár kerékpárút tervezett felújítása is indokolja az útszakasz részvételét a programban. További indok a jelenlegi piac szerepének újragondolása, ami szintén a jelenlegi tervezési területen kívül, a 81-es főút átkelési szakaszán helyezkedik el.

Javasolt végezetül a Deák Ferenc utca vasútig tartó szakaszának integrálása az akcióterületbe, ahol a vasútállomás és a temető felé az út igen leromlott állapotú, ezért a kerékpározók számára életveszélyes közút, továbbá a zöldfelület megújítása az utca által feltárt terület periféria jellegét valamelyest oldaná, ami az egyre inkább lecsúszó terület felértékelődését is segítheti.

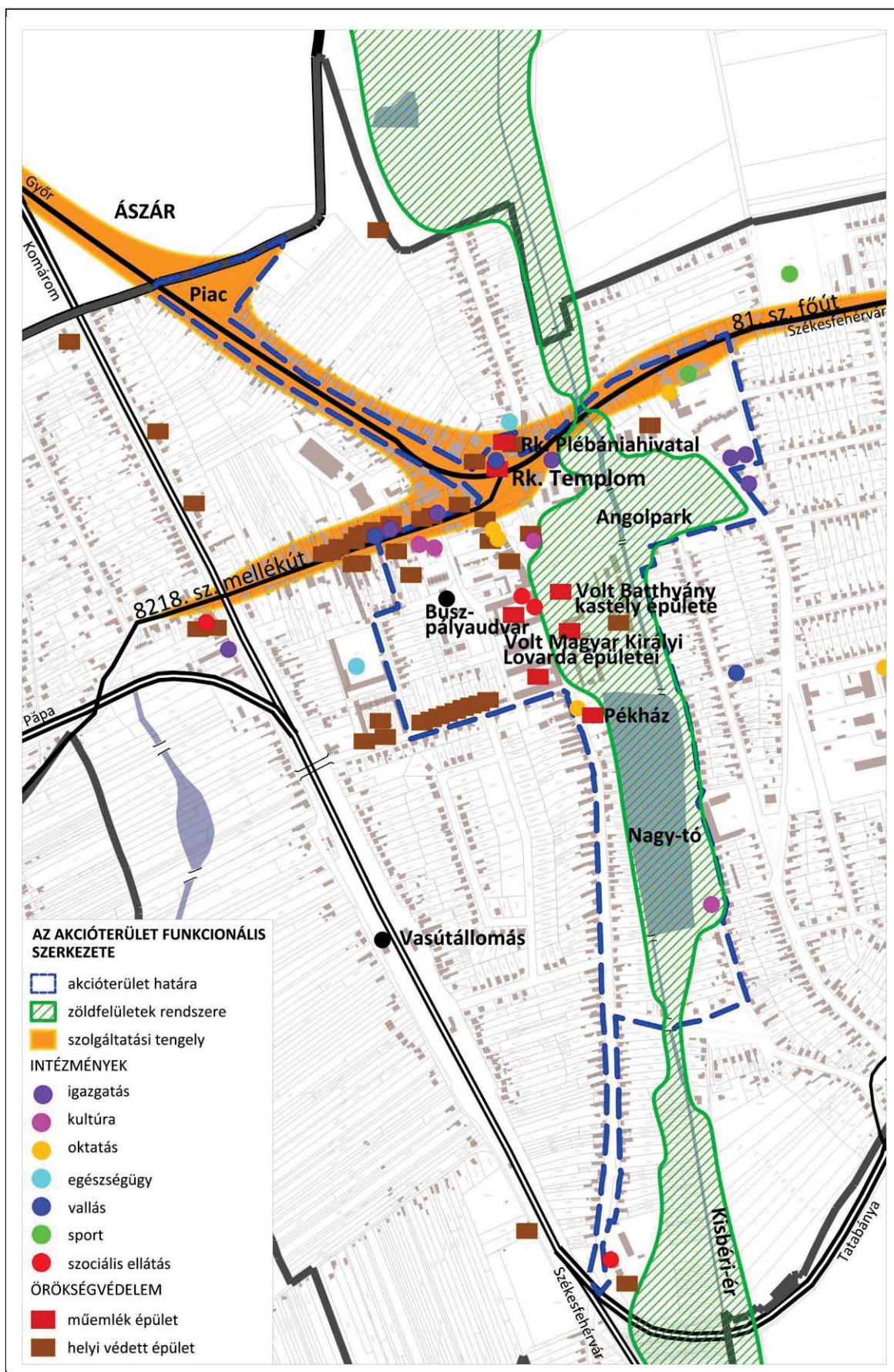
2.2.2 Településközpont akcióterület bemutatása

2.2.2.1 Alapinformációk

Az akcióterület határa északkeletről Vásártér utca-Komáromi utca saroktól) indulva délfelé: Vásártér utca – Angolkert –Szabadság utcai tömbök hátsó határa – Tópart utca – Szent János tér – Deák Ferenc utca (közterület) – Deseő Gyula utca – Iskola utca – Széchenyi utca – Kossuth Lajos utca – Téglagyári út – Piac tér – Kossuth Lajos utca – Plébánia templom mögötti közterület – Petőfi Sándor utca – Komáromi utca.

A tervezett akcióterület és funkcionális szerkezete

A kijelölt akcióterület nagyobb részben a városközpont területén található, kisebb részben a Délkeleti lakóterület városrészt is érinti. Kiterjedése az új lehatárolással 36 hektárról 52 hektárra növekedett, a rehabilitálható érintett zöldfelület a korábbi kb. 12 hektárról 20 hektárra változott. A lehatárolás az akcióterületi tervezés keretében pontosítandó. Az akcióterületen található a város intézményeinek, védett kulturális örökségének és „zöld-kék infrastruktúrájának” (zöldfelületek és felszíni vizek) nagy része. A területen a lakások becsült száma 160-170. Lakossága ennek megfelelően 300-400 főre becsülhető. A nagy intézménysűrűségnek és térségi közlekedési csomóponti szerepnek köszönhetően ugyanakkor az itt naponta megforduló népesség becslés alapján legalább ötezer fő lehet. Az akcióterületi tervezés során indokolt a számadatok pontosítása (pl. bejelentett lakók nyilvántartása alapján).

A tervezett akcióterületi fejlesztés egy évtizedes fejlesztési folyamat folytatása és várhatóan 2020 után is még folytatódni fog. Az elmúlt évtizedben megvalósult, illetve 2015 végéig várhatóan megvalósuló fejlesztések:

- megvalósult legfontosabb fejlesztések 2005-2014 között:
  - Nagybaldogasszony Római Katolikus Templom tetőszerkezetének felújítása
  - Lovarda fejlesztésének első üteme;
  - Kiskastély felújítás: Helytörténeti Múzeum, botanikus kert;
  - „Mini-Magyarország” Makettpark;
  - A Kisbéri kistérség gyermekeinek és fiataljainak esélyegyenlőségéért program keretében megújultak az iskolák;
  - Megépült a Wass Albert Művelődési Központ és Városi Könyvtár;
  - Elkészült az Angolpark rekonstrukció I. üteme a játszótér kialakításával.

- 2015 végéig várhatóan megvalósul:
  - a Batthyány-kastély és a Magyar Királyi Lovarda Műemlékegyüttes közti 1071 hrsz-ú közterület Széchenyi utca és a Wenckheim Béla lovasszobor közötti szakaszának felújítása (térkövezés);
  - „Makovecz-stílusú” autóbusz-pályaudvar (projektgazda KNYKKZrt);
  - 81.sz. főút (Komáromi utca-Kossuth Lajos utca) és a 8218 sz. összekötő út (Széchenyi utca) csomópont körforgalmú átépítése.

2.2.2.2 A tervezett akcióterület értékelése

ÉRTÉKEK, LEHETŐSÉGEK	KONFLIKTUSOK, KIHÍVÁSOK
A járási-térségi és városi vonzáskörű közintézmények, hivatalok dominanciája a területhasználton belül	egyek közszolgáltatások, hivatalok elhelyezési és/vagy műszaki problémái (lásd járási hivatal, rendőrség, munkaügyi központ) jelentős parkolási probléma a területen jelentős a buszforgalom, a meglévő állomás lepusztult, nem felel meg a korszerű átszálló-eszközváltó pontokkal kapcsolatos követelményeknek
iskolák nagy száma a terület és a lakosság nagyságához képest	az oktatásra nincs ráhatása a településnek és az intézményeknek a távolabbról érkező gyerekek számára nincs kollégium jelentős közlekedési veszélyforrások, különös tekintettel a kerékpározó fiatalokra sportolási, aktív kikapcsolódási feltételek hiányosak
a városban az ott élő lakosság sokszorosát kitevő népesség fordul elő hétköznapokon, jelentős potenciális keresletet biztosítva a helyi kereskedelemnek és szolgáltatásoknak	a városban igen jelentős az átmenő – regionális – forgalom, az átutazók nagyobb része nem áll meg, de szennyezi a levegőt, növeli a balesetek kockázatát. aki meg akar állni, az nehezen talál parkolót kevesen használják a várost kevésbé terhelő kerékpárt az utak jelentős része nagyon rossz műszaki állapotú a folyamatos rezgés és légszennyezés tovább rontja a főút menti épületek műszaki állapotát. a nagy értékű épített, lovas és természeti örökség turisztikai vonzereje, látogatottsága kicsi, a turizmus gazdasági teljesítménye csekély
működő, igen jól megközelíthető helyszínen lévő helyi piac	alacsony vásárlói kereslet, helyi termékek alacsony hányada a kínálatban, leromlott műszaki állapot, rossz felszereltség a piac területének egy része Ászár közíg. területéhez tartozik
országos jelentőségű kulturális örökség	állami tulajdonú létesítmények, az önkormányzat beleszólása a hasznosításba korlátozott az értékes ingatlanállomány alulhasznosított, fejlesztésre vár
nemzeti lovas múlt egyik legjelentősebb örökség-együttese a területen	jelentős verseny az állam által jobban preferált Bábolnával, a kezelőszervezet halogatja a megkezdett fejlesztések folytatását, ami a gazdaságos hasznosítást hátráltatja; a létesítmény túl nagy a térségi lovas vállalkozások lehetőségeihez képest
térségi jelentőségű épített örökségi elemek	műszakilag leromlott, alulhasznosított épületek, egyes épületek esetében a folyamat rövidesen visszafordíthatatlanná válik
egyedülálló park- és felszíni vízrendszer a város központjában	a zöldfelületek lepusztultak, használati értékük csekély, a Nagy-tó medre nagyrészt feltöltődött, a környező lakóterületek egy része belvizes a parkrendszer és a városközpont városszerkezeti-vizuális kapcsolatát gátló kedvezőtlen városépítészeti beavatkozások hagyatéka
évente többször jelentős nagyságú látogatócsoportok a városban (iskolák, testvérvárosok, zarándokok, lovasversenyre érkezők stb)	Az alacsonyabb fizetőképességű csoportok és egyéb látogatók elszállásolása nem megoldott a városban. Az egyetlen hotel drága és fizetőképes kereslet hiánya miatt sokszor nem eléggé kihasznál.

2.2.3 Az akcióterület fejlesztés célja

Az akcióterületi fejlesztéssel Kisbér önkormányzata **stratégiai célrendszer megvalósításában, térben összehangolt, rendszerbe szervezett módon kíván jelentős előrelépést** tenni. Az akcióterületi fejlesztés célja egyúttal, hogy a **különbéféle szereplők által tervezett fejlesztéseket összehangolja**, ezáltal a hatékonyságot növelje és a szinergia kialakulását elősegítse.

Az akcióterületen koncentrálódó, az önkormányzat vagy más érdekeltek által megfogalmazott fejlesztési szándékok **öt jól körülhatárolható irányra-tematikára** fűzhető fel, ezek jól tükrözik a helyi döntéshozók által felvázolt irányokat, amelyek egyúttal a fent bemutatott lehetőségek kihasználására és a konfliktusok kezelésére irányulnak.

Néhány fejlesztés egyszerre több tematikához is kapcsolható, illetve számos fejlesztés a tematikus beavatkozások közé is sorolható, ezeket ott is megjelenítjük. A tematikák az alábbiak:

- 1. Kisbér épített öröksége
- 2. Kisbéri parkrendszer
- 3. Kisbér iskolaváros
- 4. Járásközponti szerepek
- 5. Kerékpáros-barát város

2.2.4 Tervezett beavatkozások – indikatív projektlista

Indikatív projektlista tematikus csoportosításban

1. KISBÉR ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGE	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
1.1./2.1 Batthyány kastély és kertjének felújítása és hasznosítása <i>(lásd még „Kisbér parkrendszere megújítása”, Lovas reneszánsz – tematikus fejlesztések)</i>	Miniszter-elnökség Forster Központ	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata tervezett funkció függvényében további partner
1.2. Lovarda II. és III. ütem <i>(lásd még Lovas reneszánsz – tematikus fejlesztések)</i>	MNV Zrt	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata Lovarda üzemeltetője
1.3. Pékház állagmegóvása és hasznosítása <i>(lásd még: Új utak a helyi gazdaságban: Inkubátorház és inkubációs szervezet létrehozása)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	keresés alatt
1.4. Egykori plébánia megvásárlása és hasznosítása	önkormányzat	pontszerű	—	keresés alatt
1.5. Római katolikus Nagyboldogasszony templom felújítása	RK egyházmegye	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata Római Katolikus Plébánia
1.6/4.1 Járási Hivatal beköltöztetése az egykori ménistálló épületébe <i>(Lásd még „Járasközponti szerepek”)</i>	Belügy- minisztérium	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata Komárom-Esztergom megyei Kormányhivatal
1.7. A települések és a térség profiljának, valamint a helyi identitás erősítése a kulturális és környezeti örökség megőrzésén keresztül	Bakonyalja- Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	—	szervezet/ mene- dzsment	Kisbér önkormányzata
1.8 Szent Jakab zarándokút és országos kerékpáros Körútvonal fogadóállomás, csatlakozás az országos kéktúrához <i>(lásd még tematikus programok: turizmusfejlesztés)</i>	önkormányzat			Szent Jakab baráti Kör Máriaút Egyesület Római Katolikus Plébánia Evolúció Kerékpáros Sport Egyesület Komárom-Esztergom megyei természetbarát Szövetség

2. KISBÉR PARKRENDSZERE	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
2.1./1.1. Batthyány kastély és kertjének felújítása és hasznosítása <i>(lásd még „Kisbér épített öröksége”)</i>	Miniszter- elnökség Forster Központ	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata tervezett funkció függvényében további partner
2.2. Angolpark funkcióbővítő felújítása, belvárosi környezet javítása	önkormányzat	pontszerű	—	—
2.3./5.7. Kreszpark kialakítása a biztonságos kerékpáros közlekedésre történő felkészülés érdekében <i>(lásd még „Kerékpáros-barát város”)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	Kisbéri Rendőrkapitányság
2.4. Lovas tér kialakítása <i>(lásd még: Lovas reneszánsz – tematikus fejlesztések)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	Kisbéri Lovas Egyesület
2.5. Áruház épületének lebontása, park rekonstrukciója	önkormányzat	pontszerű	—	Kisbér és Vidéki ÁFESZ
2.6. Mini Magyarország Makettpark bővítése	önkormányzat	pontszerű	—	—

2. KISBÉR PARKRENDSZERE	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
2.7. Kisbéri-árok és a Nagy-tó kotrása, környezet rendezése <i>(lásd még Komplex tógazdálkodási program – tematikus fejlesztések)</i>	önkormányzat	vonalas és pontszerű	—	Kisbéri Horgászegyesület Észak-Dunántúli Vízi Ig.
2.8. Szent János tér vízrendezéssel egyidejű felértékelése, a környező telkek veszélyeztetettségének megszüntetése, a tér közösségi szerepének erősítése <i>(lásd még Komplex tógazdálkodás – tematikus fejlesztések)</i>	önkormányzat	pontszerű	közösségi tervezés társadalom- fejlesztés	civilszervezetek, oktatási intézmények Észak-Dunántúli Vízi Ig. Környező lakosság

3. KISBÉR ISKOLAVÁROS	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
3.1. Kisbér iskolaváros stratégia és program	önkormányzat	—	közösségi tervezés	általános és középiskolák Wass Albert Művelődési Központ, Sportcsarnok érintett civil szervezetek
3.2. Kollégium (és ifjúsági szállás) kialakítása a volt rendőrségi épületében <i>(lásd még: Inkubátorház és inkubációs szervezet létrehozása)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	KLIK Komárom-Esztergom Megyei Tankerület
3.3. Járási tanuszoda építése	önkormányzat	pontszerű	—	KLIK Komárom-Esztergom Megyei Tankerület
3.4. Tornacsarnok építés középiskolások részére	önkormányzat	pontszerű	—	KLIK Komárom-Esztergom Megyei Tankerület
3.5. Sportcsarnok küzdőterének korszerűsítése	önkormányzat	pontszerű	—	Kisbér sportegyesületei KLIK Komárom-Esztergom Megyei Tankerület
3.6. Táncsics Mihály Gimnázium lovászképzésének újraindítása <i>(lásd még: Lovas reneszánsz – tematikus fejlesztések)</i>	önkormányzat	—	társadalom fejlesztés	KLIK Komárom-Esztergom Megyei Tankerület

4. JÁRÁSKÖZPONTI SZEREPEK	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
4.1/1.6. Kisbéri járási hivatal beköltöztetése az egykori ménistálló épületébe <i>(lásd még „Kisbér épített öröksége”)</i>	Belügy- minisztérium	pontszerű	—	Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal
4.2. Kisbéri Munkaügyi Kirendeltség épületének külső-belső felújítása, klímával való ellátása	Komárom- Esztergom megyei Munkaügyi Központ	pontszerű	—	Komárom-Esztergom megyei Munkaügyi Központ Kisbéri Kirendeltsége
4.3. Piac korszerűsítése és helyi gazdaságban betöltött szerepének megerősítése <i>(Lásd még: új utak a helyi gazdaságban, REL)</i>	Kisbér és Ászár önkormány- zatai	pontszerű	szervezet- építés	Piac üzemeltetője LEADER HACS Roma Nemzetiségi Önk. <i>(szociális gazdaság)</i>
4.4. Autóbuszpályaudvar megépítése, környezetének rendezése <i>(amennyiben jelen ciklusban nem valósulna meg, lásd még? Kerékpáros-barát város)</i>	KNYKK Zrt	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata

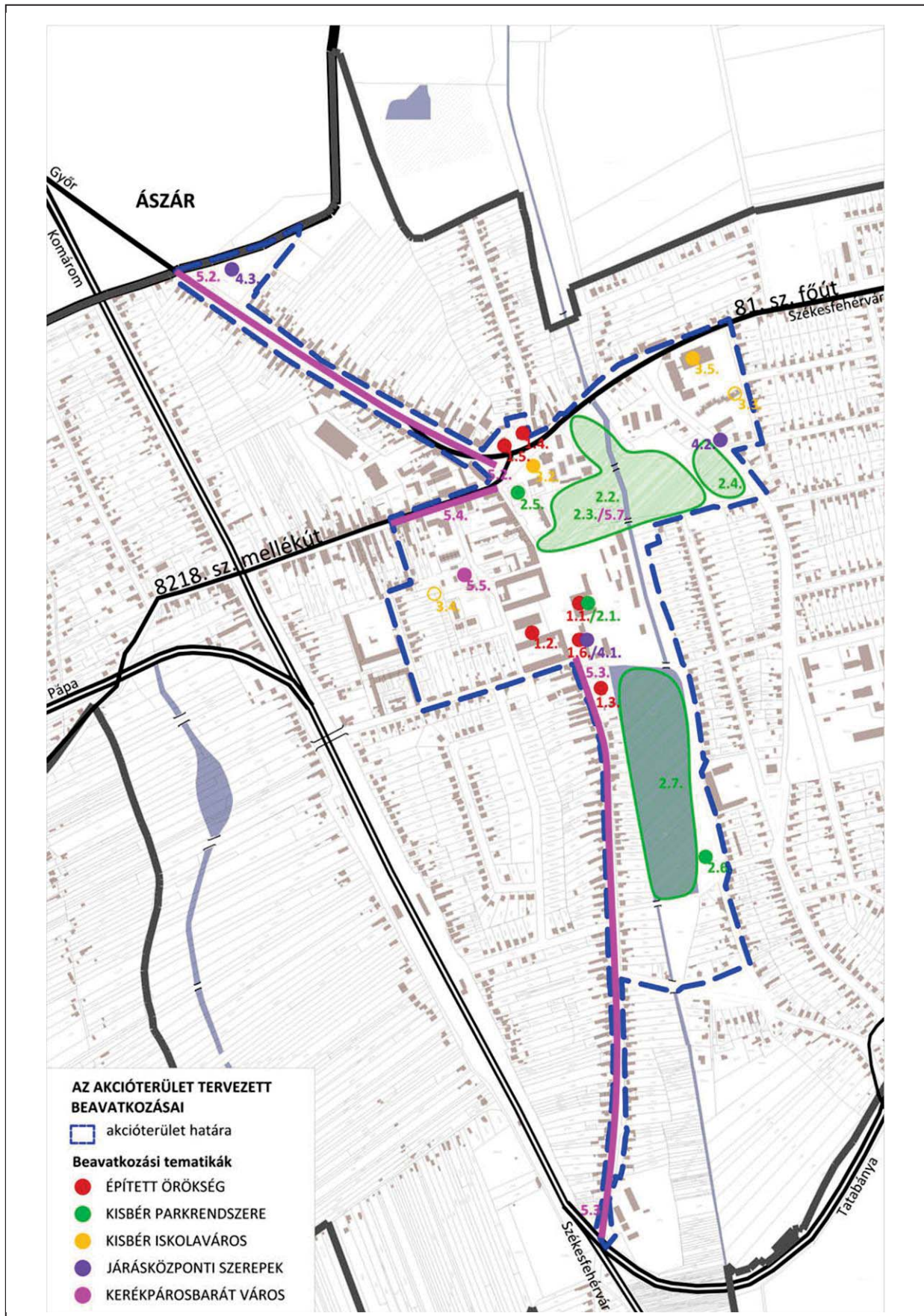
4. JÁRÁSKÖZPONTI SZEREPEK	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
<i>Lásd még: Új utak a gazdaságban tematikus alprogram indikatív projektjeit</i>	—	—	—	—

5. KERÉKPÁROSBARÁT VÁROS	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
5.1. Kerékpáros barát város stratégia kidolgozása közösségi tervezéssel	önkormányzat	—	közösségi tervezés	Evolúció Kerékpáros Sport Egyesület
5.2. 81-es főút átkelési szakasz gyalogos- és kerékpáros-barát felújítása, meglévő kerékpárút leromlott szakaszának felújítása, parkolás és gyalogjárdák rendezése	önkormányzat	vonalas	—	Ászár Magyar Közút Zrt. KEM Igazgatóság érintett üzlettulajdonosok
5.3. Deák Ferenc utca kerékpáros-barát és közösségi közlekedési célú felújítása, zöldfelületi rendezése, vízrendezése, buszöblök, buszvárók és kapcsolódó kerékpártárolók kialakítása	önkormányzat	vonalas	—	Magyar Közút Zrt. KEM Igazgatóság
5.4. Városközpont gyalogos- és kerékpáros-barát fejlesztése – üzleteknél kerékpártárolók kialakításával (Széchenyi utca)	önkormányzat	vonalas	—	Magyar Közút Zrt. KEM Igazgatóság érintett üzlettulajdonosok
5.5. Tervezett autóbusz-állomáshoz csatlakozóan kerékpártárolás infrastruktúrájának kiépítése – eszközváltó pont kialakítása <i>(lásd még: járásközponti szerepek)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	KNYKK Zrt
5.6. Közvilágítás energetikai célú fejlesztése <i>(a megújuló közterületeken, nem önálló projektként, lásd még Tematikus programok: településüzemeltetés)</i>	önkormányzat	pontszerű	—	E.on
5.7./ 2.3 Kreszpark kialakítása a biztonságos kerékpáros közlekedésre történő felkészülés érdekében <i>(lásd még „Kisbéri parkrendszer</i>	önkormányzat	pontszerű	—	Kisbéri Rendőrkapitányság

A közterületeket érintő beavatkozások, így az zöldfelületi fejlesztések (Angolpark), műemlékegyüttesek menti gyalogos tengelyek, közterületek, a fő közlekedési utak tengelyei (szolgáltatási és kereskedelmi tengelyek) és csomópontjának egységes és összehangolt fejlesztése (pl. forgalom-technikai fejlesztés) **szükségessé teszi az önkormányzat által elfogadott közterület-alakítási terv készítését.** A közterület alakítási terv célja, hogy elősegítse a településszerkezetileg, forgalom-technikailag és településképi szempontból együtt kezelendő közterületek egységes és összehangolt módon történő kialakítását és fejlesztését. **A közterület-alakítási terv nélkül jelentősen megnehezül a városközpont egységes településképi arculatának megteremtése.**

Az akcióterületen tervezett projektek térbeli összefüggései

2.2.5 Tervezett beavatkozások részben vagy egészben az akcióterületen kívül, amelyek az akcióterület szempontjából kiemelt relevanciával bírnak

Közlekedésfejlesztés

Régóta tervezett a **Kisbért és Ászárt északról elkerülő új 81-es főúti szakasz kiépülése**. Ez nagyon jelentős változást hozna az akcióterületen, hiszen az átmenő (teher)forgalom kikerülné a várost, ami a terhelés csökkenése szempontjából óriása megkönnyebbülést jelentene Kisbér számára, ugyanakkor fontos az alapos felkészülés, megelőzendő, hogy a kereskedelem és a szolgáltatások is „kövessék” a forgalom áthelyeződését. A megvalósítás időpontja ugyanakkor kérdéses (a 2014-2020 közötti közlekedési operatív program, az IKOP nem nevesíti), ezért a városközpont forgalomlassító beavatkozásai még jó ideig relevánsak maradnak. Az akcióterület számára az is könnyebbséget jelentene, ha a **13-as főút megerősítése és kapacitásbővítése** megtörténne, mert így a jelenlegi átmenő forgalom egy része az M1 autópályát preferálná a Székesfehérvár-Győr közúti kapcsolatban. Sajnos ezt a beruházást sem tartalmazza IKOP, ugyanakkor a hazai forrásból történő megvalósítás esélyét növeli, hogy a komáromi híd megvalósítása viszont tervezett a következő 5 évben, aminek az elérhetőségében a 13-as főút kiemelkedő szerepet játszik.

A fentiek alapján az akcióterület tervezésekor olyan forgalomtechnikai, parkolási, kerékpározási infrastruktúrában szükséges gondolkodni, amely a később megváltozó forgalmi rendbe is könnyen beilleszthető, továbbfejleszhető. Ebben az esetben is különösen fontos, hogy az Önkormányzat elkészíttesse és elfogadja a korábbi fejezetben már bemutatott közterület-alakítási tervet.

Intézményfejlesztés

A kisbéri rendőrkapitányság tervezett átköltöztetése az egykori szakmunkásképző épületébe és a jelenleg használt épület önkormányzati használatba adása után azt például kollégium céljára át lehet alakítani.

Tematikus programok

A tematikus (akcióterületen kívüli) programok mindegyikének van akcióterületi vonatkozása, ezekre a vonatkozó alfejezetekben kitérünk.

2.3 TEMATIKUS (AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜLI) FEJLESZTÉSEK

2.3.1 Tematikus programok célja, áttekintése

Akcióterületen kívüli fejlesztések alatt azokat a fejlesztéseket érti a jogszabály, amelyeket nem a területi dimenzió, hanem a tematikai dimenzió köti össze. E fejlesztések egy része akár érintheti is az akcióterületet, amint az akcióterületi fejlesztések bemutatása során erre több helyen történt utalás és az egyes tematikus célok leírásakor is adott esetben utalni fogunk az akcióterületi dimenzióra.

Ezek a tematikák a város különféle területein megvalósuló, azonos tematikájú fejlesztéseket szervezik rendszerbe annak érdekében, hogy a fejlesztések közötti szinergia érvényesülni tudjon. E tematikák, az akcióterületi fejlesztéshez hasonlóan, több cél megvalósítását is szolgálják illetve többféle beavatkozás-típust is magukban foglalnak.

Tematikus programok az alábbiak:

- Lovas reneszánsz (zászlóshajó program)
- Új utak a helyi gazdaságban
- Vonzerő- és jövedelemtermelő képesség növelése a turizmusban
- Gazdaságosság, minőség és fenntarthatóság a városüzemeltetésben
- Kisbér-Ászár együttműködés.

2.3.2 Lovas reneszánsz

A tematikus program Kisbér stratégiai jelentőségű zászlóshajó programja, mint ilyen egyszerre specifikus cél is, miközben más specifikus célok megvalósításához is jelentős mértékben hozzájárul.

*Abszurd helyzet, hogy az ország Kincsem nevet viselő Lovas Programjában Kisbér neve, csak mint nemzetközi jelentőségű lófajta neve szerepel, maga város, műemlék lovardája a kastéllyal alkotott együttessel nem kap ebben szerepet, miközben a négy stratégiai létesítmény közül kettő Budapesten található. Mint a program említi: „A védett magyar lófajták közül a kisébri, a furioso–northstar és a magyar hidegvérűfajtáknak nincs állami fenntartása. Ezekből a kisébri és a furioso–northstar rendelkezik az állami ménesekhez hasonló nagyságú és minőségű lóállománnyal, magánménesi szerveződésben” (Kisébri-félvér Lótenyésztő Országos Egyesület). A Batthyány kastéllyal együtt a Lovarda páratlan lehetőséget nyújtana a lovas program céljainak megvalósítására. A Lovarda sorsa szorosan összefügg az érettségit adó lovászképzés megszüntetésével, amit – ez szintén páratlan az országban – Bábolna és Kisbér közösen működtetett, óriási sikerrel. **Kisbér számára a kastély, a lovarda, az érettségit adó lovászképzés és a kisébri lófajta sorsa szorosan összefügg egymással, ebben várja a Nemzeti Vagyonkezelő Zrt, a Forster Központ és a Nemzeti Lovasprogramért felelős Kormány megbízott együttműködését.***

Kisbér a lóhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységek fejlesztését (tenyésztés-fedeztetés, bértartás, lóképzés, lovas szállás, lovasoktatás, lovastábor, lovasterápia, lovastúra, rendezvényhelyszín, versenyszervezés)¹ fejlesztése kiemelt cél, hiszen ez az ágazat, amivel még mindig nemzetközi ismertséggel bír, annak ellenére, hogy az 1960-as években megszűnt a városban az állami ménes. A zászlóshajó programot indokolja a ma (újra) működő műemléklovarda, és a becslések szerint legalább ötven vállalkozás a járás területén, amelynek jövedelemtermelése legalább részben a lóhoz kötődik.

A program több szinten-léptékben bontja ki a ló-alapú gazdaságban rejlő lehetőséget:

- **helyi léptékben** – ez a **műemlék-együttes** fenntartható hasznosítására irányul, magában foglalva a **jelenlegi szolgáltatások bővítését**, a **Lovarda fejlesztés II. és III. ütemének** megvalósítását, a **Lovastér** kialakítását;
- **térségi léptékben** – **Kisbér és Bábolna együttműködésére építve** egyintézményesített regionális **lovas együttműködés(klaszter)** felépítése a cél, amely a tenyésztés, a versenyszervezés, a turisztikai és sport célú lovagoltatás és bértartás térségi felfuttatására,

¹<http://lorenzo.lovam.hu/lovardak/> honlapon gyors áttekintést lehet kapni a lovas szolgáltatások rendkívül gazdag kínálatáról. Ugyanakkor egyetlen Komárom-Esztergom megyei lovarda nincs fent a honlapon!

közös marketingre, a szolgáltatókat hálózatba **szervező lovastúra-programok, lovasút-hálózat** kialakítására, szervezésére stb. irányulhat. Ennek részeként kiemelt cél a **regionális lovászképzés különféle szintjeinek fejlesztése**, melyben Bábolna a szakmunkásképzési oldalt, **Kisbér pedig a nyelvtudással, érettségivel rendelkező lovászok képzését** biztosítja;

- **országos léptékben** Kisbér össze kívánja kapcsolni regionális jelentőségű rehabilitációs kórházában felhalmozott tudást és tapasztalatot a lovagoltatásban szerzett tapasztalatokkal és egy **országos hatókörű lovasterápiás módszertani központ** létrehozásában, illetve **regionális lovasterápiás szolgáltató központ** kialakításában gondolkodik.

Kisbér lovas reneszánsz zászlóshajó programja teljes mértékben illeszkedik a **Nemzeti Lovas Stratégia céljaihoz** még akkor is, ha maga Kisbér nem nevesített a fontos projektek között. Meggyőződésünk, hogy **Kisbérnek ott a helye a legjelentősebbek között**, és reméljük, hogy erről sikerül az illetékes döntéshozókat meggyőzni. Ennek alapvető feltétele az együttműködési intézmény(klaszter) felállítása, ami szervezetként sokkal jobban tudja a térség érdekeit képviselni, mintha egy-egy lovász egyedül próbálna a piacon szerepelni.

Tervezett beavatkozások

LOVAS RENESZÁNSZ	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
L.1 Intézményesített regionális lovas együttműködés (klaszter) létrehozása	Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	—	szervezet-építés	érintett vállalkozók, egyesületek, Kisbér önkormányzata
L.2 Lovas régió fejlesztés stratégiai program	Táncsics Mihály Gimnázium Lovász képzése	—	közösségi tervezés	Batthyány Kázmér Szakkórház Táncsics Mihály Gimnázium
L.3 Érettségít adó lovászképzés újraindítása, továbbfejlesztése	MNV Zrt.	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata Lovarda üzemeltetője
L.4. Lovarda II. és III. ütem <i>(lásd még Akcióterületi fejlesztés)</i>	Batthyány Kázmér Szakkórház	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata Lovarda üzemeltetője
L.6. Lovas régió stratégiában meghatározott további fejlesztések	Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	—	—	érintett vállalkozók, egyesületek, Kisbér önkormányzata Batthyány Kázmér Szakkórház Táncsics Mihály Gimnázium

2.3.3 Új utak a helyi gazdaságban

A tematikus program szorosan kapcsolódik más, a gazdaságfejlesztést (is) szolgáló tematikus programokhoz (Lovas reneszánsz; Erőforrásunk a víz). Az „új utak a helyi gazdaságban” tematikus program azokat a kevésbé egyértelműen azonosítható irányokat határozza meg, amely irányokban mindenképpen lépéseket szükséges tenni a 2014-ben indult fejlesztési ciklusban, legalább az előkészítés szintjén. Az új utak program irányai:

- adott egy terület, de az önkormányzat még keresi, hogy mit kezdjen vele (Pajtai-dűlő), milyen módon tudná a terület leginkább Kisbér és a járás fejlődését szolgálni
- adottak új típusú európai uniós vagy hazai fejlesztési eszközök, amelyek alkalmazásának lehetőségét érdemes vizsgálni (pl. Rövid Ellátási Lánc – REL, inkubációs infrastruktúra és szervezet, helyi foglalkoztatási paktum);
- adottak konkrét kihívások, amiket kezelni szükséges, de az önkormányzat még keresi, milyen kiutak lehetségesek (pl. a piac gyenge működése, rossz műszaki állapota, csekély hozzájárulása a helyi gazdasághoz; vagy képzetlen, kevésbé mobil aktív korú lakosság arányának növekedése;
- adottak olyan technológiai innovációk, melyek olyan új gazdasági tevékenységek megjelenését segítik, és amelyek a vidéki népesség foglalkoztatásának növeléséhez járulhatnak hozzá (például növény alapú műanyagok és másodlagos energiahordozók gyártása, hulladékhasznosítás stb);
- továbbá keresni szükséges a táji adottságokat és a munkaerő-kapacitást jobban kihasználó mezőgazdasági tevékenységek, kapcsolódó, elsősorban élelmiszeripari tevékenységek bővítésének lehetőségét, az egyre népszerűbbé váló funkcionális élelmiszergyártásba való bekapcsolódási lehetőséget.

Az Új utak a helyi gazdaságban elnevezésű program az alábbi alprogramokat foglalja magában:

- Pajtai-dűlő hasznosítása
- Erőforrásunk a víz
- Rövid Ellátási Lánc
- Szociális szövetkezet
- Helyi foglalkoztatási paktum
- Erőforrásunk az erdő
- Inkubációs program
- Partnerként az innovációban

2.3.3.1 Pajtai-dűlő hasznosítása

Kisbér Város Képviselő-testülete 2012-ben közel 25 ha-nyi gazdasági területet jelölt ki a belterülettől dél-kelet irányban a Bakonysárkány felé vezető út mentén. Térbeli pozícióját tekintve előnye, hogy könnyen megközelíthető a 81. sz. főútról, valamint közvetlen vasúti kapcsolattal is rendelkezik. A

város fő célja az önkormányzati tulajdonú ingatlanok átsorolásával az volt, hogy elősegítse a helyi vállalkozók letelepedését, és hogy javítsa a város gazdasági potenciálját. Maga a terület infrastrukturálisan nem került kialakításra, telekalakítás nem történt, sőt a művelésből sem került kivonásra.

Pajta-dűlő – települészerkezeti tervi részlet és légi fotó

Mivel a terület önkormányzati tulajdonban van, illetve nagy kiterjedésűnek tekinthető, ezért nagyobb a lehetőség a terület többirányú, akár egymásra épülő területhasználatra. Ezek a következők lehetnek:

- Helyi vállalkozások segítése, belvárost, lakóterületeket zavaró funkciók kitelepítése;
- Szociális szövetkezet keretén belül folytatott termelés;
- Közösségi energiatermelés.

Helyi vállalkozások segítése, zavaró funkciók kitelepítése

A város elsődleges célja az volt, hogy a **helyi vállalkozókat segítse a magántulajdonú területekkel szemben könnyebben megszerezhető önkormányzati tulajdonú telkek kínálatával**. Mivel a terület jelenleg nem előkészített, csak jelentős anyagi ráfordítás esetén lehet ezt a területet a helyi vállalkozások részére alkalmassá tenni, melyre az önkormányzatnak jelenleg nincsen fedezete. Nem várható közép-, vagy hosszú távon sem, hogy a területre a városon kívülről érkező vállalkozások betelepüljenek, hiszen nagyon lassú a már meglévő gazdasági területek betelepülése is, valamint a Batthyány-pusztai kiépített gazdasági területein is van még hely.

Ugyanakkor a város belterületén folyamatos konfliktusokat okoz **a szállítmányozási vállalkozók által közterületen parkoltatott buszok, teherautók, kamionok**. Jelenleg a városban nincs erre kijelölt parkoló, mindenki a lakóhelyéhez közel próbálja megoldani a problémát. Szintén konfliktusként jelentkezik, hogy a lakóterületek közé szorult gazdasági területek vállalkozásai jelentős (nehéz)gépjármű forgalmat és zajt okoznak a belterületen. A Pajtai-dűlő kisebb része (az elhelyezendő járműmennyiségtől függően 2-3 ha) alkalmas lehet egy őrzött gépjármű tároló üzemeltetésére, gépjárművek, munkagépek bértárolására, de itt kaphatnak helyet a településüzemeltetéshez kapcsolódó gépjárművek is.

A fenti kérdésben – az anyagi lehetőségek és folyamatok figyelembe vételével – kulcsfontosságú a terület használatának ütemezése, tartalék területek fenntartása. Ehhez kapcsolódik, hogy a terület hasznosításával úgy célszerű gazdálkodni, hogy nagy távon (20-25 év<) tartalék gazdasági területként is működhessen a Pajtai-dűlő, és célja lehet a zavaró funkciók lakóterületekről történő folyamatos kitelepülésének.

Kertészeti kultúrák termesztése szociális szövetkezetben

A város részéről felmerült az a javaslat is, hogy a terület egésze, vagy egy része a **Roma Nemzetiségi Önkormányzat által kezdeményezett szociális szövetkezet számára, termelésre alkalmas terület lehet** (a szociális szövetkezet felépítését, működését lásd később). A földekkel nem rendelkező, mélyszegénységben élő helyi lakosoknak lehetősége nyílhat a helyi gazdálkodásra, folyamatos jövedelemtermelésre.

Ennek érdekében – a **kötelezően elkészítendő üzleti terv megalapozásához** is – célszerű részletes vizsgálaton alapuló tervet készíteni. Ennek tartalmaznia kell a **terület természeti adottságainak vizsgálatát**, meg kell határozni a területen legjobb eredménnyel termeszthető gazdasági, kertészeti kultúrák körét, a terület üzemeltetésének, fenntartásának szükséges eszközeit (pl. öntözési lehetőségek), az infrastruktúra igényt (üvegház/fóliasátor, tároló építmények stb.). Fel kell tárni továbbá az egyre népszerűbb ökológiai gazdálkodás, vagy a hagyományosabb, intenzív jellegű termesztés megtérülési kérdéseit. Igen fontos a felvevőpiac feltérképezése, a REL-ben, együttműködésben rejlő lehetőségek vizsgálata (lásd később). Amennyiben a termékfeldolgozás is része a projektnek, úgy a helyszín kiválasztása kulcsfontosságú. A **tárolásnak és feldolgozásnak jellemzően jelentős közmű és építményigénye van**, annak megvalósítása nem javasolt a Pajtai-dűlőben annak viszonylag magas költsége miatt. Ebben az esetben célszerű a termelés és a tárolás-feldolgozás helyszínének különválasztása, **megfelelő használaton kívüli (lehetőleg önkormányzati tulajdonú) épület hasznosítása**.

A térségben jelenleg nem jellemző sem a gyümölcsstermesztés, sem a kertészeti termelés, ugyanakkor ez utóbbi – az elbeszélések alapján – jelentős volt a térségben. Ezt a hagyományt lehetne újra feléleszteni a szociális szövetkezet kialakításával. Ennek működésére célszerű összegyűjteni a tapasztalatokat. Hazánkban számos helyen indítottak be sikeresen működő szövetkezetet. Ez a tapasztalatszerzés alkalmas lehet arra, hogyan lehet a legegyszerűbb és legolcsóbb technológiák megválasztásával a legjobb eredményeket elérni (szakmai segítségben partnerek lehetnek a térségi gazdák, szakiskolák, tudományegyetemek).

Közösségi energia - napelem park

A globális éghajlatváltozás hatásainak mérséklése érdekében egyre nagyobb szükség van a zöldenergiára történő átállásra ezzel csökkentve a szén-dioxid kibocsátás mértékét. Komárom-Esztergom megyének – kormányzati előírások szerint összesen 10,71 MW új megújuló energiatermelési kapacitást kell létrehozni. Ez lakosonként átlagosan 0,0344 kW többletkapacitást jelent. Kisbérre vetítve ez 185 kW (0,2 MW) többletkapacitást jelent, ezt tehát a megye mindenképpen elvárja a várostól. A Pajtai-dűlő elhelyezkedése lehetőséget biztosít arra, hogy Kisbér (esetleges más településekkel közös) egy naperőmű park létesítésével bekapcsolódjon megújuló energiaforrás alapú elektromos energia ellátásba.

Magyarországon a különböző projektekben hozzávetőlegesen 1600 óra (h) napsütéssel szoktak számolni, amikor az előállított teljesítményt kalkulálják (egyes helyeken kicsit több, máshol kicsit kevesebb, az eltérés mindkét irányba 25 óra). Ezt a névleges mennyiséget a napsütéses órák száma jellemzően meghaladja (a térségben 2000-2200 óra).

A minimális elvárás teljesítéséhez Kisbéren 320MWh (320.000 kWh) névleges éves megújuló energia-teljesítményt kell elérni (illetve ennyivel a hagyományost kiváltani) és ezzel 64-65 tonnával csökkenthető a város CO₂ kibocsátása. A kisbéri önkormányzat fogyasztása ezt vélhetően meghaladja. Jó példa a 2576 lakosú Újszilvás, ahol egy 2 hektáron felépített 400 kW teljesítményű, napkövető, fotovoltaikus villamosenergia-termelő rendszer évi teljesítménye 630.000 kWh. A naperőmű teljesítménye lefedi a település önkormányzatának és intézményeinek, valamint Újszilvás közvilágításának teljes áramellátási igényét, miközben a hőenergia-ellátást korábban kiépített geotermikus rendszerekkel biztosítják. Az újszilvási beruházás bruttó 620 millió Ft volt 2011-ben. Ha Kisbér – első ütemként – a számára előírt minimumot teljesíti akkor a hasonló rendszer esetén kb. 300-350 millió Ft-os bruttó beruházást jelent.²

Napelempark támogatását a Top bizonyos feltételekhez köti, ez természetesen tisztázandó a döntéshozást megelőzően. Értelemszerűen vizsgálendő, hogy az épületenkénti megoldás költség-haszon elemzés alapján nem hoz-e jobb eredményt, tudva azt, hogy az nem kínál megoldást a közvilágításra, továbbá a néhány éven belül várhatóan robbanásszerűen elterjedő elektromos töltőállomások ellátási igényére (lásd még településüzemeltetés fejezet).

A hazánkban jelenleg megvásárolható rendszereket tekintve 1 ha-on évi 4-500 MWh is megtermelhető az adott terület jellemzőitől és az időjárástól függően. A Nyugat-Európai trendek azt mutatják, hogy az energiatermelés és felhasználás fokozatosan decentralizálódik, az energiarendszer a közösségi energia felé tolódik el. Amennyiben napelempark létesítését határozza el a város, akkor célszerű a kiserőmű első elemeit úgy elhelyezni, hogy az később bővíthető legyen a település nagy távú igényeitől függően (pl. közösségi energia kialakítása, lakossági és kereskedelmi fogyasztók bevonása). A terv készítése során célszerű bevonni a helyi szolgáltatót, különösen a hálózatra történő csatlakozás lehetőségeinek vizsgálata érdekében. Első lépésben az intézmények és/vagy a közvilágítás energiaigényét célszerű biztosítani, mely a 2014-es fogyasztást tekintve³ kb. 2-3 ha-nyi napelempark létrehozását igényli.

Amennyiben Kisbér a Pajtai-dűlő 24 ha-os területén az előzőekben bemutatott fejlesztéseket egymás mellett kívánja elhelyezni, úgy célszerű ezeket térben összehangolni és a teljes területre telepítési tanulmánytervet készíteni, mely megalapozza a településrendezési terv szükséges módosítását.

2.3.3.2 Erőforrásunk a víz

A Bakonyalja térsége és ezen belül Kisbéri járás felszíni vizekben bővelkedik. A területen már jóval korábban felismerték ennek jelentőségét, ezért számos mesterséges tavat hoztak létre. A tematikus program célja a helyi adottságokra alapozott gazdálkodás (halgazdálkodás), és a turizmus fejlesztése, mely összhangban van a környezet állapotának javításához fűződő igényekkel és érdekekkel.

² <http://www.ujszilvas.hu/ujszilvas/?q=taxonomy/term/35>

³ 2014-ben a közvilágítás energiafogyasztása közel 200.000 kWh, az önkormányzati intézményeké közel 650.000 kWh volt.

Kisbér közigazgatási területén számos állóvíz található, melyek hasznosítása (illetve annak mértéke), valamint állapota vegyes képet mutat, ezért célszerű a lehetséges hasznosítások, tevékenységek összhangját megteremteni. A tavak elhelyezkedését, környezeti jellemzőit tekintve lehet azok fejlesztési irányait meghatározni.

A **Hántai halastavak** természetes környezete, annak tájképi látványa, az ökológiai hálózathoz való közvetlen kapcsolódása elsősorban a **minőségi rekreációs tevékenységek, turisztikai szolgáltatások fejlesztését** teszi indokolttá. Itt a minőségi horgászturizmus és az ökoturizmus alapjait kell megteremteni, ennek megfelelően támogatni kell a part menti területek kulturált kiépítését, ligetesítését, a turizmushoz kapcsolódó létesítmények elhelyezésének lehetőségét a településrendezési eszközök megfelelő módosításával, valamint a terület és a táj kapcsolatának erősítését (ökológiai hálózat).

A **Zöldalmi-tó** fejlesztése a tartósan munkanélküliek problémáját oldhatja meg. A Pajtai-dűlőbe tervezett **szociális szövetkezet tevékenységei kiegészíthető a tavon kialakítható halgazdálkodással**. A tevékenység beindításához célszerű a neves egyetemek szakmai segítségét kérni. Erre két lehetőség is adódik: Kisbér testvérvárosában, **Vodňanyban működő Dél-Csehországi Egyetem Halászati és Hidrobiológiai Kutató Intézettel**, vagy a **Szent István Egyetemen működő Halgazdálkodási Tanszékkal** felvenni a kapcsolatot. Itt jegyezzük meg, hogy a tanszék hozta létre a **Magyar Halgazdálkodási Technológiai-fejlesztési Platformot** korábbi uniós támogatások felhasználásával, melynek célja a halászati ágazat teljes terméklánc szereplőinek bevonása, párbeszédre ösztönzése, a terület problémáinak, ötleteinek, igényeinek és kívánságainak feltérképezése volt, valamint hogy választ adjon a kutatás-fejlesztés-innováció-oktatás területén felmerült kérdésekre, javaslatokra. Az egyetemmel **közös kísérleti halgazdálkodási fejlesztést tervez a térségben a SOLUM Rt.**

A magánkézben lévő tavakon jelenleg halgazdálkodást folytatnak. A térségben még nem alakult ki a halászattal összefüggő helyi termékfeldolgozás. Célszerű a térségben tevékenykedő helyi gazdálkodókkal összefogva ennek alapját megteremteni, a **helyi specifikus termékek** bevezetését megfontolni.

Az akcióterületen található **Nagy-tó és környezetének fejlesztési javaslatával** kapcsolatban lásd a korábbi fejezetet. A tematikus programon belül lehet megoldani a többlet vizek miatt jelentkező belvizes problémákat is, ezen belül a Szent János tér ingatlanjainak rendszeresen előforduló elöntéseit megfelelő mederrendezéssel, záportározó létesítésével.

A tavak, vízfolyások, záportározók többcélú hasznosításánál meg kell vizsgálni az öntözési célú vízkivételek lehetőségét is, mely elősegíti a térség alkalmazkodását a globális éghajlatváltozáshoz. Ehhez először fel kell mérni az öntözési célú igényeket is, mert a mezőgazdasági területek öntözése a

térségben eddig nem volt jellemző. Mivel a vízfolyások mentén, elsősorban halgazdálkodás és horgászat részére, számos vízkivétel van jelen, melyek üzembiztos működése megköveteli a megfelelő vízszintet és vízutánpótlást, ezért a további **vízkivételek lehetőségeinek további vizsgálatára van szükség a vízfolyások felső szakaszán, a Kisbéri-eret, a Concót és mellékágait érintően.** A tórendszer komplex fejlesztéséhez szorosan kapcsolódik, hogy a fejlesztendő tavakat, tározókat megfelelően kell üzemeltetni, a kapcsolódó műtárgyakat fel kell újítani, illetve folyamatosan karban kell tartani.

A fejlesztéseknek a lehetőségekhez mérten hozzá kell járulniuk a **vízfolyások menti ökológiai folyosók erősödéséhez, valamint 2021-ig a felszíni vizek ökológiai és mennyiségi állapotának javulásához.** Ehhez szükséges a Víz Keretirányelv keretén belül készült, **vízgazdálkodási alegységi tervekben** meghatározott felszíni vizek használatához kapcsolódó jó gyakorlatok bevezetésére, alkalmazására (pl. a jó halgazdálkodási, horgászati gyakorlat, jó települési vízgazdálkodási gyakorlat stb.), a lehetőségekhez képest a part menti védősávok adott tájhasználathoz illeszkedő fejlesztésének minél több eszközzel történő ösztönzésére. A törekvések nagy távon pozitív hatásúak mind a település környezetállapotára, mind a tájra és végső soron a helyi gazdaságra (turizmus) is. Éppen ezért ennek megvalósulása nem csak közérdek, hanem a természeti adottságok hasznosítására alapozó vállalkozások érdeke is.

ÉRTÉKEK, LEHETŐSÉGEK	KONFLIKTUSOK, KIHÍVÁSOK
Vízvisszatartás lehetősége tavakban, tározókban	A globális éghajlatváltozás folyamatos alkalmazkodást követel meg. Ki kell egyensúlyozni a víztöbblet, valamint a vízhiányos időszakokat a mezőgazdasági termelés, halgazdálkodás folyamatos fenntartása érdekében, valamint meg kell oldani az árvizekből eredő károk elhárítását (pl. Szent János tér). A meglévő tavak többsége, valamint a vízfolyások medre sok üledéket tartalmaz, a zsilipek nem működnek.
Tavak gazdálkodási célú hasznosításának erősítése	A halgazdálkodás és az ehhez kötődő termékfeldolgozás az adottságokhoz képest nem jelenik meg hangsúlyosan a térségben. Célszerű a gazdálkodók összefogása, a halgazdálkodás kutatási eredményeinek folyamatos felhasználása egyetemek bevonásával (Vodňany, SZIE Gödöllő)
Rekreációban, turizmusban rejlő lehetőségek	Az állóvizekben rejlő hasznosítási lehetőségek nincsenek kellő mélységben kihasználva. A szükséges infrastruktúra nincsen kiépítve, a tavak többsége feliszapolódhat.
Ökológiai hálózat, jó környezetállapot kialakulása	Az ökológiai hálózat több helyen jelenleg hiányosnak tekinthető (főként a települési szakaszokon), a vízfolyások mentén ezek kialakulása elősegíthető, mely hosszú távon javítja a térség természeti, környezeti, táji állapotát, mely turisztikailag vonzóbbá teszi a települést, jó hatással lehet a gazdálkodásra.

Az alábbi fejlesztések indokoltak:

- Minőségi horgászturizmus feltételeinek megteremtése a hántai tavakon*(lásd még Együttműködés területei tematikus program)*
- A Hántai, Zöldalmi-tó, a Nagy-tó és a Kisbéri-ér mederrendezése *(lásd még Akcióterületi fejlesztés);*
- Záportározó és kapcsolódó elvezető rendszerek építése*(lásd még Akcióterületi fejlesztés);*
- Halgazdálkodás fejlesztése a Zöldalmi-tavon a hátrányos helyzetűek megsegítése érdekében*(lásd még Új utak a helyi gazdaságban tematikus program – Szociális szövetkezet);*
- Halgazdálkodás bekapcsolása a REL-be *(lásd még Új utak a helyi gazdaságban tematikus program– Rövid ellátási lánc).*

2.3.3.3 Rövid Ellátási Lánc

A rövid ellátási lánc (REL) kialakítása azt szolgálja, hogy egy adott térség (főleg kis-)termelőit és felhasználóit (feldolgozók, üzemi konyhák, vendéglők, lakosság) összekapcsolja. A helyi termelők előnyei, hogy termékeik iránti nő a kereslet, míg a keresleti oldalon előny, hogy a termesztés körülményei ellenőrizhetők, a turisztikai szolgáltatók számára a helyi termék vonzerő-növelő tényező lehet.

A REL-lel szembeni aggály gyakran, hogy a közbeszerzési kötelezettséggel szembe megy. Ezt az aggályt eloszlatja, hogy maga az Európai Unió kezdeményezte a REL alkalmazását a vidékfejlesztésben.

A rövid ellátási láncban résztvevő termelők jellemzően a legkisebbek (egyéni, vagy mikro-vállalkozások), így érdekérvényesítő képességük gyenge és nem járatosak az összetett együttműködési rendszerek használatában, ezért fontos, hogy legyen elkülönített kerettel rendelkező, közérthető, probléma fókuszált tematikus alprogram a fejlesztésükre. A rövid ellátási lánc neo-tradicionális, azaz modern (pl. on-line értékesítés, közösség támogatta mezőgazdaság) formáinak elterjedtsége elmarad a nyugat-európaiktól, a tradicionális, azaz hagyományos formák (piacok, útszéli árusítás) elterjedtek, ugyanakkor jelentős humán erőforrás- és eszközfejlesztést igényelnének a biztonságos és jövedelmező működéshez. A rövid ellátási láncok fogyasztói igényeket kielégítő fejlesztéséhez nincs elég felkészült és megfelelő eszközökkel ellátott szervező és termelő.

Cél többek között az ellátási lánc szereplőinek horizontális és vertikális együttműködését segítő szervezet létrehozása, a rövid ellátási láncok és a helyi piac létrehozása és fejlesztése, valamint a rövid ellátási láncok és helyi piacok fejlesztésével kapcsolatos, helyi vonatkozású promóciós tevékenységek felépítése és működtetése. A REL magában foglal szervezeti hátteret, infrastruktúrát (pl. hűtőraktár, piac, közintézményi üzemi konyhák fejlesztése a REL termékek fogadási feltételeinek biztosítása érdekében), online nyilvántartási, értékesítési és promóciós felületet, márkavédjegyet, stb.

A REL jól tudja szolgálni a halgazdálkodás felfuttatását is (lásd „Erőforrásunk a víz” tematikus program), de szerepet kaphat a közösségi energiarendszerben is (biomassza beszállítás helyi kiserőmű számára). A REL-nek fontos beszállítója lehet a szociális szövetkezet, melynek ilyen módon az elsődleges felvevőpiacai is lehet a termékeiknek.

További lehetőség a Kisbéri Erdészet területén működő vadászterület becsatolása a REL-be, ilyen irányú nyitottságot a Vértes Erdő Zrt. a megyei tervezés során megfogalmazott *(lásd még Foglalkoztatási paktum)*.

A REL szervezet fontos szerepet kaphat a **helyi piac fellendítésében, vonzóvá tételében, helyi gazdasághoz való korábbanál erőteljesebb hozzájárulásában**. A gazdák számára továbbképzést, határon átívelő programokba való bekapcsolódás révén nemzetközi tapasztalatokhoz való hozzájutást is biztosíthat. A szervezeti hátteret biztosíthatja a LEADER HACS munkaszervezete, de az uniós támogatások lehetőséget biztosítanak egy kizárólag erre fókuszáló munkacsoport létrehozására, akár a LEADER munkaszervezet részeként, akár azon kívül.

A REL legfontosabb bázisa a **helyi piac, amelynek infrastruktúrája, működtetése egyaránt megújításra-fejlesztésre szorul**. Ebben a vonatkozásban mielőbb meg kell kezdeni a tárgyalásokat Ászárral és az üzemeltetővel. A piac jelenlegi helye több szempontból is előnyös, áthelyezése – legalábbis a korábban tervezett helyszínre – semmiképpen nem lenne előnyös, túl azon, hogy a realitása a szétaprózott magántulajdon miatt csekély. A problémák (piac napon parkolás, közút zsúfoltsága, alulhasznosítottság, a helyi gazdaság szempontjából kedvezőtlen kínálati struktúra) a meglévő helyszínen lehet településrendezési és gazdaságfejlesztési eszközökkel kezelni.

A REL létrehozásának pontos szabályai, feltételei a Vidékfejlesztési Program brüsszeli jóváhagyása után lesznek véglegesek. Jelen tudásunk szerint bizonyos infrastrukturális fejlesztések (beleértve a helyi piac fejlesztését, barnamezős terület REL logisztikai fejlesztését, közintézmények konyháit stb.) a Terület- és Településfejlesztési Operatív programból lehet majd támogatni.

2.3.3.4 Szociális szövetkezet

Szociális gazdaság: A szociális gazdaságot olyan vállalkozások és szervezetek alkotják, amelyek gazdasági és társadalmi szerepet vállalnak a társadalom különböző szektoraiban és az emberek valós szükségleteikre reagálnak. Úgy végeznek üzleti tevékenységet, hogy összehangolják az általános társadalmi érdekeket, a gazdasági teljesítményt és a demokratikus működést (www.socialeconomy.eu.org).

Szociálisszövetkezet alapításához hét fő szükséges, akik azonos számú, vagyis egy szavazattal rendelkeznek, és mint jogi személy az önkormányzat is tagja lehet a „közösségi vállalkozásnak”. A szövetkezet tagjai lehetnek munkanélküliek és közösségi munkások, akik tagi munkaviszony keretében, tagi megállapodással dolgozhatnak. A munkavállalók fizetséget nemcsak pénzben, de terményben is kaphatnak. A szociális szövetkezet alapításához üzleti tervet kell kidolgozni, ennek egyik sarokpontja lehet a REL-ben való részvétel. Szociális szövetkezet nem csupán mezőgazdasági tevékenységre, de ipari tevékenységre is létrejöhet.

A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 2013. május 3-tól lehetőség biztosít arra, hogy meghatározott esetekben önmagában már a tagsági jogviszony is elégséges legyen a szövetkezetben a munkavégzéshez, a szövetkezet közös gazdasági tevékenységében való részvételhez. Az említett időponttól az iskolaszövetkezetnek nem minősülő szociális szövetkezetek esetében a személyes közreműködés sajátos formája lehet a közös termelésben való, tagsági viszonyon alapuló közvetlen közreműködés (a továbbiakban: tagi munkavégzés). Tagi munkavégzésre irányuló jogviszonyt kizárólag a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény szerint regisztrált álláskereső, illetve a közfoglalkoztatási jogviszonyban lévő személy létesíthet és tarthat fenn. Amennyiben a tagi munkavégzési jogviszonyban lévő tag munkavégzésre irányuló más jogviszonyt létesít vagy tart fenn, e más jogviszonya alatt a tagi munkavégzési jogviszony szünetel.

Jelenleg több mint 1500 bejegyzett szociális szövetkezet van Magyarországon, tehát vannak bőven jó tapasztalatok ilyen szervezetek működésében. Komárom-Esztergom megyében több szervezet is segíti az ilyen jellegű kezdeményezések megvalósulását, pályázati forráshoz való hozzájutását, üzleti tervének kidolgozását:

- OFA Hálózat Közép-Dunántúli kirendeltsége – Közép-Dunántúl Regionális Iroda (Veszprém);
- Komárom-Esztergom Megyei Iparszövetség (KISZÖV);
- NESsT Europe Nonprofit Kft.

Kisbéren elsősorban a korábbi zártkertekben nő a hátrányos helyzetű munkanélküli lakosság, számukra többféle módon nyújthat a szociális szövetkezet a szegénységből való kitörési lehetőséget,

de természetesen minden a jogszabályok szerint jogosult lakos számára biztosítani kell a taggá válás lehetőségét. Míg a zártkertekben élők a saját területükön történő gazdálkodást megtanulva kapcsolódhatnak be, azok, akiknek nincsen területük, önkormányzati területen (lásd pl. Pajta-dűlő) vagy a szövetkezet által bérelt mezőgazdasági területen végezhetnek növénytermesztő-állattenyésztő tevékenységet. Lehetőség van továbbá arra is, hogy szociális szövetkezet feldolgozó ipari (helyi élelmiszer, egyéb helyi termékek), varrodai, javítószolgáltatási, hulladékhasznosítási stb tevékenységre jöjjön létre, ehhez elsősorban üresen álló vagy alulhasznosított önkormányzati tulajdonú ingatlan hasznosításával van lehetőség. Ez utóbbinak kialakítása a Területi- és Településfejlesztési Operatív programból támogatható (gazdasági infrastruktúrafejlesztés szociális szövetkezet számára, lásd még inkubációs tevékenység és infrastruktúra).

A szervezeti háttér létrehozásának viszont a Vidékfejlesztési Program vagy a Gazdaságfejlesztési- és Innovációs Operatív Program lehet a forrása. Kisbér adottságaihoz jó illeszthető egy erdőgazdálkodásra és fafeldolgozásra specializálódó szociális szövetkezet létrehozása (Kisbéri Erdészeti szakmai támogatásával). Kisbéri szakképzés palettájának és ipari hagyományainak kihasználására a varrodai, vagy kisebb fémhulladékok újrahasznosítására irányuló tevékenységekhez is található helyben szakmai támogatás.

További lehetőséget látunk arra, hogy szociális szövetkezet keretében a házi idősgondozást, átmeneti betegápolást szervezzünk, ennek azonban több feltétele is van: a tagoknak alapszintű képzésben kell részt venniük, továbbá szükséges, hogy legyen fogadókészség és bizalom a potenciális gondozottak részéről, végül kérdéses ennek finanszírozhatósága, amiben biztos, hogy valamilyen szinten a gondozottaknak vagy hozzátartozóiknak is be kell szállniuk, még ha részben önkormányzati források rendelkezésre is állnak.

A szociális szövetkezet lehet az ún. tájgondnokság létrehozásának szervezeti kerete is (lásd még „Erőforrásunk az erdő” alprogram). A tájgondnokság a város, a földtulajdonosok/bérlők és az Erdészeti összefogásával működhet, az erdőfenntartás mellett dűlőutak, vízfolyások karbantartását, dűlőutak fásítását, tavak építését, nagyobb fenntartási munkálatait stb végezheti, szakszerű irányítás mellett. Az Erdészettel való együttműködés révén gazdaságosan biztosíthatók a szükséges gépek, az épületinfrastruktúra és az irodai háttér.

2.3.3.5 Helyi foglalkoztatási paktum

A terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében minden megyének kötelező lesz megyei foglalkoztatási paktumot elindítani, működtetni, továbbá helyi paktumokat támogatni. Kisbér, a járás és a Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER számára egyaránt kiemelt fontosságú, hogy a foglalkoztatási paktummal minél komplexebb eredményeket lehessen elérni. Ennek feltétele, hogy a paktum olyan ágazatokban növelje a foglalkoztatást, amely ágazat megerősítése a térség célja. A foglalkoztatási paktummal kapcsolatos szabályok most alakulnak, de azt már most lehet tudni, hogy a munkaügyi központoknak fontos szerepe lesz a paktumok kialakításában és működtetésében. A konkrét projektek kidolgozása és a helyi sajátos gazdaságfejlesztési és foglalkoztatás-bővítési célok összehangolása érdekében a Munkaügyi Központ munkatársaival együtt mielőbb el kell kezdeni az együttműködést.

2.3.3.6 Erőforrásunk az erdő

Kisbér a Vértés Erdő Zrt. Kisbéri Erdészetének központja. Az erdészet által kezelt terület nagysága 7.440 ha, amely döntően gazdálkodási rendeltetésű. A részvénytársaság 2007-2017 üzemtervezési ciklus kezdetén, a környékbeli földtulajdonosok támogatásával, a nagybéri és a feketevízi erdőtömböt magába foglaló, mintegy 4 ezer hektáros vadászterületet alakított ki Kisbértől délre, amelyet azóta a Kisbéri Erdészet kezel⁴. Kiemelt lehetőséget látunk a Vértés Erdő Zrt. Kisbéri Erdészetével való együttműködésben, több területen is:

- szociális szövetkezet: erdőfenntartás- és tájfenntartás (tájgondnokság), fafeldolgozás, biomassa alapú másodlagos energiahordozók előállítása, szociális tűzifa-termelés, rehabilitációs célú foglalkoztatás;
- Rövid Ellátási Lánc (REL): vadhús bevezetése a közétkeztetésbe, vadhús feldolgozás, sajátos helyi gasztronómiai termékek bevezetése a szálláshelyszolgáltatóknál és vendéglátóknál;
- turizmusfejlesztés: vadászturizmus, ökoturizmus, horgászturizmus, zarándokturizmus.
- 81-es főút menti Tölgyestelep és a kapcsolódó önkormányzati ingatlanok erdészeti-vadgazdálkodási célú hasznosítása.

Az Erdészettervezi a 81-es főútról jól megközelíthető egykori honvédségi terület – Tölgyestelep – erdészeti hasznosítását. Ehhez mindenképp a volt honvédségi terület tulajdonviszonyainak rendezése szükséges. A Tölgyestelep szomszédságában az önkormányzatnak három ingatlana van, melyek hasznosítására a Vértési Erdészeti és Faipari Zrt-vel már jelenleg is folytatunk tárgyalásokat. Az Erdészet az önkormányzati ingatlanok mellett az azok közé ékelődött területek hasznosítását is tervezi. Az ingatlanokon a vadászathoz, vadászturizmushoz kívánnak szálláshelyeket, konferenciatermet, szolgálati lakást és a vadászathoz kapcsolódó melléképületeket (pl.: hűtőház) kialakítani. A Tölgyestelep hasznosítása akár kapcsolódhat is ehhez az elképzeléshez, de lehetségesnek tartunk az erdészethez más módon kapcsolódó gazdasági – pl. faipari – tevékenységeket is, ha azok a vadászturisztikai hasznosítással összhangba hozhatók, esetleg a terület egy részén erdei kalandpark kialakítását.

A megyei tervezés során a Vértés Rt. igazgatója többször jelezte szándékát a megyei fejlesztésben való együttműködésre. További együttműködés lehetősége kínálkozik szociális szövetkezeti keretében (lásd szociális szövetkezet projekt), kezdő vállalkozások támogatásával (lásd inkubációs projekt), megújuló energiahasznosítás terén.

⁴<http://verteserdo.hu/szervezeti-egysegek/kisberi-erdeszeti/>

2.3.3.7 Inkubációs program

- Egy több lábon álló projektet tervezünk, amely filozófiájában némiképp eltér az inkubátorházakról alkotott szokásos képtől:
- Az egyik újdonság, hogy az inkubátorházzal szeretnénk az ITS keretében induló szervezeteknek helyet biztosítani, ezzel közöttük a szinergia, kapcsolatépítés, együttműködés lehetőségét biztosítani (REL menedzsment, szociális szövetkezet, lovasok együttműködési szervezete, maga az inkubációs szervezet);
- A másik, hogy a gimnáziummal és szakiskolával együttműködve szeretnénk az iskolák által arra alkalmasnak talált végzett diákoknak, néhány fős diákcsoporthoz illetve járásunkban élő, de máshol végzett diákoknak egy mentorprogramot indítani „vállalkozz itthon” címmel, amely mikrohitel konstrukcióval, tanácsadással és az inkubátorházban biztosított helyiséggel segíti a fiatalokat önálló mikrovállalkozás elindításában (varrónő, bútorasztalos, kerékpárjavító, kézműves kisiparos stb.);
- Az igényektől függően az iparos jelleg vagy az alkotóház jelleg erősíthető, de a kettő együtt is jól megfér, ugyanakkor kerülendő a fő profilként kereskedelemmel foglalkozó vállalkozások betelepítése, ezek számára a főutcán ingatlanok sora áll rendelkezésre.
- Amennyiben igény van rá, az inkubációs szervezet olyan külső telephelyet is létrehozna (pl. Pajtai-dűlő), ahol környezeti hatás, vagy jelentős szabad tér igény miatt a városban nem működtethető tevékenységek is elindíthatók lennének;
- Az inkubátorház olyan közös helyiséget (helyiségeket) is magában foglalna, ahol a házban működő vállalkozások találkozhatnak, a külvilágnak bemutatkozhatnak, továbbá rendezvények számára bérbe adható, így a ház költségeinek egy része ebből is fedezhető. A millióhoz illő kisebb vendéglátó egység kialakítása lehetőséget ad a külvilág és az házat használók közötti találkozásra;
- Az inkubációs szervezet – külső mentorokkal egy olyan üzleti tervet dolgoz ki, ami biztosítja, hogy a projektidőszakot követően, az eredeti filozófia megőrzése mellett, a ház fenntarthatóan tudjon működni, folyamatos külső forrásbevitel nélkül. Az inkubátorház pályázati tanácsadó központként is működhet.
- Az inkubátorházat mindenképpen meglévő ingatlanban tervezzük elhelyezni. A megfelelő épület kiválasztása a program kidolgozását követően történhet meg.

Kedvező alternatíva a pékház ilyen célra történő hasznosítása, de jó lehetőség a majdani kollégiummal egy épületben történő elhelyezés. A pékház esetében legjelentősebb előny, hogy megmenthető az igen értékes pusztuló épület. Vizsgálható, hogy a tetőtérben egy-két turistaház igény szintű vendégszoba elhelyezésével (kiegészítő funkcióként) lehet-e a ház költségvetési egyensúlyának bevételi mérlegét javítani (amennyiben a támogatási konstrukció lehetővé teszi). Az inkubátorház jól illik a pékház eredeti funkciójához. Az épület állapota nagyon sürgős beavatkozást kíván, ugyanakkor gazdasági infrastruktúra számára a legkönnyebben lehet a 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban forráshoz jutni (turisztikai célú fejlesztésekre sokkal nagyobb a

verseny)⁵. Továbbgyűrűző hatásként a felújított pékház, városképi értékével és a benne megvalósuló innovatív programmal jelentősen növelheti a térség turisztikai vonzerejét.

A kollégiumban történő elhelyezés az igények változásához való rugalmas alkalmazkodás lehetőségét biztosítja, továbbá a diákok és a fiatal vállalkozók közötti termékeny kapcsolat kialakulásának lehetőségét teremti meg. Hátránya, hogy a kollégium megvalósíthatósága több külső szereplőtől függ, ami késleltetheti a megvalósítást.

2.3.3.8 Partnerként az innovációban

Együttműködés innovatív partnerekkel – Kisbér, mint kísérleti projekterület

Miközben a vidéki települések ritkán szoktak megjelenni, mint az innováció motorjai, szerepük nagymértékben felértékelődik, amikor az innováció kísérleti fázisba kerül. Az európai HORIZONT 2020 elnevezésű innovációs program 22 stratégiai irányából legalább 10 tartalmaz olyan elemeket, amelyekhez Kisbér mintaterületként szolgálhat. Ezek az alábbiak: mező- és erdőgazdaság, vízgazdálkodás, bio-alapú iparágak, biotechnológia, energia, környezet és klímaváltozás, élelmiszer és egészséges táplálkozás, egészség, nyersanyagok, kis- és középvállalkozások, társadalom és szociális fejlődés.

A mintaterületté válás számos pozitív hatással jár a településre: olyan új módszerek, technológiák jelennek meg a településen, amiben a város akár a világon egyedülálló. A projekt munkát biztosít egyes célcsoportoknak, a projektteam igénybe veszi a település és a turizmus szolgáltatásait, a város, a térség neve megjelenik nemzetközi publikációkban, stb. A kísérlet befejezésével a létrehozott infrastruktúra itt marad, kedvező esetben az adott innovatív területen gazdaságilag hasznosul, akár helyi vállalkozók révén. Segíti a további (nemzetközi) kapcsolatépítést, hálózatépítést.

A következő partnerekkel szükséges mielőbb felvenni a kapcsolatot:

- PharmAgora innovációs klaszter, FOREST Papír Kft, SOLUM Rt (Klaszter Komárom-Esztergom megyei tagjai);
- Pannon Egyetem Mérnöki Kar, illetve Gazdaságtudományi Kar;

⁵ 2015 februárjában az önkormányzat nyert 700 ezer Ft támogatást az épület pusztulásnak megállítására. Ezt az összeget a pusztulás veszélyének átmeneti elhárítására: dúcolásra, tetőgerinc javítására, pótlására, vízelvezetésre költi.

- Nyugat Magyarországi Egyetem doktori iskolái (Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola, Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola, Széchenyi István Gazdálkodás-és Szerveztudományi Doktori Iskola, Wittmann Antal Növény-, Állat- és Élelmiszer-tudományi Doktori Iskola);
- Szent István Egyetem, különös tekintettel: Halgazdálkodási Tanszék, de bármely más tanszéke, intézete szóba jöhet;
- Dél-Csehországi Egyetem Halászati és Halbiológiai Kutató Intézete;
- más európai egyetemek, kutatóhelyek, melyekkel a város bármilyen kapcsolattal rendelkezik (például volt kisbéri lakos révén).

Ilyen jellegű kísérleti projekt megszerzése a város számára időigényes feladat, hiszen nem csak az aktív promóció szükséges, hanem az is, hogy az érintett kutatóhelyek hozzájussanak a H2020 vagy más K+F forrásokhoz. A kezdeti kapcsolatépítések eredményei alapján érdemes egy többnyelvű promóciós anyagot összeállítani, azt a H2020 európai felelős szerveinek, hazai és külföldi kutatóhelyeknek megküldeni, továbbá a létrehozott kapcsolatokat folyamatosan melegen tartani. Ilyen lehet például innovációs promóciós napok szervezése Kisbéren, ahová a partnereket a város meghívja, felkéri, hogy mutassák be azokat a megkezdett és tervezett projektjeiket, amikben Kisbér és térsége partner lehet, mint kísérleti projektterület. Ugyanakkor Kisbér bemutatja azokat az ötleteit, projektjeit, kezdeményezéseit, aminek K+F alapú megerősítése a meghívottak számára is új kutatási eredményekhez vezethet. Az 1-2 évente megtartandó – a város aktuális adottságaihoz igazodó léptékű – változó tematikájú rendezvények továbbgyűrűző hatása a turizmusban is érzékelhetővé válik.

Innováció a szakképzésben

Amint az akcióterületi fejlesztés részét képező Kisbér iskolaváros programunk is mutatja, Kisbér számára oktatási intézményei kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Tekintettel arra, hogy a város hatásköre ebben a vonatkozásban minimális, a szakképzés továbbfejlesztése tekintetében az illetékes minisztériumokkal, a térségi szakképző intézményekkel, a Kereskedelmi és Iparkamarával, az Agrárkamarával, a GYEMSZI-vel (egészségügyi és szociális területen) el kell indítani a közös gondolkodást. A cél egy olyan rendszer kialakítása, ahol a diákoknak lehetőségük van a lakóhelyükhöz lehető legközelebb olyan szakmák elsajátítására, amire az adott térségben van kereslet és tudnak gyakorlati helyeket biztosítani.

Meg kell keresni azokat a sajátos „vidéki” megoldásokat, amik lehetővé teszik, hogy egy-egy intézmény illetve vidéki kisváros minél szélesebb kínálatot biztosítson a szakmai tárgyak területén. Miközben a közismereti tárgyakat, vállalkozási ismereteket közösen tanulhatják, iskolai szabadidős

programok közösen szervezhetőek, a szakmai tárgyak tömbösítésével („epochák”) biztosítható, hogy több oktatási intézményben ugyanazok a szaktanárok tudnak oktatni, tehát nem a gyerekek utaznak, hanem az oktatók. Emellett a diákok iskolán belüli, szakmhatárokon átívelő vagy éppenséggel több iskola azonos szakmát tanuló diákjainak és tanító tanárjainak együttműködésével megvalósuló közös projektekben vehetnek részt, növelve ezzel mobilitási készségüket, nyitottságukat, mind szakmai mind pedig fizikai tekintetben.

A szakképzésfejlesztés másik iránya a kreativitás erősítése, különös tekintettel a piaci „niche” megtalálása tekintetében. Ebben a vonatkozásban a hulladék-kinyerés és újrahasznosítás, a szerelő, javító, átépítő, mindenhez értő „ezermesterek” ma újra egyre kelendőbbek. A technológiák változása ma olyan ütemű, hogy sokkal inkább a fiatalok nyitottságát és készségeit, tanulási sebességét, ügyességét szükséges fejleszteni, mint konkrét technológiákat, eszközhasználatokat.

Kisbér önkormányzata kezdeményezi és támogatását adja olyan projektkezdeményezéshez, amelynek keretében egy ilyen kísérleti projekt megvalósítható. A projekt első fázisában a projektteam és munkaszervezet felállítása (kormányzati, önkormányzati partnerek, intézmények) projektgazda kijelölése, a projektgenerálás és előkészítés valósulhat meg, ezt követheti a projekt elindítása, melynek sikeressége hosszú 5-10 éves projektidőszakot feltételez. Egy ilyen kísérlet új perspektívát, kihívást, emberi kapcsolatokat jelent oktatóknak, intézményeknek. A projekt forrásainak bővítéséhez határon átnyúló forráslehetőségeket is keresni kell.

A kezdeményezés feltétele mindenekelőtt, hogy Kisbér szakközépiskoláján túl találjunk legalább még egy, ideális esetben két olyan közeli kisvárost, illetve intézményt (szakképzést nyújtó tanárok számára vállalható utazási távolság) megye határon belül vagy azon túl, amelyeket a profiltisztítás hátrányosan érint és együttműködnének egy ilyen társadalmi innovációs kísérletben.

Tervezett beavatkozások

ÚJ UTAK A HELYI GAZDASÁGBAN	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
G1. Pajtai-dűlő hasznosítása	önkormányzat	pontszerű	társadalom-fejlesztés szervezet-fejlesztés	hasznosítás jellegétől függően Roma Nemzetiségi Önkormányzat? energiaszolgáltató? helyi szállítványozói vállalkozói kör stb
G2. Erőforrásunk a víz <i>(lásd még: Akcióterületi fejlesztés, továbbá Együttműködések területei tematikus alprogramok)</i>	Város-igazgatóság/ önkormányzat/ Roma Nemzetiségi Önkormányzat/ REL szervezet	pontszerű vonalas	tervezés szervezet-fejlesztés, menedzsment	Horgászegyesületek illetékes vízügyi igazgatóság, illetékes vízügyi hatóság, érintett földek tulajdonosai Dél-Csehországi Egyetem Halászati és Halbiológiai Kutató Intézete, vagy Szent István Egyetem Halgazdálkodási Tanszék, helyi gazdálkodók, SOLUM ZRt.
G3. Rövid Ellátási Lánc <i>(lásd még: Erőforrásunk a víz: halgazdálkodás; Akcióterületi beavatkozások járásközponti szerepek: helyi piac megújítása)</i>	Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	több pontszerű	szervezet-fejlesztés, menedzsment	Piac üzemeltetője térsgéi mezőgazdasági vállalkozások térsgéi élelmiszergyártó vagy csomagoló kisvállalkozások saját főzőkonyhával rendelkező intézmények, vállalkozások térsgéi szállítványozási vállalkozások
G4. Szociális Szövetkezet	Városi Önkormányzat/ Roma Nemzetiségi Önkormányzat	több pontszerű	szervezet-fejlesztés, menedzsment	Kisbér önkormányzata Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület OFA Hálózat Közép-Dunántúli kirendeltsége KISZÖV NESsT Europe Nonprofit Kft.
G5. Helyi foglalkoztatási paktum	Komárom-Esztergom megye Önkormányzata?	—	társadalom-fejlesztés szervezet-építés	Kisbér önkormányzata érintett vállalkozások képzőhelyek Észak-Dunántúli Víz Ig.
G6. Inkubációs program <i>(lehetőség szerint a pékházban másodsorban a tervezett kollégiummal közös épületben, amennyiben elfér, vagy más alulhasznosított belvárosi ingatlanban)</i>	önkormányzat	pontszerű	társadalom-fejlesztés szervezet-építés	Kisbéri Bánki-Táncsics Gimnázium, Szakközépiskola, Szakiskola létrejövő szociális szövetkezet létrejövő lovas együttműködési szervezet (klaszter) és mások

ÚJ UTAK A HELYI GAZDASÁGBAN	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
G7. Erőforrásunk az erdő <i>(helyi gazdaságfejlesztés a Vértes Erdő Zrt. Kisbéri Erdészetének közreműködésével, lehetőség szerint a honvédségi terület hasznosításával)</i>	önkormányzat/ Vértes Erdő Zrt- Kisbéri Erdészet	egy v. több pontoszerű	tervezés, szervezet- fejlesztés, mene- dzsment	Munkaügyi központ Bánki Donát szakiskola Roma Nemzetiségi önkormányzat konyhával rendelkező közintézmények és vállalkozások
G8. Partnerként az innovációban	önkormányzat	több pontoszerű	társadalom- fejlesztés szervezet- építés	PharmAgora Klaszter és Komárom-Esztergom megyei tagjai egyetemek, kutatóhelyek érintett önkormányzatok és intézmények illetékes állami szervezetek, kamarák

2.3.4 Vonzerő- és jövedelemtermelő képesség növelése a turizmusban

A helyzetfeltárás rámutatott, hogy Kisbér turisztikai fejlesztései csekély növekedést produkáltak a város és térsége jövedelemtermelő képességében. A látogatók száma nem kielégítő. Az elmúlt évek projektjei azt mutatják, hogy Kisbér elsősorban lovas múltjára és a városközpont épített örökségére fókuszált, miközben a turizmus más lehetséges területei háttérbe szorultak. A város lovas hagyománya minden kétséget kizáróan a turizmusfejlesztés zászlóshajója, az ebben rejlő lehetőségeket jelentős mértékben tovább kell erősíteni. Kisbér adottságait és a közeljövő fejlesztési lehetőségeit is szem előtt tartva ugyanakkor a szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy a vonzerőfejlesztés fókuszát – a lovas múlthoz kapcsolódó műemlék-együttesen túl – a természeti-táji adottságok lehetőségeinek kihasználása irányába kell eltolni.

A **ló/vad/hal/táj/műemlék-együttes** azok a stratégiai erőforrások, pillérei, amelyekre – összehangoltan – építve Kisbér és térsége a jelenlegi látogatottság sokszorosát elérheti. A turizmus vonatkozásában Kisbér eddig kiaknázatlan lehetősége a **vadászat** és jelentős fejlesztési lehetőség rejlik a **horgászatban** (lásd „Új utak a helyi gazdaságban” program „Erőforrásunk a víz” alprogram), valamint a **kapcsolódó falusi- illetve ökoturizmusban**. Ezek olyan területek, amelyekben **Hánta van kiemelkedően kedvező pozícióban**. Ebben az alprogramban is a Vértes Erdő Zrt. Kisbéri Erdészete lehet az elsődleges partner, emellett a vadásztársaságok, a horgászegyesületek és a LEADER HACS partnersége magától értetődik. **A turizmus ezen ágazatainak jövedelemtermelő képessége és a jövedelemtermelő, munkahelyteremtő képesség növelésének lehetőségei feltáratlanok**, így ezen területek fejlesztése komoly előtanulmányokat és tervezést igényel. Megfelelő beavatkozásokkal a turisztika e szegmensei **jelentős fizetőképességű látogatókat** hozhat a városba és térségébe, várhatóan jobb eséllyel, mint pl. a Mini Magyarország Makett Park, ami alapvetően egy kiegészítő, de semmiképpen nem elsődleges vonzerő.

Ezen szegmensek markáns fejlesztése szolgál alapul az ún. **célcsoport-vezérelt többletkínálatoknak**: zarándokturizmus, terápia és wellness turizmus, kastélyturizmus (Forster együttműködése esetén), csapatépítő- és tréningturizmus, kerékpáros turizmus, családi rendezvényturizmus, valamint az erdei iskola-iskolai turizmus illetve ezek valamely kombinációja.

A turizmusfejlesztés harmadik stratégiai eleme az **infrastruktúrafejlesztés, különös tekintettel a szálláshely-fejlesztésekre** a különféle szegmensekben. Hiányzik a térségben az **alacsony fizetőképességű csoportok** fogadására alkalmas turista-igényszintű szálláshelykínálat, ugyanakkor a lóra, vadászatra és minőségi horgászatra épülő turizmus a **magasabb fizetőképességű vendégkörben** is teremthet új, a meglévőnél **kedvezőbb elhelyezkedésű és miliójú** (történelmi vagy természeti környezet) szálláshelyigényt. Hiányzik a térségben az igényes falusi szállás- és vendégasztal-kínálat, ami a kerékpáros-turizmus alapvető feltétele a kerékpár-infrastruktúrán túlmenően. A nyugat-európai turisták közül sokan különösen kedvelik az igényesebb, **lakókocsi helyekkel ellátott**, jól felszerelt kempingeket, melynek a térség horgásztavai és a jó elérhetőség különösen kedvező feltételeket kínálnak.

A magasabb kategóriájú szálláshelyek fejlesztését érdemes elsősorban a piaci szereplőkre bízni, az alacsonyabb szegmensben ezt elsősorban a non-profit szféra tudja megvalósítani. Tudni kell azonban, hogy a várható külső támogatás e tekintetben minimális lesz a következő ciklusban, leginkább visszatérítendő támogatásokkal lehet számolni.

A negyedik pillér a **hatékony TDM és turisztikai marketing**, mely területen a Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület tervez lépéseket. A térség elemi érdeke, hogy **egyetlen közös TDM szervezet** jöjjön létre, **markáns arculattal, összehangolt fejlesztési stratégiával és marketinggel**.

Az ötödik pillér a **térségi hálózatokba történő bekapcsolódás**: magától értetődik a Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesülettel való együttműködés, tágabb körben: Komárom, Pannonhalma, Győr, Mór városok, a Szent Jakab Baráti Kör, a régió lovas szervezetei. Az együttműködés nem csak azt jelentheti, hogy a **kisbéri kínálatok kiegészítik a „prémium” vonzerőket**, ami egy alárendelt szerep, hanem azt is, hogy Kisbér olyan csomagokat kínál alacsonyabb fizetőképességű csoportoknak, amiben **Kisbér adja a teljes ellátást, egy-egy nap kikapcsolódást, esetleg gyermekmegőrzési és –szórakoztatási lehetőséget**, míg 1-1 napos kisbuszos,

autóbuszos városlátogatásokat kínál. Ilyen módon Kisbér – megfelelő szervezéssel – a környező városok prémium kínálataiból jelentősen profitálhat.

Turisztikai stratégia alapjai

TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA- FEJLESZTÉS turista kategória (iskolai, zárandok) többféle célcsoport fogadására alkalmas kemping falusi szálláshely és vendégasztal prémium (kastély)	CÉLCSOPORT-SPECIFIKUS KÍNÁLATOK terápia és wellness turizmus, kastélyturizmus, csapatépítő tréning és üzleti rendezvény turizmus, családi és családi rendezvény turizmus, erdei iskolai-iskolai turizmus			TURISZTIKAI DESZTINÁCIÓ MENEDZSMENT szervezetépítés, stratégia, program, cselekvési terv promóció-marketing interaktív online felület csillagtúra csomagok együttműködések
		TÁJ, TERMÉSZET szelíd-, öko-, falusi turizmus		
	VAD vadászat, gasztronómia	LOVAS HAGYOMÁNY	HAL horgászat, gasztronómia	
		MŰEMLÉKEGYÜTTES kultúra, hagyományok		
	HÁLÓZATFEJLESZTÉS Szent Jakab zárandokútvonal, Országos Kerékpáros Körtúra, lovas régió, Kapcsolódás az országos kéktúrára			

Tervezett beavatkozások

VONZERŐ- ÉS JÖVEDELEMTERMELŐ KÉPESSÉG NÖVELÉSE A TURIZMUSBAN	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
T1. Térségi TDM létrehozása, térségi turisztikai stratégia, program és cselekvési tervének kidolgozása, beleértve a turisztikai marketing és desztináció-menedzsment eszközeinek részletes kidolgozását <i>(lásd még Akcióterületi fejlesztés: Új utak a helyi gazdaságban)</i>	Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	pontszerű	—	érintett települési önkormányzatok turisztikai szolgáltatók kulturális-muzeális intézmények borászok, Komárom-Esztergom megye önkormányzata Komárom város önkormányzata Pannonhalma Mór Evolúció Kerékpáros Sport Egyesület
T2. Hánta komplex vadász, horgász, öko- és falusi turisztikai fejlesztése	önkormányzat potenciális szolgáltatók	pontszerű, vonalas	tervezés szervezet- fejlesztés mene- dzsment	Vértes Erdő Zrt. Kisbéri Erdészet Vadásztársaságok Horgászegyesületek Evolúció Kerékpáros Sport Egyesület

VONZERŐ- ÉS JÖVEDELEMTERMELŐ KÉPESSÉG NÖVELESE A TURIZMUSBAN	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
T3. Kisbér felfűzése a Szent Jakab zarándokútra, az Országos Kerékpáros Körtúrára és az országos Kéktúra útvonalra	önkormányzat	vonalas	közösségi tervezés szervezet-építés menedzsment	Pannonhalma Szent Jakab zarándokút Baráti Köre Evolúció Kerékpáros Sport Egyesület Komárom-Esztergom Megyei Természetbarát Szövetség
T4. Kisbér szálláskapacitásának fejlesztésének ösztönzése a hiányzó szegmensekben	önkormányzat piaci szereplők Forster központ MNV Zrt	pontszerű	—	—
T5. Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület komplex turisztikai promóciója, interaktív on-line felület	Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	—	közösségi tervezés szervezet-építés menedzsment	térségi önkormányzatok szolgáltatók muzeális-kulturális, szabadidős intézmények egyházak borászok, vadásztársaságok, horgászegyesületek, ...
T6. Térségi együttműködési hálózatok felépítése, közös promóciós projektek, Kisbér mint csillagtúra-központ	önkormányzat Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület	—	közösségi tervezés szervezet-építés menedzsment	Pannonhalma, Győr, Pápa Komárom, Mór, Székesfehérvár, Tata, Bábolna, Oroszlány, Bakony kirándulófalvai
<i>T7. Lásd még: Akcióterületi fejlesztés, Lovas reneszánsz, Új utak a helyi gazdaságban.</i>	—	—	—	—

2.3.5 Gazdaságosság, minőség és fenntarthatóság a városüzemeltetésben

2.3.5.1 Közintézmény-hálózat minőségi fejlesztése

Miközben a kisvárosoknak egyre kisebb a hatáskörük az oktatás és a hatóságai munka területén, nőtt a felelősségük a korai nevelés, az idősgondozás és a szociális problémák kezelése terén, továbbá az egészségügyi alapellátásban. A kormányzat a gyermekintézmények fejlesztését nem csupán a közvetlenül érintett célcsoportok érdekében támogatja, de az aktív korúak munkába állását segítő közvetett eszköznek is tekinti. Sajátos módon ebből a szempontból kevesebb figyelmet kap az időskorúak gondozása, noha a statisztikák alapján egyre inkább olyan jövőképpel kell számolnunk, amikor az egyre több gondozásra szoruló idős ember gondozása is gátolhat aktív korúakat abban, hogy képzettségüknek és ambícióiknak megfelelő állást vállaljanak.

Kisbéren a jelen ciklusban elsősorban meglévő intézményeink minőségi fejlesztésére fókuszálunk, kapacitásbővítésre még nincs szükség, de a demográfiai trendek tükrében fel kell rá készülnünk, hogy belátható időn belül mind a legkisebbeket, mind az időseket szolgáló intézményi-infrastrukturális és/vagy humán kapacitás bővítésére szükség lehet. Több intézmény korábban már bővítésre került.

A jövőbeli kapacitásbővítés lehetőségét elsősorban a meglévő intézmények, másodsorban az elhelyezkedés és műszaki adottság alapján alkalmas alulhasznosított ingatlanok vonatkozásában érdemes vizsgálni.

Az elmúlt ciklusban jelentős fejlesztéseket hajtottunk végre az iskoláinkban, részben megújult a központban lévő óvoda, Hántán orvosi rendelő épült. Korábbi terveink közül megvalósításra vár még a hántai gyerekek számára tervezett új óvoda.

2.3.5.2 Energiagazdálkodás racionalizálása

Az Európai Unió cselekvési terve a 4. helyen tartalmazza az alacsony szén-dioxid kibocsátással járó gazdaságra történő áttérést. A **megújuló energia termelése és felhasználása** és az energiahatékonyság javítása fokozatosan kell, hogy teret nyerjen az emberek életében, nagy távot tekintve ezért **gondosan kell előkészíteni és megtervezni a rendszert**. Erre alkalmas a **Fenntartható Energia (Stratégiai és) Cselekvési Terv** (Sustainable Energy Action Plan = SEAP), mely meghatározza a szükséges beavatkozások körét az épített környezetben (felújítás, szigetelés stb.), a városi infrastruktúrában (pl. közvilágítás, intézmények), valamint a lakosság és helyi civil társadalom bevonásának módját. **A terv meghatározza továbbá a település adottságai alapján szóba jöhető energiaforrásokat, az energiatermelő létesítmények elhelyezését, a szükséges kiépítendő létesítmények körét, az energia betáplálásának módját** stb. A terv stratégiai tervnek is tekinthető, hiszen előre meghatározott energetikai modell (pl. költségoptimalizálás vagy ún. „nullához közelítő” fogyasztás) szerint határozza meg a szükséges beavatkozásokat. A döntést a 2015 februárjában kormányhatározattal jóváhagyott **Nemzeti Épületenergetikai Stratégia** nagymértékben megkönnyíti azzal, hogy pontos mutatókat, fajlagos költségeket tartalmaz.

A terv fontosságát jelzi, hogy annak **elkészítésére a TOP-ban pályázati forrást biztosítottak**. Amennyiben ilyen irányú projektkiírás megjelenik, célszerű a lehetőséget azonnal kihasználni, hiszen csak ennek a tervnek a rendelkezésre állása esetén lehet megújuló energiával, energiahatékonyság növelésével összefüggő fejlesztéseket kellően alátámasztani, a leghatékonyabb megoldásokat kiválasztani. **A terv elkészítése különösen fontos a város által eltervezett közvilágítás korszerűsítése miatt is.**

A TOP-ból finanszírozható Fenntartható Energia Stratégiai és Cselekvési Terv (SEAP) alapján eldönthető, hogy egy adott közösség miképpen valósítja meg területén az energiahatékonyság növelését, továbbá a megújuló energiatermelést és felhasználást. Amennyiben a terv alapján javasolt (elektromos energia ellátás céljára) **napelem kiserőmű elhelyezése, akkor erre célszerű figyelembe venni a Pajtai-dűlő területét**. A hőenergiát biztosító megújuló kapacitást Kisbéren célszerű épületenként biztosítani, az energiahatékonyságot, az épületgépészeti berendezéseket és a megújuló-erőforrás alkalmazását szolgáló technológiáról egy projekt keretében gondolkodni. Azoknál az épületeknél, amelyeknél egyéb okból felújítás napirenden van, ott célszerű az egyéb célú és az energetikai felújítást egy projekt keretében elvégezni.

Kisbér közigazgatási területén nagy eséllyel elsősorban a napenergia hasznosítás jöhet szóba (a szélenergia kevésbé a tájképvédelmi területek miatt). Napelempark elhelyezése esetén, mint terület szóba jöhet az önkormányzati tulajdonban lévő Pajtai-dűlő gyengébb termékenységgel rendelkező területei (Lásd bővebben az „új utak a helyi gazdaságban” című tematikus programot).

Kisbér közigazgatási területén jelentős nagyságú erdőterületek találhatóak, így SEAP keretében **célszerű vizsgálni biomassza kiserőmű elhelyezésének létjogosultságát is**. A kiserőmű elhelyezésére szintén alkalmas lehet a Pajtai-dűlő területe.

2.3.5.3 Vízrendezés

A városüzemeltetés egyik fokozódó kihívását integrált tervezés alapján, a tavakhoz kapcsolódó gazdasági és turisztikai fejlesztésekkel, valamint a kapcsolódó (városi) zöldfelületek rendezésével, fenntartásához szükséges vízpótlási infrastruktúra kiépítésével összehangoltan tervezzük megvalósítani. Ennek további részleteit az „Új irányok a helyi gazdaságban” program „Erőforrásunk a víz” alprogram leírása tartalmazza.

2.3.5.4 Településrendezési eszközök készítése településcsoportos keretben

A településrendezésre vonatkozó jogszabályok szerint **Kisbér településszerkezeti terve és helyi építési szabályzata az 2018. december 31-ig alkalmazható** Országos Településrendezési és Építési Követelmények 2012. augusztus 6-án hatályban lévő követelményei alapján. Ezt követően csak az új jogszabályokon alapuló tervek használhatók, így **az új településrendezési eszközök előkészítését a közeljövőben meg kell kezdeni**.

Az új településrendezési eszközöket és a hosszú távú településfejlesztési koncepciót célszerű településcsoportos keretben, önkormányzati társulásban kidolgozni, melyre a vonatkozó jogszabályok is lehetőséget adnak. A településcsoportos keret a települések közös gondolkodására ösztönöz, illetve erősíti a járási települések együttműködését az élet minden területén. Ez összhangban van a fokozatosan teret nyerő közös tervezéssel is, **a partnerség erősödésével. A közös rendezési terv készítés jóval túlmutat önmagán**: a tervezésben részt vevő települések vezetői megismerik és egyeztetik egymás érdekeit, igényeit, fejlesztési elképzeléseit, sőt ösztönözheti közös projektek megvalósulását is. A fejlesztési elképzelések térbeli (és ennek következményeként időbeni) összehangolása, a területek közös szabályozása jótékonyan hat arra, hogy a fejlesztések hatásai egymásra épüljenek, illetve egymást erősítsék az élet minden területén (gazdaságfejlesztés, lakóterület fejlesztés, tájfejlesztés stb.). Így az **hosszú illetve nagy távon közvetve hozzá járul a térség településeinek növekedéséhez**.

Előnye, hogy költségghatékony, elkészítése várhatóan alacsonyabb költségű, mintha a települések külön-külön készítenék a tervet, valamint a tervben szereplő elképzelések megalapozottsága a közös gondolkodás, térbeli összehangolás végett jóval megalapozottabbnak tekinthető. Nagyságrendekkel javul a településrendezési eszközök alkalmazhatósága. Az általában elszigetelten keletkező, eltérő tervezők közreműködésével készülő tervekhez képest a településcsoportos terv hasonló szerkezettel, szabályozással rendelkező elemei **jelentősen megkönnyítik az alkalmazók** (befektetők, építéshatóság, államigazgatási szervek stb.) **munkáját**.

Amennyiben a településrendezési eszközök térinformatikai rendszerben készülnek amellett, hogy lényegesen javítja a településcsoport E-ügyintézését, **a településcsoport, és a járás fontos arculatformáló elemévé léphet elő**. A térinformatikai rendszer tovább bővíthető, **beépíthetők a szolgáltatásokkal, kereskedelemmel, turisztikával, épített örökséggel, vagy éppen eseményekkel, rendezvényekkel összefüggő térképes információk, tájékoztatók stb., melyek növelik a térség ismertségét, a Kisbér és járásának vonzerejét**.

A településcsoport méretét, bevonandó települések számát célszerű településrendező tervezők bevonásával meghatározni. A településcsoportba minimum a várossal közvetlenül határos településeket célszerű bevonni, de a környezeti adottságokat, településközi kapcsolatokat tekintve e kör kibővíthető. **A terv elkészültével és elfogadásával Kisbér és térsége lehet az első az országban, ahol korszerű, az új jogszabályi követelményeken nyugvó településcsoportos rendezési eszközök lesznek hatályban 2019-től.**

Településcsoportos településszerkezeti terv – részlet (Forrás: Térségi szintű településtervezés továbbfejlesztése c. kutatómunka, Város-Teampannon Kft., 2014.)

2.3.5.5 Kisbér-Ászár együttműködés

Infrastruktúra, intézmények, szolgáltatások

Kisbér és Ászár belterületei történeti adottságai révén összenőttek, 1977-től 2002-ig közös önkormányzatot alkottak (Etével is). Egyes területeken elkerülhetetlen az együttműködés, más területeken előnyös lehet.

- **Ahol elkerülhetetlen:** a tervezett **elkerülő út**, a Kossuth Lajos utcai **kerékpárút**, vízrendezés különösen **Ászár belterületi vízrendezési problémái** vonatkozásában és a közigazgatási határon átnyúló **piactér**.
- **Ahol előnyös:** gazdasági terület kínálat, külterület (tájrendezés, ebben a vonatkozásban nagyobb területtel való közös tervezés segítheti elő a tájjal és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megalapozását), a gazdaságfejlesztés egyes szegmensei, közszolgáltatások, szabadidő, kultúra, sport területén.
- **Ahol leginkább hajlandóság mutatkozik:** kerékpárút, szabadidő, kultúra, sport és a turizmus vonatkozásában.

Egyes, járási szinten szervezett közszolgáltatások esetében Kisbér szolgáltató szerepe magától értetődik. Nem ilyen egyértelmű a helyzet például az iskolák tekintetében, ahol bizonyos megszorításokkal még mindig érvényesíthető a szabad iskolaválasztás lehetősége. A térség népességmegtartó képessége szempontjából nyilvánvalóan az az előnyös stratégia, **ha a két település iskolái (illetve a környező falvak iskolái) közötti kapcsolatot az egészséges versengésen túl alapvetően a munkamegosztás és erre építve járási szinten a minél színesebb, gazdagabb oktatási kínálat** határozza meg. Fontos kezdeményezése volt Ászárnak a népfőiskola, amit érdemes és fontos fenntartani, tovább működtetni és közös lehetőségeket kihasználni (pl. a közösségi

tervezéshez elengedhetetlen kapacitásépítés terén). A térségi kohézió erősítésében fontos szerepet játszhatnak a közös kulturális projektek, sportrendezvények.

A jövőorientáltság magában foglalja, hogy a **tantárgyi versenyek mellett egyre nagyobb súllyal jelenjenek meg a közös tantárgyi szakirányú projektek is**, amelyek a valódi társadalmi-gazdasági problémákra, kérdésekre reagálnak, feladatokat oldanak meg (pl. gyerekek bevonása a helyi értékleltárak fejlesztésébe, idősek életminőségének fejlesztése, ökológiai parkok, vizes élőhelyek kialakítása, közlekedési konfliktusok leltárba vétele, akadálymentesítés elmaradásai stb). Ezekben a projektekben a helyi iskolák erdei iskolákkal együtt dolgozhatnak.

Kultúra, turizmus, hagyományok működtetése-megújítása

Nagy fontosságú, hogy az együttműködésben mindkét település kifejezésre tudja juttatni saját identitását, ugyanakkor legyenek közös identitáserősítő szegmensek. Míg Kisbér arculatában kiemelkedő szerepet játszik **lőttartás-lőtenyésztés hagyománya**, addig **Ászár** – és Ete(rendszerváltás előtt szintén Kisbér része volt) – **a szőlő –és bortermelésben** lát (múltat) és jövőt. A borvidék nevében kétségtelenül Ászár jelenik meg és Ászáron van olyan borász, amelyik mint vállalkozó nagyobb mennyiségben állít elő és értékesít bort. Ászár nagy múltú Fellner pincéje és a sportszerűség is azt kívánja, hogy Kisbér e területen Ászárra bízva a vezető szerepet. Jelentős eredmény a közös szüreti fesztiválok hagyományának felélesztése.

Szükséges ugyanakkor felhívni a figyelmet arra, hogy az ászári Fellner pince eredetileg sörháznak épült (Fellner Jakab, 1760-69), ahogy az egykori kisbéri pékház is. Mivel a borászat ezen a vidéken visszaszorulóban van, viszont a kézműves sörök iránt egyre nő a kereslet, felvethető, mint múltban gyökerező új irány a **kézműves sörök hagyományának újraépítése** is.

Az ágazat **jelentős hőenergia igénye** megkívánja, hogy egy esetleges irányú beruházás **megújuló energiaforrásokra** alapozva történjen és az esetleges környezeti hatások miatt valamely elhagyott major, külterületi gazdasági terület (pl. volt élesztőgyár vagy ecetgyár) lehet a technológiai folyamatok bázisa. A régi-új ágazat mellé ugyanakkor a „legendát” is fel kell építeni.

Tervezett beavatkozások

GAZDASÁGOSSÁG, MINŐSÉG ÉS FENNTARTHATÓSÁG A VÁROSÜZEMELTETÉSBEN	BEAVATKOZÁS-TÍPUS			
	hatáskör	beruházás	nem beruházás	szereplő/partner
Ü1. Központi energiahatékonysági korszerűsítése és megújuló energiahasznosítás Kisbér fenntartható energetikai cselekvési tervével (SEAP) összhangban	önkormányzat	pontszerű	—	Gyöngyszem óvoda
Ü2. Óvoda építése Hánta településrészben, „0 közeli primerenergia felhasználással és megújuló energiahasznosítás Kisbér fenntartható energetikai cselekvési tervével (SEAP) összhangban	önkormányzat	pontszerű	—	Gyöngyszem óvoda
Ü3. Idősek otthona korszerűsítése, energiahatékonysági fejlesztése, és megújuló energiahasznosítás Kisbér fenntartható energetikai cselekvési tervével (SEAP) összhangban	önkormányzat	pontszerű	—	Őszi Napfény idősek otthona
Ü4. Rendőrkapitányság számára új telephely biztosítása, városközponti telephely felszabadítása kollégium céljára	Komárom-Esztergom megyei Rendőrkapitányság Kisbéri kirendeltség	pontszerű	—	Kisbér önkormányzata
Ü4. Kisbér fenntartható energetikai stratégiájának és cselekvési tervének (Sustainable Energy Action Plan-SEAP)) kidolgozása <i>(TOP önálló projektként támogatja!!)</i>	önkormányzat	—	közösségi tervezés szervezet-építés menedzsment	elektromos energia- és gázszolgáltató Vértés Erdő Zrt. Kisbéri Erdészet létrejötté esetén szociális szövetkezet Roma nemzetiségi Önkormányzat
Ü5. SEAP szerinti projektek megvalósítása <i>(lásd még akcióterület – Kerékpáros-barát város, Közvilágítás energiatakarékos megújítása)</i>	Kisbér Városigazgatóság	—	—	elektromos energia- és gázszolgáltató E.on
Ü6. Vízrendezési konfliktusok térségi szinten összehangolt kezelése <i>(lásd még Új utak a helyi gazdaságban program Erőforrásunk a víz alprogram)</i>	Kisbér és Bakonysárkány önkormányzata	vonalas és pontszerű	közösségi tervezés menedzsment	ÉDUVÍZIG, vízitársulatok, érintett tulajdonosok, továbbá az Erőforrásunk a víz alprogram stakeholderei, a vízkárokkal érintett lakosság
Ü7. Kisbér településrendezési eszközeinek jogszabály szerinti felülvizsgálata, térinformatikai rendszer felépítése (2018. végéig)	Kisbér önkormányzata	—	Közösségi tervezés	szomszédos önkormányzatok Komárom-Esztergom megyei Kormányhivatal ÉDUVÍZIG Vértés Erdő Rt
Ü8. Kisbér-Ászár együttműködés	Kisbér és Ászár önkormányzatai	pontszerű vonalas	Közösségi tervezés szervezet-építés menedzsment	további szomszédos települések, kiemelten Ete

2.4 VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERV ÉS ÜTEMEZÉS

A 2. fejezetben bemutatott településfejlesztési akciók indikatív jellegű költségbecslését és ütemezését a mellékelt táblázat mutatja.

Megállapítható, hogy az ITS keretében megvalósítani tervezett projektek forrásigénye nagy valószínűséggel jelentősen meghaladja a tervezési időszakban reálisan bevonható források mértékét. Mivel az elérhető források nagyságrendje és összetétele sem ismert, az ITS ténylegesen végrehajtásra kerülő beavatkozásai sem azonosíthatóak. Az elérhető forrásokhoz kapcsolódó feltételek folyamatos figyelése, lehetőség szerinti alakítása és ez alapján a végrehajtandó projektek kiválasztása az ITS menedzselésének részét képezi.

A táblázat tartalmazza a projektek lehetséges ütemezését. Az ütemezés csak tájékoztató jellegűnek tekinthető, hiszen nagyon függ a pályázatok kiírásának időpontjától, valamint a város rendelkezésére álló önrész mértékétől. Az ütemezés során figyelembe vettük, hogy az első időszakban a projektek előkészítésére, valamint a tervek elkészítésére kell a hangsúlyt helyezni. A Lovarda II. és III. ütemével kapcsolatban jelenleg kérdéses, hogy ki pályázhat, hiszen a II. ütem esetén a város a vagyonkezelő, a III. ütem esetén viszont ingyenes használati joga van a városnak. Jelen helyzetben úgy tekintjük, hogy a projekt nem a város saját fejlesztése.

roszkopont rehabilitáció II. utem		5000+2500*		MILLIÓ Ft				
kház, plébánia	kastély		Járási kormányhivatal		750+2500*	Battyhány kastély ebből 2500 millió Ft a Carpathia Nemzeti Kreatív Gazdaságfejlesztő és Innovációs Kft. (Fóris Zoltán számláján alapján). A pékház (600 millió Ft) és plebánia felújítása (150 millió Ft) projektdatalapok alapján. A lovarda felújításának költségeit a Lovas Reneszánsz csomag tartalmazza	2018	2019-2020
összegei programok	szakképzés	szakképzés	szakképzés	határon átvívelő „Mozgásban az ifjúság”	750	Több projekt a költségvetési ciklus alatt: Projektdatalapok alapján	-	2016-2017
ic	tanuszoda	REL	Járási kormányhivatal		2300	Barnamezős területen tanuszoda építése (600 millió Ft), tornacsarnok (600 millió Ft), piac felújítás (50 millió Ft), közterületek megújítása (950 millió Ft (TOP 2.1.2 Zöld város)) + 100 millió Ft VLP REL szervezet részben projektdatalapok, részben korábbi pályázati kiírások alapján	2016	2017-2018
					1200	TOP 3.1.1. kiírás és projektdatalapok alapján	2020	2021-2022
gram): Lovas reneszánsz		250+10100*		MILLIÓ Ft				
vezés, egyesület/	klaszter	klaszter			250	Több lépcsőben kerül kialakításra: az alapítást követően tervezés, majd a fejlesztések, képzések, infrastruktúra kialakítása (2008. évi Pólius klaszterkonv alapján kalkulálva)	2015 II. fele	2016-2017
fliktuskezelés, közösségfejlesztés				határon átvívelő „Mozgásban az ifjúság”	100	Kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése, bővítése		2016
összegei tervezés	Nemzeti				1600*	Carpathia Nemzeti Kreatív Gazdaságfejlesztő és Innovációs Kft. (Fóris		

körház részeként											A költséget a 2.6 sor fejlesztése tartalmazza.	n.a.	n.a.
körház részeként	Batthyány kastély (Forster)							Duna Stratégia, Norvég Alap, Svájci Alap, Central Europe Program, H2020, KITA	8500*		Carpathia Nemzeti Kreatív Gazdaságfejlesztő és Innovációs Kft. (Fóris Zoltán számítással alapján	n.a.	n.a.
útak a helyi gazdaságban													
infrastruktúra							naperőmű				A fejlesztés várható költségét az 5.6 sor tartalmazza.	-	
léptékű infra									400		TOP max pályázható (ennél valójában jóval többre lenne szükség), ehhez jönnek hozzá a MAHOP pályázható összegei, amik nem ismertek	2016	2017-2018
infrastruktúra									500		A piac megújítás részeként hűtőház és csomagoló, biomassza szárító, irodai infrastruktúra stb. létrehozása kapcsolódik.	-	2019-2020
centri tevékenység, képzés, toborzás, szerszámosztás									50		Létrehozást követően lehet működési támogatásokra pályázni. VP, MAHOP forrás infrastruktúra fejlesztéseket nem tartalmaz. Altipikus foglalkoztatási formák támogatása TAMOP-2.4.3.B-2-11/1 kiírás alapján	-	2017
											TOP 5.1.2 +pakikum inkubátor	-	2017-2018
infrastruktúra									600		Tölgyestelep fejlesztése, TOP 1.1.1, VP, GINOP, EFOP	2016	2017-2018
szervezés, rendezvény	innováció							határon átvivő, H2020	150		Az összeg csak kapcsolatépítést, közös programokat tartalmaz, a H2020 projekt költségét nem	-	2016-2017
települési elhelyezkedés, fejlesztés, marketing, innováció, kompetenciafeltöltés, azonosíthatóság növelése a turizmusban													
szervezés	TDM								50		Helyi és térségi turisztikai desztinációs menedzsment szervezetek létrehozása és fejlesztése KDOP-2.2.1/A-11, KDOP-2.2.1/D-11 pályázati kiírás alapján - térségi TDM-ből kiindulva, amely a lovas turizmusra speciális szervezeti egységet hoz létre	-	2016

			e- önkormányzat					25		közösségi tervezési módszerek (közös struktúraterv térséggel TOP 5.3 támogatással 5 millió); településrendezési eszközök megújítása két település között, a Etevel is: 15-20 millió; 2-3 Település térinformatikai rendszer felépítése 5 millió	2017-2018	
								10		A beruházások másol elszámolásra kerültek, kivéve Fellner pince, melynek költségkalkulációja részletes műemléki felemérés alapján becsülhető. Nem kisbéri projekt	-	2019-2020

22 470 MILLIÓ Ft

9 370 MILLIÓ Ft

469 MILLIÓ Ft

1 339 MILLIÓ Ft

67 MILLIÓ Ft

A 5%
kisbéri

kisbéri önrész

3 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

3.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

3.1.1 EU 2020 stratégia 11 tematikus céljával való összhang

ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 ^v – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK					
1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése					
2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása					
3. A KKV-k verseny- képességének fokozása					
4. Az alacsony szén- dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban					
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése					
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése					
7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák					
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése					
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem					

ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK					
10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba					
11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása					

3.1.2 Országos fejlesztési és területfejlesztési koncepcióval (OFTK), és országos területrendezési tervvel (OTrT) való összhang vizsgálata

OFTK-val való összhang vizsgálata

A 2014-ben OFTK négy átfogó célon keresztül 13 specifikus célt határozott meg. Ezekkel a specifikus célokkal való összhangot az alábbi táblázat mutatja be áttekintő formában.

ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
OFTK 2030 CÉLRENDSZERE (átfogó cél/ <i>speciális cél</i>)					
Értéktérítő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés	<i>Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság</i>				
	<i>Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás</i>				
Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	<i>Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom- és sportgazdaság</i>				
	<i>Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I</i>				

ÁTFOGÓ CÉL 2025		KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020		ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020		Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
OFTK 2030 CÉLRENDSZERE (átfogó cél/ <i>speciális cél</i>)						
	<i>Értéktudatos és szolidáris, ön- gondoskodó társadalom, romaintegráció</i>					
	<i>Jó állam: szolgáltató állam és biztonság</i>					
Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	<i>Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme</i>					
	<i>Az ország makroregionális szerepének erősítése</i>					
	<i>Többközpontú társzerkezetet biztosító városhálózat</i>					
	<i>Vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése</i>					
	<i>Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése</i>					
	<i>Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságosztózás</i>					
Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet	<i>Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása</i>					

OTrT-vel való összhang vizsgálata

Az OTrT legutóbbi módosítását 2013 decemberében hajtották végre. **Az OTrT előírásai ideális esetben a megyei területrendezési terveken keresztül érvényesül.** Annak módosításait a Komárom-Esztergom megyei területrendezési terven 2015. december 31-ig kellene átvezetni, de forráshiány miatt ez biztosan nem fog megtörténni. Az OTrT és az ITS eltérő műfajából és a jelentős léptékkülönbségből adódóan csak nagyon korlátozottan (műszaki infrastruktúrával való összhang, egyes országos övezetek) vizsgálható az összhang. Az OTrT átmeneti rendelkezéseit figyelembe véve megállapítható, **hogy Kisbér fejlesztési igényei összhangban vannak az OTrT-vel.** Az OTrT tartalmazza azt a 81. sz. főúti elkerülőt, melynek távlati (2020 utáni) létesítése utalásként megjelenik az ITS-ben. Az „Erőforrásunk a víz” tematikus programban részletesen bemutatott javaslatok hozzájárulnak az OTrT-ben szereplő ökológiai hálózattal, valamint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezetével kapcsolatos szabályok érvényesüléséhez. Semelyik fejlesztés nem akadályozza az ország szerkezeti tervén szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózat működését, a tervezett elemek létesítését.

3.1.3 Megyei területrendezési terv; területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program

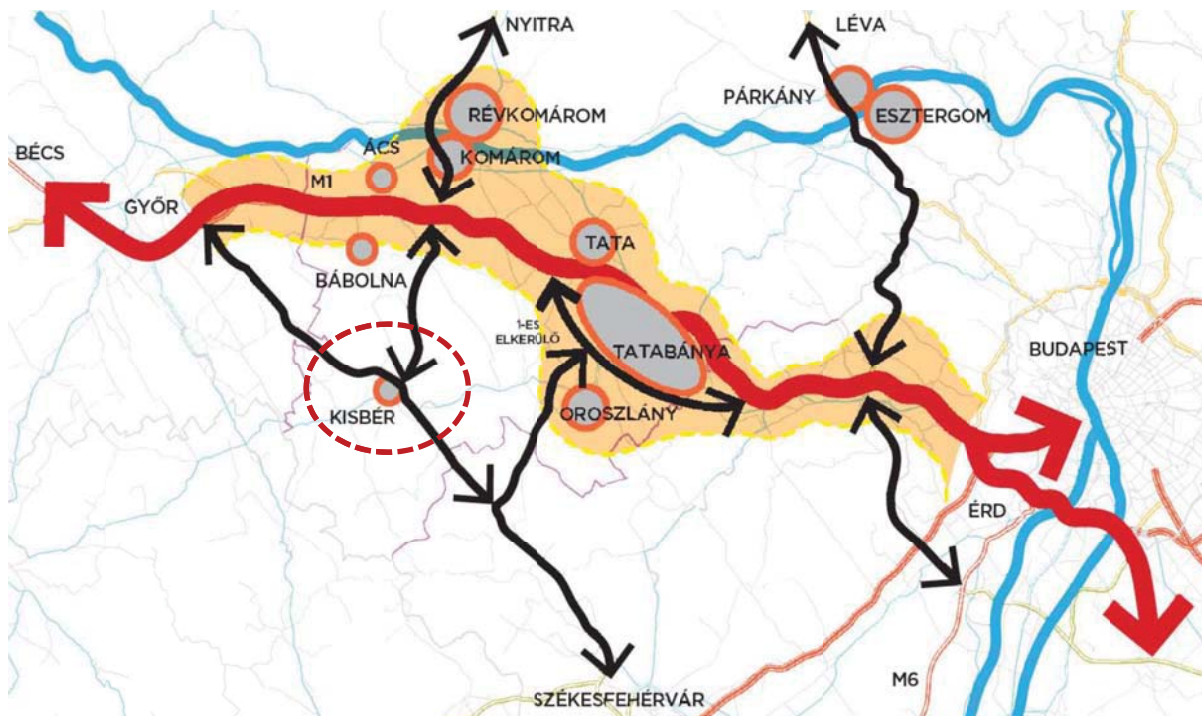
3.1.3.1 Megyei területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program

Komárom-Esztergom megye három átfogó cél mentén szervezi jövőre vonatkozó vízióját:

- Városhálózati csomópont: XXI. századi urbanizált táj;
- Duna menti térség struktúraváltása;
- Vidéki tájak új egyensúlya

Az átfogó célok vállaltan területi kötődésűek, tükrözve a megye sokféleségét, egyúttal pedig elkötelezettségét a területi szemlélet markáns érvényesítése mellett. Kisbér fejlesztései teljes körűen a „Vidéki tájak új egyensúlya” átfogó cél megvalósítását szolgálják.

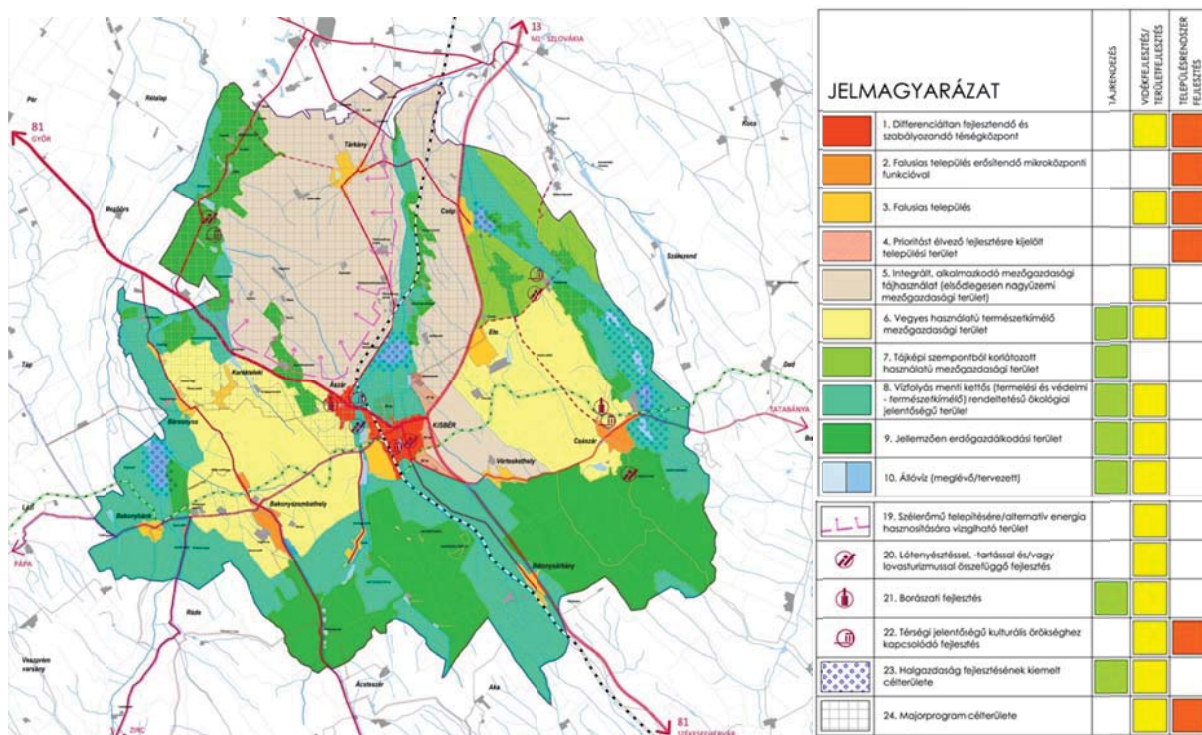
Komárom-Esztergom megye térszerkezeti összefüggései

A megye stratégiai programjával való összhang

ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
MEGYEI STRATÉGIAI CÉLOK					
1. A MEGYEI GAZDASÁG NEMZETKÖZI ÉS MAKROTÉRSÉGI BEÁGYAZÓDÁSÁNAK MEGERŐSÍTÉSE					
2. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM					
3. STABIL, VERSENYKÉPES, DIVERZIFIKÁLÓDÓ GAZDASÁG					
4. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS					
5. BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET, GYÓGYULÓ TÁJAK					
6. OTTHON A XXI. SZÁZADBAN					

Kisbér struktúraterve (kísérleti projekt, 2013, Város-Teampannon Kft)

3.1.3.2 Megyei Integrált Területi Programmal való összhang

Az 1702/2014 (XII.3) kormányhatározat 2. melléklete alapján a megye tervezési jogkörében készülő megyei szintű fejlesztési program, az Integrált Területi Program (ITP) a Terület- és Területfejlesztési Operatív Program keretében tervezett megyei fejlesztések megvalósításának feltételrendszerét rögzíti. Az Integrált Területi Program 2.0 változata a megyei közgyűlés 3/2014 (03.07.) határozatával elfogadott Megyei Területfejlesztési Koncepció, valamint az annak végrehajtását szolgáló, 92/2014 (08.28) határozatával jóváhagyott Megyei Területfejlesztési Program Akcióterveként értelmezhető.

Az Akcióterv végrehajtásának kizárólagos forrása a Kormányhatározat szerinti 25,94 mrd forint, ami magába foglalja az európai uniós forrásoknak a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (továbbiakban TOP) keretében felhasználható részét, a nemzeti önrészt és a projektgazdák (a TOP esetében nagyobb részét önkormányzatok) által biztosítandó önrészt (amennyiben a támogatási intenzitás kevesebb, mint 100%).

Az ITP intézkedési csomagokból áll, kizárólag a TOP forrására tervez, így az ágazati operatív programok forrásaira semmilyen hatást nem gyakorol. Az éves fejlesztési keretekre meghirdetett felhívásokra benyújtott kérelmekből, a területi kiválasztási kritériumrendszerrel kerülnek majd kiválasztásra a támogatott projektek, figyelemmel a megye által meghatározott forrás felhasználási módokra (azon belül kiemelt célterületek, célok, célcsoportok). A költségvetési ciklus időszakában folyamatosan lehet, sőt kell is projekteket előkészíteni, hiszen az évenkénti felhívásokra újra és újra be lehet nyújtani újabb és újabb, megfelelő készültségi állapotba jutó projekteket. Az ITP-nek a TOP intézkedésenkénti forráskereteket és hozzájuk kapcsolódó output és/vagy eredményindikátorokat kell meghatározni.

A hatásköröket és a megye mozgásterét a 272/2014 (XI.5) kormányrendelet szabályozza. Az eljárásrend három fő szereplője a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság, az Irányító Hatóság, valamint a megye.

ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025* – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ				
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő	
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem- termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság- szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erő- forrásainkkal
MEGYEI STRATÉGIAI CÉLOK					
1. ERŐS MAKROTÉRSÉGI POZÍCIÓKKAL RENDELKEZŐ, STABIL, DIVERZIFIKÁLÓ GAZDASÁG					
2. MEGYEI TURISZTIKAI PROGRAM					
3. FENNTARTHATÓ MŰKÖDÉSRE ÉS RUGALMAS ALKALMAZKODÁSRA KÉPES TÉRSÉGEK ÉS TELEPÜLÉSEK					
4. FOKOZÓDÓ TÁRSADALMI AKTIVITÁS, BEFOGADÁS ÉS KREATIVITÁS					

A megyei ITP több TOP intézkedés vonatkozásában ún. védett kereteket hozott létre a községek és a vidéki térségek kisvárosai számára. Ilyenek a vízrendezés, a városrehabilitáció, az energiahatékonyság. A foglalkoztatási paktumra szánható keretből kifejezetten a Kisbéri kistérség számára biztosított védett keret. A védett keret ugyanakkor felelősség is: ha nem indul el a lekötése a következő évtől, akkor a megye felül fogja vizsgálni ezt a döntést, mert nem kívánja kockáztatni a megyei keret megrövidítését, ami akkor következik be, ha a megye a 2017-ig betervezett lekötéseket nem tudja teljesíteni.

3.1.3.3 Megyei területrendezési terv

A Komárom-Esztergom megyei területrendezési terv legutóbb 2011 végén módosult, az új OTrT alapján a szükséges felülvizsgálat biztosan nem fog megtörténni ez év végéig. Így az OTrT átmeneti rendelkezéseit vesszük figyelembe. A megyei tervekre is igaz az a megállapítás, hogy csak nagyon korlátozottan vizsgálható az ITS és MTrT közötti összhang. A térségi területfelhasználások lehatárolását a településszerkezeti tervben kellett elvégezni. A Pajtai-dűlő területe nincs települési térségben (jelenleg mezőgazdasági térség), de erre nincs is szükség, hiszen az OTrT szerinti 85%-os

kellő eltérést tesz lehetővé a településrendezési tervek készítésénél. **Ebből következően a tervben szereplő célrendszer és program összhangban van a térségi területfelhasználásokkal, a meglévő térségi műszaki infrastruktúra elemek működését, tervezettek megvalósulását nem gátolják.** Kiemelendő a Pajtai-dűlő, melynek területét érinti a tervezett Kisbér-(Zirc) 120 kV-os térségi ellátását biztosító elosztó vezeték. **Az új településrendezési eszközök készítésekor meg kell vizsgálni, hogy a Pajtai-dűlőben szóba jöhető fejlesztések és a vezeték területbiztosítása hogyan biztosítható.** Ha szükséges, akkor a tervezés során élni kell a jogszabály által adott +/- 5%-os eltérési lehetőséggel, vagy területrendezési terv készítése során kell az összhangot biztosítani.

A **záportározó** tervezésekor célszerű külön figyelni arra, hogy amennyiben annak kapacitása **meghaladja az 1 millió m³-t**, úgy azt csak akkor lehet megvalósítani, ha a tározó szerepel az MTrT-ben, vagy ha területrendezési hatósági eljárás keretében megtörténik az **beillesztés**. Ugyanez igaz a javasolt közösségi energiatermelésre is: **amennyiben** a majdani (napelem vagy biomassza) **kiserőmű kapacitása meghaladja az 5 MW-ot**, úgy azt – mint térségi műszaki infrastrukturális elemet – **szintén be kell illeszteni a megyei területrendezési tervbe.**

A célrendszer és a program elemei összhangban vannak a Kisbért érintő térségi övezetekkel, így az ökológiai folyosó övezetével, tájképvédelmi övezetekkel, a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetével, az erdőtelepítésre alkalmas terület övezetével, az ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezetével, valamint a földtani veszélyforrás övezetével.

3.1.4 Településfejlesztési és -rendezési eszközök

3.1.4.1 Településfejlesztési koncepció

Kisbér 2010-ben fogadta el a 2010-2020 időszakra szóló településfejlesztési koncepcióját. A jövőkép fő irányait az ITS tartja, ugyanakkor a koncepció minden területet egyenlő súllyal szerepeltető struktúrájával szemben markáns csapásirányokat jelöl ki (Iovas reneszánsz, vidékfejlesztési innovációk becsatornázása a város gazdaságába, erőforrás-alapú fejlesztések, hátrányos helyzetűek esélyeinek javítása, akcióterület fejlesztés), illetve a beavatkozások terén több újszerű kezdeményezéssel él, amelyek következetes megvalósíthatósága kiemelheti Kisbért a sok hasonló adottságú, fejlesztési eszközöket használó vidéki kisváros közül. A koncepcióval összhangban van az együttműködések és hálózatépítések kiemelkedő szerepe – de a stratégia műfajára tekintettel az ITS-ben ezek az együttműködések, hálózatépítések konkrét szervezetekre vonatkoznak.

3.1.4.2 Településrendezési eszközök

A településrendezési eszközök 2011 óta vannak hatályban Kisbéren. A településrendezési tervekhez vonatkozó jogszabályok szerint **Kisbér településrendezési eszközei 2018 decemberéig alkalmazhatók.** Ezért a következő években el kell készíteni az új településrendezési követelményeken alapuló településrendezési eszközöket. Ez igen **fontos, hogy bizonyos fejlesztések zökkenőmentesen végrehajthatók legyenek 2019. január 1-jét követően is.**

A program mélységét tekintve elsősorban a településszerkezeti tervvel történhet az összhang vizsgálat. A TFR rendelet 3. § (3) bekezdése szerint a stratégia készítése a településszerkezeti terv figyelembe vételével történik. Nem véletlen, hogy a jogszabály nem összhangot rögzít, mint a településfejlesztési koncepció esetén. Oka, hogy **ezen a szinten konkretizálódnak az elvárt**

beavatkozások, melyek szükségszerűen a településrendezési eszközök (területfelhasználás) változásához is vezethetnek. A stratégiai program egyes elemeinek településrendezési eszközökkel való összhangját, illetve a módosítás szükségességét a következő pontokban gyűjtöttük össze.

- **Az akcióterületen tervezett fejlesztések javarészt összhangban vannak a kijelölt területfelhasználásokkal** (vegyes területek kijelölése, zöldfelületi rendszer fejlesztése). A piac működését, fejlesztését a kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület kijelölése nem gátolja, de területét a következő felülvizsgálatkor célszerű különleges területbe sorolni. **Az ászári és kisbéri piacterületek szabályozásának összhangja érdekében a területre közös szabályozási tervet célszerű készíteni,** mely az elfogadást követően beépül mindkét település hatályos tervébe. A Deák Ferenc utcában kerékpárút építését nem akadályozza a településszerkezeti terv, de a terv készítés során célszerű a „kerékpárút” szerkezeti elemet az utca vonalában is feltüntetni.

A lovastér fejlesztésével kapcsolatban kiemeljük, hogy ha az nem jár jelentős épületigénnyel, úgy a zöldterület kijelölés fejlesztéseknek megfelel. **Amennyiben az érintett telek 3%-át meghaladó építési igény jelentkezik, úgy célszerű a területet különleges beépítésre szánt területbe sorolni.** Lehetőség szerint ezt kerülni kell, mert a biológiai aktivitás értékének fenntartása érdekében a település közigazgatási területén további erdő-, vagy zöldterület kell kijelölni, továbbá településszerkezeti is hátrányos az összefüggő parkterület további csökkentése.

Célszerű már **most el kezdeni a közterület-alakítási terv készítését az angolparkra, a műemlék együttesek körüli közterületekre és a fő közlekedési utakra,** hiszen a helyi építési szabályzatban szereplő előírások, szabályozási tervi elemek ennek ismeretében pontosíthatók.

A tanuszoda és sportcsarnok megépítésének pontos helyétől függően lehet megállapítani, hogy szükség van-e a településszerkezet módosításához. Annyi megállapítható, hogy az akcióterületen javarészt vegyes területfelhasználás került kijelölésre, így nagy valószínűséggel módosításra nem lesz szükség.

- **A Hántai tavak mellett kijelölt üdülőházas üdülőterület besorolás összhangban van a minőségi horgászturizmus, az ökoturizmus kialakításával.** Amennyiben több funkció elhelyezésével komplexebb szolgáltatást kívánna elhelyezni a befektető, úgy a speciális elvárások érvényesítése érdekében szükség lehet a terület különleges területbe történő átsorolására.
- **A záportározó csak konkrét tervek ismeretében jelölhető ki,** ezért célszerű annak tervezését mielőbb megkezdeni. Amennyiben a záportározó használata csak időszakos, úgy a településrendezési eszközökben többszintű területfelhasználás kijelölése javasolt (pl. korlátozott mezőgazdasági terület/vízgazdálkodási terület).
- **A Zöldalmi-tó halgazdálkodási célú hasznosításához mindenképpen felül kell vizsgálni a jelenlegi zöldterületi és hétvégi házas üdülőterület kijelölését.** Javasoljuk, hogy településrendezési terv készítése során szabályozási eszközökkel is biztosítva legyen a tó körüljárhatósága a domborzati sajátosságoktól függően.
- A Pajtai-dűlő jelenlegi kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területi besorolása összhangban van a város kiinduló, eredeti elképzelésével. Amennyiben a stratégiában szereplő szociális

szövetkezet, gépjárműtároló, vagy közösségi energia valamelyikének elhelyezésére is helyet kíván biztosítani az önkormányzat, akkor azt megelőzően – a későbbi településrendezési döntés megalapozásához – **telepítési tanulmányterv készítése szükséges**. A telepítési tanulmányterv megalapozásához ugyanakkor szükség lehet a már elkészült SEAP dokumentumra, valamint a szociális szövetkezet kialakítását megalapozó előzetes tanulmányra.

A stratégiai program tartalmazza a több település közös településrendezési tervének készítésének lehetőségét (településcsoportos tervezés). Erre a jogszabályok lehetőséget adnak, ezért célszerű ennek a lehetőségét is megvizsgálni az új településrendezési eszközök készítésének indítása előtt.

3.1.5 Egyéb tervdokumentumokkal való összhang

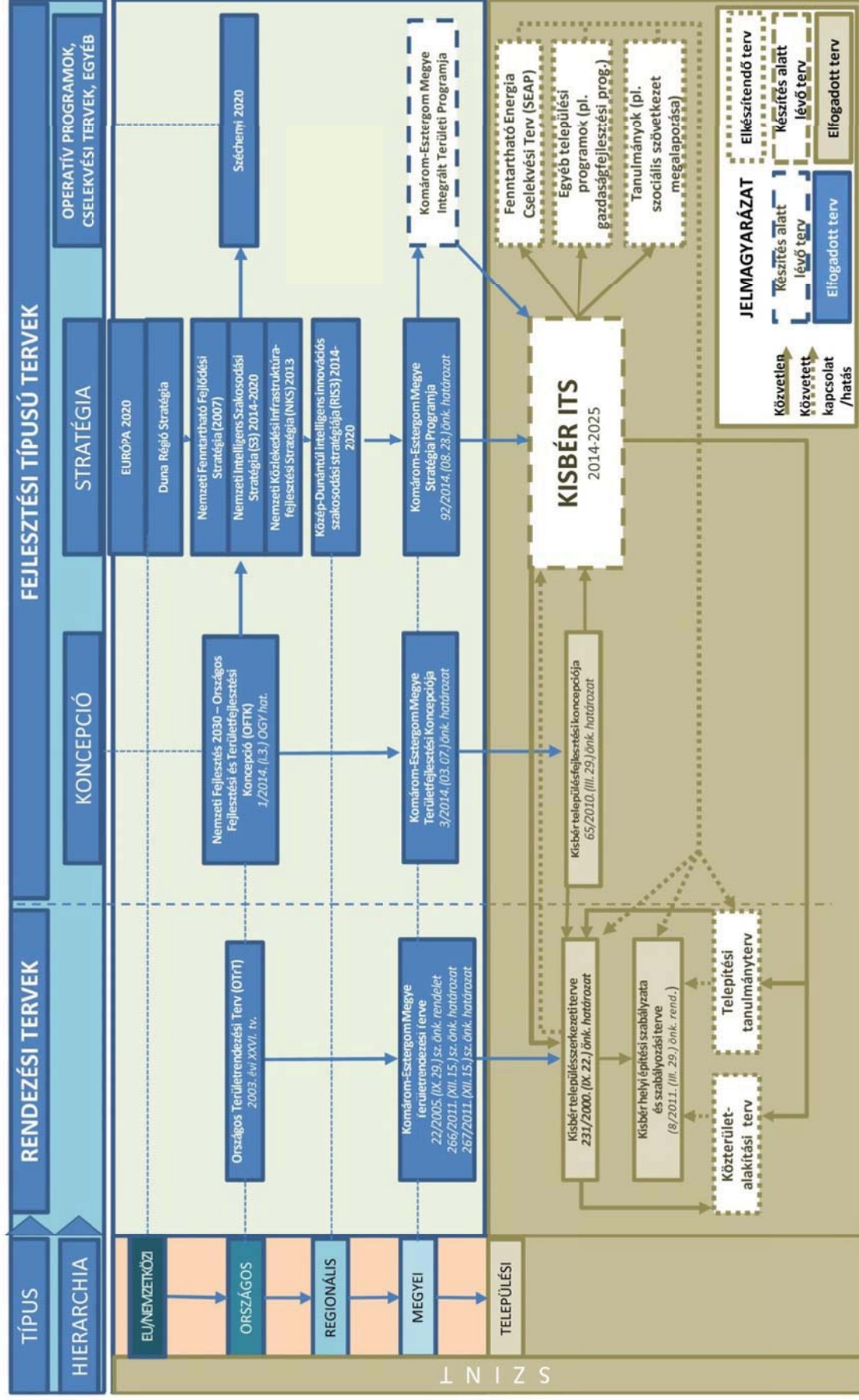
Kisbér nem rendelkezik gazdasági, környezetvédelmi programmal illetve más ágazati programmal.

A „más környezetvédelmi tervekkel” kapcsolatban célszerű kiemelni a vízgyűjtő területre készült **Cuhai-Bakony-ér és Concó vízgyűjtő-gazdálkodási tervet (VGT)**. A VGT több olyan intézkedést is tartalmaz, amely a vízfolyások **jó ökológiai és mennyiségi állapotának 2021-ig történő elérése** érdekében szükséges. Ezek a következők:

- Művelési mód és/vagy művelési ág váltás síkvidéken belvíz- és nitrát-érzékeny területeken;
- Mederrehabilitáció dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, fenntartással;
- Duzzasztók üzemeltetése az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével (szükség szerint a duzzasztás megszüntetése);
- Hallépcső, megkerülő csatorna építése;
- Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint (új szennyvíztisztító építése és/vagy meglévő bővítése és korszerűsítése, szennyvíz iszap kezelés vagy természetközeli szennyvíztisztítás megvalósítása) A Bakonysárkány-Vérteskethely-Kisbér közös szennyvízcsatorna projekt keretében idén elkészül a szennyvíztisztító telep bővítése
- Jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása;
- Hiányzó védősáv kialakítása a mezőgazdasági területek és a meder között;
- Kommunális szennyvíztisztítók korszerűsítése a Nemzeti Szennyvíz Program szerint;
- Fenékküszöbök, fenékgátak átjárhatóvá tétele;
- Ökológiai vízkészlet meghatározása, tavaknál továbbengedett víz szükségessége;
- Vízbiztonsági engedélyek felülvizsgálata vízkészletek szempontjából;
- Tározók megfelelő üzemeltetése, jó horgászati gyakorlat alkalmazása.

A vízfolyásokat, állóvizeket érintő fejlesztési programcsomagot az „Erőforrásunk a víz” tematikus program tartalmazza. Az intézkedéseket a tavakkal és vízfolyásokkal kapcsolatos fejlesztések során érvényesíteni kell, mert a jó ökológiai és mennyiségi állapot elérése közös érdek. Bizonyos intézkedések (pl. Szennyvíz program) más állami beavatkozásokon keresztül valósulnak meg. A program az érintett fejlesztési javaslatok esetében kiemeli a részvízgyűjtőre vonatkozó legfontosabb VGT intézkedéseket, így a tematikus program összhangban van a VGT-vel.

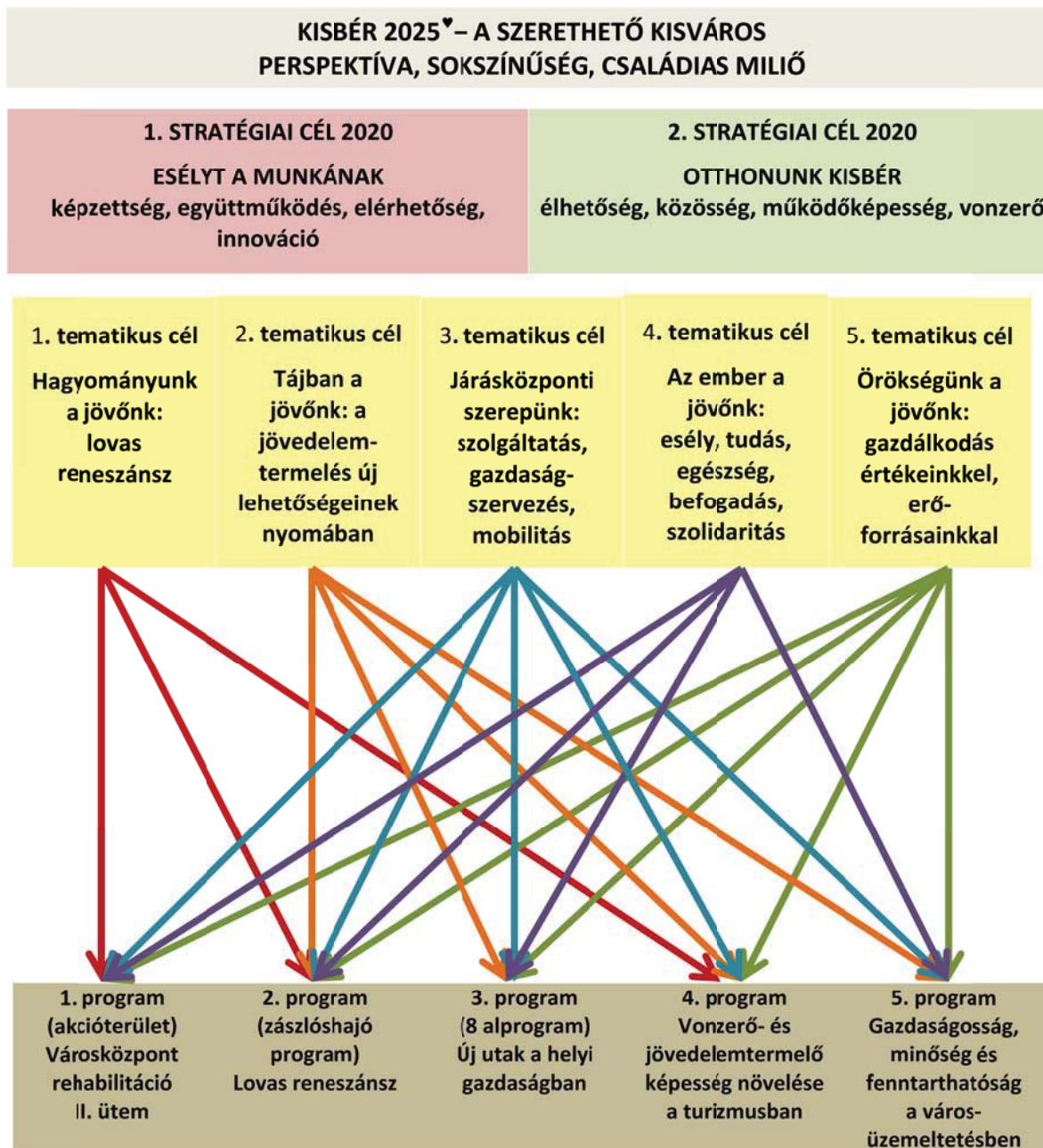
A stratégia külső összefüggései (forrás: Aczél G. előadása alapján saját szerkesztésű ábra)

3.2 A STRATÉGIA BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

3.2.1 A célok és a programok közötti összefüggés bemutatása

Az alábbiakban összefoglaljuk a célrendszert és a megvalósítást szolgáló programokat.

A fenti ábra a stratégiai célok és a programok közötti összefüggést mutatja, figyelembe véve a programok keretében tervezett beavatkozásokat. A programokon belül megvalósítandó alprogramok, intézkedések és a célok közötti összefüggéseket az alábbi táblázatokban – programonként csoportosítva – mutatjuk be.

1. program: Város-központ rehabilitáció II. ütem (akcióterületi fejlesztés)

	erős kapcsolat		közepes kapcsolat		gyenge kapcsolat	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal	
AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSI TEMATIKÁK						
Kisbér épített öröksége						
Kisbér parkrendszere						
Kisbér iskolaváros						
Járasközponti szerepek						
Kerékpáros-barát város						

2. program: Lovas reneszánsz (zászlóshajós program)

	erős kapcsolat		közepes kapcsolat		gyenge kapcsolat	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 [▼] – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközponti szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal	
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK						
Intézményesített regionális lovas együttműködés (klaszter) létrehozása						
Lovas régió fejlesztés stratégiai program						
Érettségit adó lovászképzés újraindítása, továbbfejlesztése						
Lovarda II. és III. ütem						
Lovasterápiás Szolgáltató Központ kialakítása						
Országos Lovasterápiás Módszertani Központ létrehozása						

3. program: Új utak a helyi gazdaságban (8 alprogram)

	erős kapcsolat		közepes kapcsolat		gyenge kapcsolat	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025 ^v – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközpont szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal	
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK						
Pajtai-dűlő hasznosítása						
Erőforrásunk a víz						
Rövid Ellátási Lánc						
Szociális szövetkezet						
Helyi foglalkoztatási paktum						
Inkubációs program						
Erőforrásunk az erdő						
Partnerként az innovációban						

4. program: Vonzerő- és jövedelem-termelő képesség növelése a turizmusban

TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközpont szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK					
Térségi TDM létrehozása, térségi turisztikai stratégia, program és cselekvési tervének kidolgozása					
Hánta komplex vadász, horgász, öko- és falusi turisztikai fejlesztése					
Kisbér felfűzése a Szent Jakab zarándokútra, az országos kerékpáros körútra és rákapcsolódás az országos kéktúra útvonalra					
Kisbér szálláskapacitásának fejlesztésének ösztönzése a hiányzó szegmensekben					
Bakonyalja-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület komplex turisztikai promóciója, interaktív on-line felület					
Térségi együttműködési hálózatok felépítése, közös promóciós projektek					

5. alprogram: Gazdaságosság, minőség és fenn-tarthatóság a városüzemeltetésben

	erős kapcsolat		közepes kapcsolat		gyenge kapcsolat	
ÁTFOGÓ CÉL 2025	KISBÉR 2025^v – A SZERETHETŐ KISVÁROS PERSPEKTÍVA, SOKSZÍNŰSÉG, CSALÁDIAS MILIÓ					
STRATÉGIAI CÉL 2020	ESÉLYT A MUNKÁNAK képzettség, együttműködés, elérhetőség, innováció			OTTHONUNK KISBÉR élhetőség, közösség, működőképesség, vonzerő		
TEMATIKUS CÉLOK 2020	Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközpont szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal	
TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK						
Ü1. Központi óvoda energiahatékonysági fejlesztése						
Ü2. Klímabarát óvoda építése Hánta településrészen						
Ü3. Idősek otthona korszerűsítése, energiahatékonysági fejlesztése						
Ü4. Rendőrkapitányság számára új telephely biztosítása, városközponti telephely felszabadítása kollégium céljára						
Ü5. Kisbér fenntartható energetikai stratégiájának és cselekvési tervének kidolgozása						
Ü6. SEAP szerinti projektek megvalósítása						
Ü6. Vízrendezési konfliktusok térségi szinten összehangolt kezelése						
Ü7. Kisbér településrendezési eszközeinek jogszabály szerinti felülvizsgálata, térinformatikai rendszer felépítése (2018-ig)						
Ü8. Kisbér-Ászár együttműködés						

3.2.2 A stratégiai célok megvalósulásának hozzájárulása a konfliktusok kezeléséhez és az adottságok kihasználásához

Az alábbi táblázat azt mutatja be, hogy a stratégia céljai milyen problémák kezelését és mely adottságok kihasználását szolgálják.

Összefüggések a célok, a konfliktusok és az adottságok között

Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközpont szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal
KONFLIKTUSOK, KIHÍVÁSOK				
a lovas vállalkozások jövedelemtermelő és foglalkoztatási kapacitása alacsony	gazdasági területek iránt nincs kereslet, befektetői tőke nem jön a térségbe, a helyi vállalkozók tőkeszegények, nem bővülnek	a városközpontban jelentős közlekedési és parkolási konfliktusok, közlekedési eredetű környezetterhelés, sok helyen leromlottak az utak	csökkenő népesség mellett a munkanélküliek, alacsony képzettségűek, segítségre szorulóknak növekvő aránya	a klímaváltozással nő a település kitettsége a vízhiányos időszakok szeszélyeinek
A „Kisbér” név nemzetközi ismertsége ellenére a város alig profitál lovas hagyományából, a város kimaradt a Nemzeti Lovas Stratégiából	bel- és külterületen sok a felhagyott, nem, vagy alul-hasznosított (barnamezős) gazdasági terület, major, épület, lakóingatlan	a humán infrastruktúra területén fejlesztési elmaradások a leromlott intézmények üzemelési és karbantartási költségei évről évre nőnek	az oktatási reform következtében szűk a képezhető szakmák kínálata a városban	értékes műemlékeink, építészeti értékeink üsteresen állnak, pusztulnak
a lovasműltökhöz kötődő műemlékek kihasználtsága alacsony, egy részük még felújításra, hasznosításra vár	a táji-természeti változatosságban rejlő gazdasági lehetőségek (tavak, erdő, szőlőkataszteri területek) kihasználatlanok, a mezőgazdaság jórészt monokulturális	Kisbér gazdaság-szervező és munkaerő-piaci központ szerepe igen gyenge a helyi munkaerő nagyobb részét ingázzik,	hiányoznak a nemzeti alaptanterv részét képező testnevelési követelményeknek megfelelő járási közszolgáltatást nyújtó infrastruktúra	a város zöldfelületeinek nagy része leromlott, kevés lehetőséget kínálnak az aktív rekreációra, kikapcsolódásra, szabad levegőn történő testedzésre
az oktatási reform következtében az igen sikeres lovászképzés nem folytatható	„szociális bevándorlás” a zártkertekbe, megművelt kertek csökkenése	a térség termékei iránt szűk a helyi kereslet	a növekvő szociális feszültségekkel egyidejűleg az ellátórendszer lehetőségei nem javulnak,	leromlott állapotú dűlőutak, szélerezők a mezőgazdasági területeken
a kisbéri és térségi lovas szolgáltatások „láthatatlanok”	a térségbe nem jutnak a vidékfejlesztési célú technológiai és társadalmi innovációk	Kisbéren kevés a turisztikai keresletnek megfelelő és a kínálatához illeszkedő szálláshely-kapacitás	a zártkertekben és külterületi lakott helyeken méltatlan lakáskörülmények	a megújuló energetikai potenciálról kevés az ismeret, használata a város energia ellátásában elenyésző mértékű
			közösségi közlekedés komfortja alacsony, kedvezőtlen menetrend és átszállási kapcsolatok különös tekintettel a diákokra	a város és térségi turisztikai szempontból csaknem ismeretlen

Hagyományunk a jövőnk: lovas reneszánsz	Tájban a jövőnk: a jövedelem-termelés új lehetőségeinek nyomában	Járasközpont szerepünk: szolgáltatás, gazdaság-szervezés, mobilitás	Az ember a jövőnk: esély, tudás, egészség, befogadás, szolidaritás	Örökségünk a jövőnk: gazdálkodás értékeinkkel, erőforrásainkkal
ADOTTSÁGOK				
több száz éves lovasmúlt, a lovasmúlthoz kötődő értékes műemlékegyüttes	kedvező regionális közlekedésföldrajzi pozíció	regionális munkaerő-piaci és szolgáltató központok relatíve jó elérhetősége	gimnáziumi és szakközépiskola jelenléte, jelentős térségi vonzaskörzet	település egyedülállóan gazdag közösségi használatú zöldfelületekben, állóvizekben
becslések szerint több mint ötven lóval foglalkozó vállalkozó	közelbi nagyvárosok, innovációs központok, prémium turisztikai vonzerők	térségi szinten igen jól elérhető, működő helyi piac	élő együttműködés a szakiskola és a gazdasági szervezetek között	az elmúlt években megvalósult műemlék- és közterület felújítások jelentős javulást eredményeztek az épített környezetben
Kisbér név ismertsége a világban	több száz munkavállalót foglalkoztató ipari vállalkozások	a járási szerepet betöltő intézmények és szolgáltatások kis területen koncentrálnak, erős a szinergia	korszerű regionális hatókörű kórház és járási szintű szakellátás jelenléte a városban	a városban a közcsatornára történő rákötés nagy arányban megvalósult
regionális hatókörű rehabilitációs kórház aktív partner a lovasrehabilitáció megteremtésében	változatos, vízben erdőben, jó fekvésű domboldalakban és jó termőhelyi adottságú szántóföldekben egyaránt gazdag táj	Kisbér fontos közösségi közlekedési csomópont, átszállóhely	a művelődési házjelentős kultúraszervező és közösségépítő szerepe, számos kreatív, fejlesztő, önképző csoport	jelentős megújuló energetikai potenciál
sikeres érettségét adó lovászképzés a gimnáziumban	az elmúlt időszakban növekedett az agrárvállalkozások száma	Változatos (400/250/40) férőhelyes rendezvénytermek rendelkezésre állása a művelődési házban	aktív sportélet, meglévő sportolási célú infrastruktúra, szálloda tanuszoda szolgáltatása	szőlőkataszteri területek jelenléte, borvidéki státusz
politikai ciklusokon átívelő, a lovas hagyományra, az iskolavárosi hagyományra és a sokéves rehabilitációs tapasztalatra építeni kívánó koherens jövőkép	a térségben jelen van a halnevelés, a múltban kifejezetten jellemző volt a térségre a haltenyésztés	nyitottság és tapasztalat térségi együttműködésben	Hántaiak erős identitástudata	A Kisbéri erdőzet csaknem 7,5 ezer hektár erdőt és kb. 4 ezer hektár vadászterületet kezel
a kisbéri Lovarda aktívan képviseli a várost az országos és regionális rendezvényeken, a térségen belül népszerűsíti a lovas hagyományokat	a testvérvárosban halászati felsőfokú képzés és K+F tevékenység			Kisbér területén áthaladó turisztikai forgalom: Szlovákia-Balaton, Szent Jakab zarándokút, országos kerékpáros körtúra

3.2.3 Beavatkozások kölcsönhatása

A táblázat celláiban -2-től +2-ig értékeljük, hogy az első oszlopban álló projekt (A) milyen mértékben segíti az adott oszlop fejlécében szereplő (B) projektet, mennyire járul hozzá annak céljaihoz, mennyire erősíti annak várt hatásait.

Érték	A beavatkozások viszonya
	'A' elmaradása ellehetetleníti' B' egyes elemeinek megvalósulását
	A semmiféle hatással nincs B-re
	'A' megvalósulása javítja a B-től elvárt hatások érvényesülését és/vagy javítja a projektfenntartás feltételeit
	'A' és B között erőteljes szinergiahatás érvényesülhet, a kettő pozitív hatása erősebb, mint 'A' és B hatása külön-külön
	Beavatkozások között átfedés van, 'A' része B-nek vagy fordítva

Az elemzés eredményeként jól kirajzolódnak azok a beavatkozások, ahol közös projektek találhatók, másrészt azok a beavatkozások, amelyek más beavatkozást feltételeznek, továbbá (zölddel jelölt) azok amelyeket, ha lehetőség van rá, valamiféle integrált területi beruházásként, csomagban érdemes kezelni. Azok a beavatkozások, **amelyek szinergiahatásúként, vagy más beavatkozások érvényesülését segítőként sokszor szerepelnek, kiemelkedő jelentőségűek, gyakorlatilag kulcsprojektnek tekinthetők.**

A táblázat kitöltése és áttekintése időrablónak tűnik, de új felfedezések, ötletek születését segítheti elő. Ilyen pl., hogy a **Lovasterápia módszertani központ és a Partnerség az innovációban** programok összekapcsolhatók. Vagy a **lovarda azon épülete(i)**, amely vagy amelyek esetében a lovarda funkció megvalósíthatósági tanulmány alapján nem tűnik megvalósíthatónak illetve fenntarthatónak, akár az **inkubátorházat** is befogadhatják (amennyiben a pékház nem alkalmas), vagy pl. a **REL-hez kapcsolódó gazdasági tevékenységek** is kialakíthatók itt: helyi élelmiszerek előállítás (látványfeldolgozás, mint turisztikai attrakció) és árusítása. A **Pajtai-dűlő alkalmas lehet innovációs projektben kísérleti projekt megvalósítására**. A város ezirányú promóciója szempontjából mind az elhelyezkedés, mind az önkormányzati tulajdon ténye igen kedvező adottság.

A táblázatból kiolvasható az is, hogy **elenyésző azon beavatkozások, melyek elmaradása más beavatkozást direkt módon ellehetetlenítene**: ilyen tulajdonképpen csupán a rendőrség átköltözése és az iskolaváros programon belül a kollégium megvalósíthatósága, illetve ide soroljuk a turisztikai hálózatok (zarándokút, országos kerékpáros körút, kéktúra útvonalra történő rákapcsolódás) és a kerékpáros-barát város programot. Az utóbbi illetve a szállásfejlesztés elmaradása esetén a város alkalmatlan ilyen jellegű csoportok városközponton történő átengedésére, fogadására, elszállásolására.

A táblázat megmutatja, hogy a **lóra épülő stratégia** közvetlen munkahelyteremtő-foglalkoztató szerepe kicsi, a **turizmuson keresztül már közvetetten jelentős foglalkoztatás növelő hatással** bírhat. Ki kell emelni továbbá a „**mágnes funkcióját**” (más fejlesztésekre gyakorolt pozitív hatását), **tájéhasználat és tájképvjavító funkcióját**. Ilyen értelemben fejlesztő hatása tehát mégis jelentős.

A programok kidolgozása során ajánlott a vizsgálatot különféle célcsoportokkal workshop keretében megismételni, ez további, eddig fel nem merült ötleteket, gondolatokat felszínre hozhat. Sajnos jelen tervezési folyamat ilyen időigényes workshopok rendezésére nem nyújt lehetőséget.

A beavatkozások kölcsönhatás mátrixa

	A1	A2	A3	A4	A5	L1.	L2.	L3.	L4.	L5.	L6.	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	T1	T2	T3	T4	T5	T6	U1	U2	U3	U4	U5	U6	U7	U8				
A1. Épített örökség																																					
A2. Parkrendszer																																					
A3. Iskolaváros																																					
A4. Járásközpont																																					
A5. Kerékpáros-barát város																																					
L1. Iovasklaszter																																					
L2. Iovásstratégia																																					
L3. Iovászképzés																																					
L4. Iovarda II. III.																																					
L5. Terápiás-központ																																					
L6. Terápiás módszert. központ																																					
G1. Pajtai dűlő																																					
G2. Erőforrásunk a víz																																					
G3. REL																																					
G4. Szociális szövetkezet																																					
G5. Foglalkoztatási paktum																																					
G6. Inkubáció																																					
G7. Erőforrásunk az erdő																																					
68. Partnerként az innovációban																																					
T1. TDM																																					
T2. Hánta program																																					
T3. Zarándok, kerékpáros körút, kék túra, Iovastúra																																					

	A1	A2	A3	A4	A5	L1.	L2.	L3.	L4	L5	L6	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	T1	T2	T3	T4	T5	T6	U1	U2	U3	U4	U5	U6	U7	U8		
T4. Szálláskapacitás	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	
T5. Promóció	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
T6. Térségi együttműködések	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U1. Óvoda energetika	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U2. Hánta óvoda	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U3. idősek otthona	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U4. Rendőrkapitányság	Green	Green	Blue	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U5. SEAP	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U6. Vízrendezési konfl. kezelése	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U6. Településrendezési eszközök, térinfo	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
U7. Kisbér-Ászár együttműködés	Green	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green

4 A MEGVALÓSÍTHATÓSÁG KOCKÁZATAI

4.1 KOCKÁZATOK

A megvalósíthatóság kockázatait azok a „VESZÉLYEK” hordozzák, amelyeket a Megalapozó vizsgálatok SWOT elemzés munkarésében regisztráltunk:

- Külső gazdasági-politikai feltételek
  - Elhúzódó válság, önkormányzatok csökkenő hatáskörei és pénzügyi mozgástere;
  - A kormányzati politika most inkább a megyei jogú városokra fókuszál;
  - Kisbér kimaradt a Nemzeti Lovas Programból⁶.
  - Az új intézményrendszerben nem kapott zöld utat a város sikeres érettségit adó lovászképzése;
  - A szakképzésre minimális a város ráhatása, nincs lehetőség a képzési kínálat helyi igényekhez igazodó bővítésére.
- Spontán társadalmi trendek, folyamatok
  - A város forrásabszorpciós képessége gyenge;
  - Az ingázók inkább a munkahely városok szolgáltatásait veszik igénybe;
  - Környező városok elszívják a képzettséget szerző fiatalokat
  - Szociális szuburbanizáció célterülete a város (kertes területek),
- Állami-kormányzati felelősségi körben megvalósuló fejlesztések
  - A műemlék-együttes felújítási program II. ütemének tartós késlekedése miatt az I. ütem eredményei nem tudják hozni a várt eredményeket.
  - Az elkerülő út megépülése után a szolgáltatások elhagyják a városközpontot.

4.1.1 Külső gazdasági-politikai feltételek

A város ezt a kockázatot egyrészt a **stratégiai célrendszer szintjén**, másrészt **bizonyos beavatkozásokkal** igyekszik mérsékelni. A befektetői tőke fogadására alkalmas, infrastruktúrával ellátott területek a városban továbbra is rendelkezésre állnak, de a város most a szűkös pénzügyi erőforrásokat és humán kapacitásokat a belső (endogén) erőforrások kibontakoztatására használja. A

---

⁶ Kincsem – Nemzeti Lovas Program, Felelős: Horváth László (A Nemzeti Lovas Stratégia Elkészítésére és Végrehajtásának Koordinálására Kinevezett Miniszterelnöki Megbízott, http://www.lovasszovetseg.hu/fajlok/Kincsem_program_egyeztetesre.pdf); <http://lovasprogram.kormany.hu/kincsem-nemzeti-lovas-program> 1061/2012. (III. 12.) Korm. határozat

stratégiában számos területen újszerű megoldásokkal próbálkozunk. Ezen belül **több módon is próbáljuk magunk javára fordítani a megyei városok fokozottabb fejlődését**: kapcsolatot keresünk az ottani egyetemekkel, hogy minket válasszanak innovációs kísérleti projektjeik helyszínéként. A járásban élők számára javuló közlekedési feltételeket biztosítunk a munkahelyre történő eljutáshoz. Arra ösztönözzük a turistákat, hogy aludjanak, egyenek, borozzanak, kapcsolódjanak ki a csendes családi kisvárosban, tavaink mellett, erdőinkben, mi pedig – kívánságra – biztosítjuk számukra, hogy megnézzék a régió kiemelkedő turisztikai látványosságait. A környező nagyvárosok fizetőképes lakosainak pedig felkínáljuk a változatos hétfégi kikapcsolódás, vállalati közösségépítés, több napos tréningek lehetőségét, akár komplex csomagokkal: lovaglással, vadászattal, horgászattal, wellness szolgáltatásokkal, mozgásszervi betegeknek, szellemi fogyatékosoknak pedig lovasterápiás kínálatunkat.

Stratégiai programunkkal **üzenni szeretnénk a Nemzeti Lovas program felelőseinek**: Kisbér stratégiai ágazatként kezeli a ló-alapú gazdaságot, nyitott az együttműködésre és egyúttal támogatást vár az újszerű, innovatív kezdeményezéseikhez, amelyek a Nemzeti Lovas Stratégia megvalósításában kiemelkedő jelentőséggel bírhatnak. Lobbizni fogunk az immár három éves program áttekintése és Kisbér stratégiai szereplővé emelése érdekében. Várjuk ezen törekvésünk támogatásához a Forster Központ partnerségét, mely a 2014-2020 közötti ciklusban tervezi a Batthyány kastély megújítását.

Az **oktatás, szakképzés vonatkozásában** együtt szeretnénk működni a kormányzati illetékesekkel, a környező kisvárosokkal és intézményekkel, a kamarákkal annak érdekében, hogy keressük a közös megoldást a képzési paletta színesítésére, az általános iskolából fiatalok számára a lakhelyhez minél közelebbi továbbtanulás lehetőségére. Szeretnénk ezt az együttműködést intézményesíteni és kísérleti projekteket kezdeményezni. Az oktatási, szakképzési kínálat szűkülése ugyanis a vidéki kisvárosok negatív spiráljának felgyorsulását eredményezi, ezt szükségesnek tartjuk határozott fellépéssel megállítani.

4.1.2 Spontán társadalmi trendek, folyamatok

A **város forrásabszorpciós képességének** gyengesége az egyik legjelentősebb kockázat: rengeteg az adottságainkból adódó lehetőség, de ennek csekély részét tudjuk kihasználni. A lehetséges forrásokhoz való hozzáférés jelentős szervezeti és humán kapacitást igényel, ezt az egyre szűkülő forrásainkból nem tudjuk biztosítani. Az ebből adódó kockázatok mérséklésében egyrészt a LEADER HACS munkaszervezetére, másrészt a megyei önkormányzatra számítunk, amelynek az új önkormányzati törvény kifejezetten feladatává tette, hogy a helyi kapacitások hiányában vegyen át projekt előkészítő feladatokat. Számítunk továbbá a Terület- és településfejlesztési Program projekt kiválasztási módszerére, ami lehetővé teszi, hogy kezdetleges kidolgozott projektötletek kerüljenek benyújtásra, így a projekt kidolgozáshoz szükséges humán kapacitást már a támogatás terhére tudjuk finanszírozni.

Az **ingázás tényét tudomásul vesszük, sokkal inkább ennek negatív hatásait igyekszünk stratégiáinkkal mérsékelni, ellensúlyozni**. A közösségi közlekedési kapcsolatok javítása mellett számos olyan fejlesztést tervezünk, aminek eredményeként a máshol dolgozók is **lakóhelyként inkább városunkat választják**. A gazdaságfejlesztéssel pedig olyan helyi termék- és szolgáltatás kínálatot tervezünk kialakítani, ami nem a nagyvárosok áruházaival próbál versenyezni, hanem olyan

minőségi **piaci réseket kitölteni**, amiért a nagyvárosiak is hozzánk jönnek, vagy a korszerű – online vásárlás eszközeivel – tőlünk rendelnek. A **növekvő szociális problémákra** – a szűkülő szociális ellátórendszert ellensúlyozandó – a hátrányos helyzetűek számára valódi, alkotó, értékteremtő munkahelyteremtő programokat tervezünk (Pajtai dűlő, szociális szövetkezet, REL). Ilyen módon az elvándorlás és a növekvő arányú szegénység problémájára integrált beavatkozással reagálunk.

4.1.3 Állami-kormányzati felelősségi körben megvalósuló fejlesztések

A helyzeteltérés óta világossá vált, hogy az elkerülő út megépítése a jelenlegi ciklusban nincs napirenden. Akcióterületi fejlesztéseinket úgy tervezzük, hogy a város élhetősége a jelenlegi állapot mellett is javuljon, ugyanakkor, a **fejlesztések biztosítják, hogy a szolgáltatások, a kiskereskedelem számára akkor is vonzó marad a belváros, ha a fejlesztés a későbbiekben mégis megvalósul.**

A Lovarda és a kastély felújításának felgyorsítása összefügg Kisbér Nemzeti Lovas Stratégiában betöltött szerepével, ezt a korábbi fejezetekben tárgyaltuk.

4.2 BEAVATKOZÁSOK KOCKÁZATELEMZÉSE

Tekintettel arra, hogy nagyon sok információ még kezdetleges állapotban van, azt tudjuk vizsgálni, hogy mely programelemek megvalósíthatósága nagy valószínűségű, melyeknél nagy bizonytalanságúak a rendelkezésre álló források, illetve hol okozhat komoly akadályt, ha az önkormányzat nem rendelkezik megfelelő szervezeti-intézményi háttérrel, humán kapacitással, illetve hol jelentős a külső szervezetektől való függés.

Amint az alábbi táblázat jól mutatja, számos projekt esetében a szakszerű szervezeti és humánkapacitás, továbbá a potenciális partnerekkel való együttműködés felépítése a döntő kihívás, ha ez megvan, akkor a források megszerzése az adott projekt megvalósítására már nagy valószínűséggel sikeres lesz. Különösen igaz ez azoknál a beavatkozásoknál, ahol nincs jelentős infrastruktúrafejlesztési igény. A táblázat első oszlopában narancsszínnel jelöltük azokat a beavatkozásokat, amelyek megvalósíthatósági valószínűsége a legnagyobb, azaz, a kockázat a legkisebb. A barack színnel jelölt beavatkozás-típusok esetében részleges megvalósítással jól eséllyel számolhat a város, a fehérén hagyottak esetében igen jelentős, átlag feletti szervezési, szervezetfejlesztési megelőző tevékenység szükséges.

Sajnos a dolog természetéből adódik, hogy a fejlesztésszempontjából legfontosabb projektek megvalósítása ütközhet a legkomolyabb akadályokba, ezért ehhez a **szervezést, az együttműködési feltételek kialakítását a potenciális partnerek feltárását a lehető leggyorsabban el kell kezdeni. Célszerű az ITS jóváhagyása után azonnal egy rövid tájékoztatóanyagot elkészíteni a város szándékairól, amit a honlapról le lehet tölteni és papír formában is át lehet nyújtani a potenciális partnereknek.** Kevésbé problematikusak az elmaradt karbantartások pótlását, leromlott infrastruktúra cseréjét, az üzemeltetés feltételeinek javítását szolgáló beavatkozások. Ezeket érdemes haladéktalanul megvalósítani, hogy mielőbb jusson humán kapacitás az összetettebb fejlesztésekre.

A két kritikus kockázat: a forráshiány és a szervezeti háttér elemzése. 1. oszlop: rozsdaszín: kis kockázatú projekt/program; barack: kis-közepes kockázatú projekt/program; 2. oszlop: sötétbarna és 6. oszlop okker: forráshiány illetve szervezeti kapacitáshiány kockázata relatív kicsi. Többi oszlop drapp illetve világos sárga: komolyabb kockázatot jelentő tényezők. Forrás esetében nehéz a hozzáférés, szervezeti háttér esetében viszonylag hosszú időt és többletkapacitást kell szánni a partnerség, intézmény, szervezet, együttműködés felépítésére

TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK	FORRÁS HOZZAFÉRHETŐ			SZERVEZETI-INTÉZMÉNYI HÁTTÉR, EGYÜTTMŰKÖDÉSI KÉSZSÉG					
	legjobb projektben esetében nagy bizottsággal	több vagy fontos projektelemeknél bizonytalan	legjobb projekt esetében bizonytalan	nem a forrás a döntő	a jelenlegi szervezeti kapacitással megvalósítható	a projekt-fenntartás új szervezeti kapacitást igényel	komoly helyi szervezeti és humán kapacitást igényel	sok esély vagy nehezen mozgósítható helyi szereplő	állami szereplőt meg kell győzni
1. program (akcióterület): Városközpont rehabilitáció II. ütem									
Kisbér épített öröksége									
Kisbér parkrendszere									
Kisbér iskolaváros									szakképzésért felelős szervek KLIK
Járasközponti szerepek								piac üzemeltetője	
Kerekpáros-barát város									
2. program (zászlóshajó program): Lovas reneszánsz									
Intézményesített regionális lovas együttműködés (klaszter) létrehozása								lovas vállalkozások	
Lovas régió fejlesztés stratégiai program									KLIK Nemzeti Lovas Stratégia végrehajtás felelőse
Érettségít adó lovasképzés újraindítása, továbbfejlesztése									Nemzeti Lovas Stratégia végrehajtás felelőse
Lovarda II. és III. ütem									ÁEEK
Lovasterápiás Szolgáltató Központ kialakítása									ÁEEK
Országos Lovasterápiás Módszertani Központ létrehozása									ÁEEK

TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK	FORRÁS HOZZÁFÉRHETŐ			SZERVEZETI-INTÉZMÉNYI HÁTTER, EGYÜTTMŰKÖDÉSI KESZSÉG					
	legtöbb projekt esetében nagy biztonsággal	több vagy fontos projektelemnél bizonytalan	legtöbb projekt esetében bizonytalan	nem a forrás a döntő	a jelenlegi szervezeti kapacitással megvalósítható	a projekt-fenntartás új szervezeti kapacitást igényel	komoly helyi szervezeti és humán kapacitást igényel	sok ésvagy nehezen mozgósítható helyi szereplő	állami szereplőt meg kell győzni
3. program (8 alprogram): Új utak a helyi gazdaságban									
Pajzai-dűlő hasznosítása						Roma Nemzetiségi Önkormányzat	Roma Nemzetiségi Önkormányzat		
Erőforrásunk a víz							REL szervezet	kistermelők piac üzemeltető	
Rövid Ellátási Lánc							REL szervezet	potenciális szövetkezeti tagság	
Szociális szövetkezet							Roma Nemzetiségi Önkormányzat		
Helyi foglalkoztatási paktum									
Inkubációs program									
Erőforrásunk az erdő							időigényes kapcsolat-építések		Vértés Erdő Zrt
Partnertként az innovációban									
4. program: Vonzerő- és jövedelemtermelő képesség növelése a turizmusban									
Térségi TDM létrehozása, térségi turisztikai stratégia, program és cselekvési tervének kidolgozása							LEADER HACS		
Hánta komplex vadász, horgász, öko- és falusi turisztikai fejlesztése								vadásztársaság ok, horgász-egyesületek, potenciális szolgáltatók	
Kisbér fellüszése a Szent Jakab zarándokútra, az országos kerékpáros körútra és rákapszolóadás az országos kéktúra útvonalra								érintett szervezetek	
Kisbér szálláskapacitásának fejlesztésének ösztönzése a hiányzó szegmensekben									
Bakonyfalva-Kisalföld Kapuja LEADER Vidékfejlesztési Egyesület komplex turisztikai									

TERVEZETT BEAVATKOZÁSOK	FORRÁS HOZZÁFÉRHETŐ			SZERVEZETI-INTÉZMÉNYI HÁTTER, EGYÜTTMŰKÖDÉSI KESZSÉG					
	legtöbb projekt esetében nagy biztonsággal	több vagy fontos projektelemeknél bizonytalan	legtöbb projekt esetében bizonytalan	nem a forrás a döntő	a jelenlegi szervezeti kapacitással megvalósítható	a projekt-fenntartás új szervezeti kapacitást igényel	komoly helyi szervezeti és humán kapacitást igényel	sok ésvagy nehezen mozgósítható helyi szereplő	állami szereplőt meg kell győzni
promóciója, interaktív on-line felület									
Térségi együttműködési hálózatok felépítése, közös promóciós projektek									
5. program: Gazdaságosság, minőség és fenntarthatóság a város-üzemeltetésben									
Központi óvoda töltszerkezetének cseréje, energiahatékonysági fejlesztése									
Klimabarát óvoda építése Hánia településrészen									
Idősek otthona korszerűsítése, energiahatékonysági fejlesztése									
Rendőrkapitányság számára új telephely biztosítása, városközponti telephely felszabadítása kollégium céljára									megei rendőrkapitányság
Kisbér fenntartható energetikai stratégiájának és cselekvési tervének (SEAP) kidolgozása									
Vízrendezési konfliktusok térségi szinten összehangolt kezelése									
SEAP szerinti projektek megvalósítása									
Kisbér településrendezési eszközeinek jogszabály szerinti felülvizsgálata, térinformatikai rendszer felépítése (2018-ig)									
Kisbér-Ászár együttműködés									

5 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI, NYOMON KÖVETÉS

5.1 A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK

A célok elérését számos eszköz biztosítja. Ezeket az eszközöket az akcióterület, a tematikus programok részletes bemutatásánál, valamint az indikatív projektlisták táblázataiban részletesen bemutattuk. Jelen fejezetben csak összefoglaljuk ezeket a tevékenységeket.

Tervek, tanulmányok készítése

A projektek megvalósításához feltétlenül szükségesek tervek, tanulmányok megléte. Az építési tevékenységgel összefüggő tervek esetében elengedhetetlen az **új településrendezési eszközök elkészítése** igazodva a megváltozott jogszabályi környezethez, melyet **településcsoportos keretben** javasolunk megvalósítani a korábban már bemutatott szempontokat figyelembe véve. Bizonyos projektek megvalósítása a településszerkezeti tervben rögzített területfelhasználás felülvizsgálatát is szükségessé teheti, mely részletesen bemutatásra került a külső összefüggések fejezetben.

A városmag egységes arculatának kialakítása érdekében az akcióterület egyes részeire (műemlék-együttes környezetének közterületei, fő közlekedési utak csomópontja, angolkert) szükség lehet a közterület-alakítási terv elkészítésére. Több **közterület-alakítási terv** is készíthető a terület jellegzetességétől, adottságától függően, figyelemmel a költségekre. A közterület-alakítási terv kedvező hatása jelentős lehet: a terv alapján kialakított egységes arculat vonzóvá teheti a várost és ezáltal megnövelheti a városba látogató turisták számát, akik egyre több szolgáltatást vesznek igénybe.

A Pajtai-dűlő szabályozásának megalapozásához **telepítési tanulmányterv készítése javasolt**, mely során meghatározható, az elhelyezendő funkciók javasolt területigénye, területfelhasználása, építésszabályozása. Ennek megalapozását segítheti a SEAP, valamint a szociális szövetkezethez kapcsolódó tanulmány elkészítése.

A SEAP rendkívül fontos eszköz az energiahatékonyság növelése, megújuló energiatermelés támogatásának elnyerése érdekében. Ez különösen fontos, ha a város közvilágítási rendszerét kívánja korszerűsíteni külső forrás bevonásával. Ezért célszerű kihasználni azt a lehetőséget, hogy a cselekvési terv közvetlenül a TOP-ból is finanszírozható.

Különösen a közterület-alakítási terv készítése esetében célszerű a **közösségi tervezéseszközét** igénybe venni, de javasolt tervfajtaától függően ezt az eszközt szélesebb körben alkalmazni.

Helyi jogszabályok megalkotása

Kisbér számos helyi építészeti örökséggel rendelkezik a 2011-ben készített örökségvédelmi hatástanulmány szerint. A város ugyanakkor nem rendelkezik értékvédelmi rendelettel, így nem szabhat gátat a tulajdonosok városképet negatívan formáló igényeinek. Ennek érdekében szükséges **az értékvédelmi vizsgálat elkészítése az értékvédelmi rendelet megalapozásához**, majd a rendelet

elfogadása. **A településkép javítása érdekében** célszerű megalkotni a településkép véleményezési eljárás, településképi bejelentési eljárás, valamint a helyrehozatali kötelezettséggel kapcsolatos helyi rendeleteket is. A település városképi arculatával kapcsolatos kérdésekben sokat segíthet egy helyi műszaki tervtanács működtetése.

Önkormányzati ingatlanok

Az alulhasznosított önkormányzati telkek, építmények egyes fejlesztések kitűnő helyszíne lehet. A jelenleg üresen álló Pékház, az átköltöztetendő rendőrség épületének hasznosítására szerepel példa a tervben. Ugyanakkor a szociális szövetkezet – amennyiben feldolgozó részleggel kívánják beindítani – szükségessé teszi más kihasználatlan önkormányzati ingatlan igénybe vételét. A megfelelő vagyongazdálkodáshoz új ingatlanok beszerzésére is szükség lehet. Konkrét példa a plébániaház megvásárlása, de a hosszú távú célok megvalósítása érdekében már most célszerű feltérképezni a lehetőséget **az egykori honvédelmi bázis** területének megszerzésére.

Fejlesztések közös finanszírozása

Bizonyos fejlesztésekbe (azok finanszírozásába) célszerű az érintett telkek tulajdonosait, vállalkozókat is bevonni, főképpen, ha az adott fejlesztés közvetlenül jótékony hatást gyakorol az adott vállalkozásra (pl. közterület-felújítás). Itt jegyezzük meg, hogy a településrendezési terv készítésével, vagy módosításával járó beruházások megkezdése előtt **településrendezési szerződést** célszerű kötni a vállalkozóval, melynek keretén belül tisztázhatók az önkormányzat és a vállalkozó fejlesztéssel kapcsolatos kötelezettségei és a finanszírozás kérdése.

Térinformatika

Amennyiben Kisbér a turisztikai arculatát kívánja erősíteni, úgy a város megismertetése a „célközönséggel” elsődleges fontosságú (városmarketing). Ennek eszköze egyre inkább az internet. A településcsoportos településrendezési terv alapjául szolgáló **térinformatikai rendszer** későbbi folyamatos bővítésével (pl. látványosságok, turisztikai szolgáltatások, rendezvények, stb.), megfelelő információforrás biztosítható az idelátogatók számára.

5.2 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEI

A stratégia végrehajtásának sikeressége alapvetően a felépített intézmény-, kompetencia- és felelősségrendszer felépítésétől, hatékonyságától függ. Ennek érdekében **célszerű felépíteni egy stratégiai és egy operatív menedzsmentet**. A stratégiai menedzsment a stratégia folyamatos megvalósulását felügyeli (monitoring szerep). A stratégiai menedzsment célszerűen ugyanazon személyek alkotják, akik az ITS tervezés részvételi folyamatában a stratégiai csoportot alkották. Javasoljuk ugyanakkor a **LEADER HACS munkaszervezet vezetőjét** és a **Komárom-Esztergom megyei Önkormányzat vidékfejlesztésért felelős osztályvezetőjét** is meghívni a stratégiai munkacsoportba, mivel a megvalósításban jelentős mértékben számít rájuk a város.

A menedzsment fő feladatai a következőképpen összegezhetők:

- Az ITS, valamint a fejlesztések megvalósulásának monitoringja, valamint hatásuk értékelése;

- A külső környezet (pl. jogszabályváltozás, gazdasági, társadalmi változások stb.) változásának nyomon követése, ITS-re gyakorolt hatásainak értékelése;
- Kisbér lakossága és gazdasága igényeinek, lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése az ITS cél- és eszközrendszerébe (erre legalább négy évenként szükség van a vonatkozó TFR rendelet alapján).

A stratégiai menedzsment működésével kapcsolatban **központi kérdés a döntési kompetencia**. Maga az ITS elfogadása képviselő-testületi döntéshez kötött, ugyanígy az ITS felülvizsgálathoz, módosításához is a képviselő-testület döntése szükséges. Ebből következően a stratégiai jellegű kérdésekben történő döntés kompetenciája a **képviselő-testület kezében összpontosul**. A **speciálisabb kérdésekben szakbizottságoknak kell állást foglalnia** (Gazdasági, Műszaki és Jogi Bizottság, Hánta Bizottság, Szociális, Kulturális és Ifjúsági Bizottság).

Ezek a bizottságok ugyanakkor bizonyos szempontból a **társadalmi partnerség fórumai is**, hiszen azokban nemcsak képviselők, hanem külső tagok is közreműködnek azonos jogkörökkel. **A társadalmi partnerek bekapcsolása biztosítható a nyilvános testületi és bizottsági üléseken civil szervezetek tanácskozási jogának lehetővé tételével** (pl. Batthyány Műemlékegyüttes Védelmében Alapítvány, Kisbéri Lovas Sportegyesület stb.). **Ezeket az önkormányzat SZMSZ-ben célszerű rögzíteni**. Igen fontos a döntés előkészítés, melyben a polgármester mellett egy városfejlesztési, műszaki ügyekkel foglalkozó iroda, vagy osztály működhet közre.

Az **operatív menedzsment alapvető feladata a stratégiai célok érdekében hozott intézkedések megvalósítása**. Ez a menedzsment lényegében projektelőkészítési feladatokat lát el, és felügyeli a projektek végrehajtását. Jelenleg a különböző irodák munkatársai vesznek részt a projektek előkészítésében feladatkörüknek, tapasztalatuknak megfelelően. A projektekben résztvevő munkatársak az Önkormányzati Irodáról és a Pénzügyi Irodáról kerülnek ki, úgymint pályázati referens (pályázati forrás esetén), építésügyi ügyintéző, vagyongazdálkodási ügyintéző pénzügyi vezető. A koordinálást és összefogást a jegyző látja el. A megfelelő szakmai háttér biztosítása érdekében az önkormányzat magasépítő, útépítő és épületgépész szakemberekkel tart fenn kapcsolatot. Ugyanakkor hiányoznak azok a kapacitások, amelyekkel a nagyobb városokhoz hasonlóan egyszerre több projektet lehetne párhuzamosan menedzselni, illetve a piaci szereplők számára versenyképesen vonzó befektetői környezetet kialakítani (város- és/vagy gazdaságfejlesztő társaságok). A stratégiában elhatározott célok elérése érdekében mindenképpen szükséges a szervezeti kapacitás növelése. Ehhez vagy egy **új szervezeti egységet kell létrehozni, vagy a meglévő szervezeti egység feladatkörét (és személyi állományát, infrastrukturális feltételeit) kell kibővíteni**. A település méretét, valamint a nem beruházás jellegű tevékenységeket is tekintve **javasolt létrehozni egy városfejlesztési ügyekkel foglalkozó irodát**, mely egyéb más önkormányzati feladatokat (hatósági ügyeket) is elláthat (pl. települési főépítési, településképi véleményezési/bejelentési eljárás véleményeinek megfogalmazása stb.). Jelenleg ilyen iroda nem működik az önkormányzatnál, de az Önkormányzat 2015 májusában úgy döntött, hogy az önkormányzat egy **100%-osan önkormányzati tulajdonú szolgáltató kft-t hoz létre a városgazdai feladatok ellátására**. Az Önkormányzat tervei szerint ez a szervezet lesz hivatott a projekt-előkészítési, pályázati, –lebonyolítási és a monitoring-előkészítési feladatokat is ellátni.

5.3 TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK

A fejlesztések sikere a megfelelő partnerek bevonásától is függ. Az akcióterületnél és a tematikus programoknál bemutatott indikatív táblázatokban kellő részletességgel bemutatásra került a fejlesztésekbe bevonandó partnerek köre, itt nem ismételjük meg. A lehetséges együttműködések a következő pontokba szedve mutatjuk be.

- **Településcsoportos településrendezési terv készítésébe** bevonandó települések száma akár 5-10 is lehet, de legalább a Kisbérrel közvetlen határos településeket célszerű bevonni a közös feladatba. A közös építésügyi és településrendezési feladatok ellátását jogszabályok határozzák meg. A feladatot az önkormányzatok társulásban végezhetik el, mely során kijelölésre kerül az ügyvivő település (pl. véleményezési eljárások lefolytatásánál). **Ebben az esetben a gesztor önkormányzatnak Kisbér javasolható.**
- A Lovas reneszánsz projektjeinek végrehajtása érdekében térségi szinten Kisbér és Bábolna együttműködésére van szükség, mely során **egy lovas klaszter kerül felépítésre. Az együttműködést a klaszter felépítésére Kisbérnek kell kezdeményeznie.**
- Kisbér és Ászár között számos fejlesztés esetében lehetséges együttműködés, mivel **gyakorlatilag összenőtt a két település belterülete** (Ászár közigazgatásilag egy ideig Kisbérhez tartozott.) Az együttműködés ugyanakkor nem megkerülhető a tervezett elkerülő út, a Kossuth Lajos utcai kerékpárút, a vízrendezés, különösen Ászár belterületi vízrendezési problémái vonatkozásában és a közigazgatási határon átnyúló piactér tekintetében. Az együttműködés továbbá előnyös lehet mindkét település számára a gazdasági terület kínálatban, a turizmusban, közszolgáltatásokban, a szabadidő, a kultúra, és a sport területén. **Kisbér vezető szerepe a járási szinten szervezett közszolgáltatások esetében egyértelmű, ugyanakkor szőlő- és bortermeléssel összefüggő fejlesztések, együttműködések irányítását** – a borvidék itteni körzetének elnevezéséből is adódóan – **Ászárra kell bízni.** Ebbe az együttműködésbe célszerű bevonni a borral kapcsolatos fejlesztést tervező Etét, valamint valamennyi, a borvidéki körzetben benne lévő települést (Ászár, Bársonyos, Császár, Csép, Ete, Kerékteleki, Kisbér, Nagyigmánd, Vérteskethely, Bakonyszombathely).
- A 2014-2020-as időszak tervezési feladatainak megyei hatáskörbe történő áthelyezésével, illetve a Területi és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forrásainak megyei szinthez való hozzárendelésével **a megye szerepe jelentősen felértékelődött.** Ezen a szinten fontos a megfelelő együttműködés és koordináció, főképp azért is, mert az önkormányzatok elsősorban a TOP forrásaira alapozva tudják a fejlesztéseket végrehajtani.

5.4 MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA

5.4.1 A monitoring célja

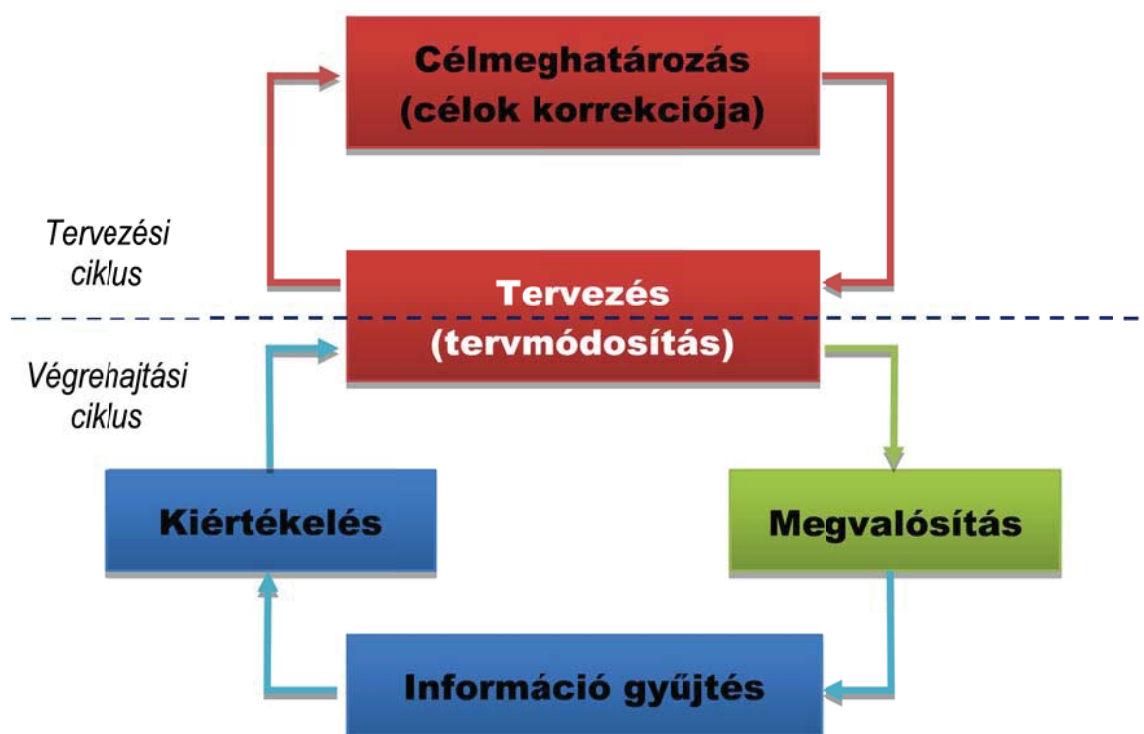
A stratégia tervezése számos olyan feltevésen alapszik, amelyek a jelenlegi információk birtokában helyesnek és megalapozottnak tűnnek, s így okkal alapozhatjuk rájuk a stratégiai célokat és az azok elérése érdekében hozott intézkedéseket. Ugyanakkor részint az információk hiányos jellege miatt (pl. a jelenleg még pontosan nem ismertek a 2014-2020-as időszak pályázati feltételei), részint a külső és a belső környezet (pl. gazdasági, szabályozási környezet) folytonos változásai miatt a célok teljesülése, az elvárt eredmények és hatások létrejötte nem tekinthető automatikusnak. A hatásmechanizmusokat számos olyan tényező befolyásolja, amit jelenleg nem vagy csak hiányosan ismerünk, illetve amelyek befolyásolhatósága a stratégia megvalósítását menedzselő szervezet számára erősen korlátozott.

Mindezekből adódóan a stratégia sikeres megvalósítása elképzelhetetlen egy olyan **visszacsatolási mechanizmus** nélkül, amely alapján a stratégia-alkotási folyamat minden pontján újból és újból beavatkozhatunk, elvégezve a szükséges korrekciókat. E visszacsatolást a **monitoring rendszer** biztosítja.

A monitoring rendszer alapja a megvalósításra vonatkozó folyamatos adatgyűjtés, információgyűjtés, ami alapján ellenőrizni tudjuk, hogy a kitűzött célok irányába haladnak-e a folyamatok, várható-e a tervezett hatások elérése. Ha ennek során kiderül, hogy a szándékolttól eltérően haladnak a folyamatok, s a célok várhatóan nem, vagy csak részben teljesülnek, akkor a monitoring rendszer feltárja az eltérés okait is, s ezzel lehetőséget teremt a döntéshozók számára, hogy beavatkozzanak a folyamatokba. Az eltérés jellegétől és mértékétől függ a szükséges korrekciós intézkedés, pl. módosítani szükséges a tevékenységek menetét, a stratégia végrehajtásának mikéntjét, a szervezeti kereteket, a feladatokhoz rendelt erőforrásokat. Ha a korrekció a meglévő tervek keretein belül nem végezhető el, akkor a tervek, de végső soron a stratégiai célok korrekciójára is sor kerülhet.

E logikából következik, hogy a monitoring rendszer elsődlegesen a stratégiáért felelős menedzsmet eszköze a megvalósítás kontrolljában, ami csak akkor tölti be funkcióját, ha azt folyamatosan működtetik.

A monitoringon alapuló visszacsatolás

5.4.2 A monitoring rendszer felépítése, működése

5.4.2.1 A folyamatfigyelés mechanizmusai

A fejlesztési környezet figyelése, az ITS értékelése 2018-ban

A fejlesztési környezet figyelését – a város és térsége **általános demográfiai, gazdasági, foglalkoztatási trendjein** túl (lásd vizsgálati, helyzetelemzési munkarész) – célszerű az 5 programhoz rendelt, differenciáltan megközelíteni. A program specifikus adatokat az egyes programelemek kidolgozásakor szükséges meghatározni. A szükséges adatok összegyűjtése az egyes projektek illetve programok előzetes megvalósíthatósági tanulmányainak (EMT) kidolgozása keretében történik. Az EMT-ben használt indikátorokat célszerű visszavezetni a stratégia indikátorrendszerébe és a 2018. évi felülvizsgálatot ennek figyelembe vételével elvégezni. A 2018. évet az indokolja, hogy akkor zárul le az EU 2014-2020 ciklus első fázisa, várható, hogy az operatív programok áttekintése is ekkor megtörténik, az addigi lekötések tükrében változhatnak a megyei forráskeretek.

A megvalósulás nyomon követése

A megvalósulás folyamatát az egyes beavatkozások (projektek) output és eredménymutatóin keresztül szükséges figyelni. Mivel a fejlesztések nagyon nagy része európai uniós támogatással fog megvalósulni, az Operatív programok előírásait e tekintetben be kell tartani. Az indikátorok beszerzése (mérése, előállítása) az operatív menedzsment feladata.

A TOP forrásokból megvalósuló fejlesztések során a megyének összesen teljesítenie kell az ITP-ben vállalt indikátorokat, ezért az ehhez való hozzájárulás Kisbérnek és térségének is felelőssége. Ezek az indikátorok még egyeztetés alatt állnak, a jelenleg ismert mutatók alapján a Kisbéri járásra, illetve

Kisbérre, lakosságarányosan az alábbi mutatók jutnak (FONTOS: ezek az adatok nagyságrendet mutatnak, nem előírás a lakosságarányos teljesítés!! A szürkével jelölt indikátorok Kisbéren egyáltalán nem relevánsak. A csillaggal jelölt értékeket a megye aggályosnak találta, felülvizsgálatukat kezdeményezte az irányító hatóságnál).

Kimeneti indikátor neve	mértékegység (az időszak végére)	A megye indikátorvállalása	A megye vállalása alapján a Kisbéri járásra lakosságarányosan jutó megyei indikátorvállalások	A megye vállalása alapján Kisbér városra lakosság- arányosan jutó megyei indikátorvállalások
TOP 1.1 INTÉZKEDÉS				
Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma (többségi önkormányzati tulajdonú)	db	6	0,4	0,1
A nem pénzügyi támogatásban részesülő vállalkozások száma <i>(pl. az inkubátorházban hely biztosításával)</i>	db	260	17	5
A fejlesztett vagy újonnan létesített iparterületek és ipari parkok területe <i>(ez nagyobb részt a városhálózati csomópontban és a Duna mentén teljesül)</i>	ha	44,6	2,9	0,8
A rehabilitált talaj összterjedése	ha	16,4	1,1	0,3
TOP 1.2 INTÉZKEDÉS				
A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése <i>(a járási nagyobb rész várhatóan Kisbéren teljesül)</i>	látogatás/év	38659	2 510	666
TOP 1.3 INTÉZKEDÉS				
A felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza <i>(térségi kapcsolat)</i>	km	11	0,7	0,2
TOP 1.4 INTÉZKEDÉS				
Fejlesztett, 0-3 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma <i>(felújított)*</i>	db	406	26,4	7,0
Újonnan létrehozott, 0-3 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma *	db	358	23	6
Újonnan létrehozott, 3-6 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma	db	65	4	1
Fejlesztett, 3-6 éves gyermekek elhelyezését biztosító férőhelyek száma <i>(felújított)</i>	db	479	31,1	8,3
TOP 2.1 INTÉZKEDÉS				
<i>a bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények kivételével a járási indikátorok a városra értelmezendők, mert a községek nem vehetnek igénybe ilyen projektekre támogatást.</i>				
Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	m ²	45307	2 942	781
Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	személy	40274	2 615,1	694,2
Bel- és csapadék-vízvédelmi létesítmények hossza	m	18123	1 176,8	312,4
A rehabilitált talaj összterjedése	ha	0,62	0,0	0,0
Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek	m ²	5457	354,3	94,1

Kimeneti indikátor neve	mértékegység (az időszak végére)	A megye indikátorvállalása	A megye vállalása alapján a Kisbéri járásra lakosságárányosan jutó megyei indikátorvállalások	A megye vállalása alapján Kisbér városra lakosság- arányosan jutó megyei indikátorvállalások
Megújult vagy újonnan kialakított zöldfelület nagysága	m ²	47679	3 096,0	821,9
TOP 3.1 INTÉZKEDÉS				
Kialakított kerékpárosbarát települések vagy településrészek száma	db	1	0,1	0,0
Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma <i>(Kisbér tervezi ezt megvalósítani)</i>	db	3,00	0,2	0,1
Kialakított új, forgalomcsillapított övezetek száma	db	1,00	0,1	0,0
Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	km	22,28	1,4	0,4
TOP 3.2 INTÉZKEDÉS				
A középületek éves primerenergia-fogyasztásának csökkenése	kWh/év	817811,35	53 103,3	14 097,2
A megújulóenergia-termelés további kapacitása	MW	10,71	0,7	0,2
Üvegházhatású gázok becsült éves csökkenése*	tonna CO ₂ egyenérték*	12222,91	793,7	210,7
Energiahatékonysági fejlesztések által elért primer energia felhasználás csökkenés	kWh/év	5 555 555,6	361 111,1	94 444,4
A megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség	kWh/év	27 777 777,8	1 805 555,6	477 777,8
TOP 4.1 INTÉZKEDÉS				
Jobb egészségügyi szolgáltatásokban részesülő lakosság	fő	12017	780,3	207,1
Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok (benn: házi orvos, házi gyermekorvos, fogorvosi, védőnői szolgálat és kapcsolódó ügyeleti ellátás, iskola-egészségügyi ellátás) száma	db	30	1,9	0,5
Újonnan épített vagy felújított rendelők, tanácsadók száma	db	20	1,3	0,3
TOP 4.2 INTÉZKEDÉS				
A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma <i>(pl. idősek otthona)</i>	db	6	0,4	0,1
TOP 4.3 INTÉZKEDÉS <i>(szociális rehabilitáció, Kisbér a jelenlegi iránymutatások szerint nem jogosult)</i>				
Helyreállított lakóegységek városi területeken	lakóegység	38	2,5	0,7
Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek	m ²	292,3	19,0	5,0
Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	m ²	4515,0	293,2	77,8
Integrált városfejlesztési stratégiákba bevont területek lakossága	fő	50795	3 298,3	875,6
Szociális célú városrehabilitációval érintett akcióterületen élő lakosság száma	fő	8672	563,1	149,5

Kimeneti indikátor neve	mértékegység (az időszak végére)	A megye indikátorvállalása	A megye vállalása alapján a Kisbéri járásra lakosságárányosan jutó megyei indikátorvállalások	A megye vállalása alapján Kisbér városra lakosság- arányosan jutó megyei indikátorvállalások
TOP 5.1 INTÉZKEDÉS				
A foglalkoztatási paktumok keretében munka- erőpiaci programokban résztvevők száma	szám	1394	90,5	24,0
TOP 5.2 INTÉZKEDÉS <i>(szociális rehabilitáció, Kisbér a jelenlegi iránymutatók szerint nem jogosult)</i>				
Szociális városrehabilitációs programmal elért hátrányos helyzetű lakosság száma	fő	3469	225,3	59,8
TOP 5.3 INTÉZKEDÉS				
A helyi társadalmi akciókba bevonás érdekében elért hátrányos helyzetű személyek száma		4320	281	75

Hasonlóan minden operatív program esetében meghatározásra kerülnek indikátorok, de ott a számszerűsítés igen nehéz, mert a projektkiválasztás hagyományos pályázati rendszerrel történik, így adott területen megvalósuló projektek száma is nehezen becsülhető. Mivel az önkormányzat hatáskörében megvalósuló fejlesztések jórészt TOP forrásra épülnek, ezért a fenti mutatók, legalábbis a nagyságrendek vonatkozásában, irányadónak tekinthetők.

A fenti indikátorok, tekintettel arra, hogy a 2014-2020 között az Európai Unió alapvetően ezt várja el, egytől-egyik output- és/vagy eredmény indikátorok. Ezek adatgazdái, az indikátorok természetéből fakadóan, a projektgazdák.

MELLÉKLET – AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI VÉLEMÉNYEZÉSI ELJÁRÁS EREDMÉNYE

KISBÉR ITS – ÁLLAMIGAZGATÁSI VÉLEMÉNYEZÉSI ELJÁRÁS EREDMÉNYE (2015. 06)

Véleményező szervezet	Észrevétel ismertetése	Tervezői válasz
KEM KH Építésügyi Osztály (állami főépítési hatáskörben eljárva)	A véleményezési dokumentáció felépítése követi a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2. sz. mellékletében foglaltakat, magas szinten kidolgozott, logikus felépítésű anyag, melyben a városfejlesztési elemek területi beavatkozásai részletesen kifejtésre kerültek.	Választ nem igényel.
GYMS KH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	Általános tájékoztatást ad, hogy a további tervkidolgozások során milyen adatokat, jogszabályokat kell figyelembe venni (országos ökológiai hálózat, helyi jelentőségű természetvédelmi területek, zaj- és rezgésvédelem). Általánosságban levegőtisztaság-védelmi, táj- és természetvédelmi, valamint zaj- és rezgésvédelmi szempontból a stratégia tartalmát a Hatóság tudomásul veszi és elfogadásra javasolja.	Köszönjük a részletes tájékoztatást. A táj- és természetvédelemre, valamint a zaj- és rezgésvédelemre vonatkozó, Hatóság által közölt információkat az ITS műfajának megfelelően figyelembe vettük. Az adatokat a további tervek kidolgozása során is figyelembe vesszük. Megjegyezzük, hogy Kisbér területén nincsenek helyi jelentőségű természetvédelmi területek.
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Általános véleményt fogalmaz meg a csapadékvíz elvezetésről, a közművesítésről, a vizek, vízi létesítmények keresztezéséről, a parti sávok hasznosításáról. Kiemeli, hogy a Hántai-tó, Nagy-tó, Zöldalmi tó, Kisbéri-tó mederrendezése vízjogi engedélyköteles.	Köszönjük a jogszabályokkal kapcsolatos részletes tájékoztatást. A vízügyi hatóság bevonása a programok konkrét tervezési és megvalósítási fázisában mindenképpen szükséges. Az ITS-ben szereplő eltervezett tevékenységek közül elsősorban az „Erőforrásunk a víz” tematikus program tartalmaz olyan programelemeket, ahol a vízügyi hatóság bevonása feltétlenül szükséges. A vízfolyásokkal és állóvizekkel összefüggő fejlesztések kivitelezése érdekében külön is jeleztük, hogy szervezetként, vagy partnerként a vízügyi hatóság bevonása is szükséges (43. oldal).

Véleményező szervezet	Észrevétel ismertetése	Tervezői válasz
<p>Komárom-Esztergom Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály</p>	<p>Általános tájékoztatást ad az Országos Tűzvédelmi Szabályzat településre és településrendezésre vonatkozó részéről. Felhívja a figyelmet, hogy a Komárom-Esztergom megyei területrendezési tervben Kisbér érintett a földtani veszélyforrás területének övezetével. A Magyar Állami Földtani Intézet véleményét indokolt megkérni.</p>	<p>A földtani veszélyforrással kapcsolatban: a 282/2009. (XII. 11.) Kormányrendelet 3. § (2) bekezdése értelmében településrendezési eszköz készítése vagy módosítása esetén kell megkeresni a Magyar Állami Földtani Intézetet adatszolgáltatás érdekében. Jelen folyamatban nem készül településrendezési eszköz, csak ITS. Az adatokat a településrendezési eszközök készítése esetén fogjuk beszerezni. A vélemény további része tervezői választ nem igényel.</p>
<p>KEM KH Népegészségügyi Főosztály</p>	<p>Közegészségügyi szempontból kifogást nem emel.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>NKH – Útügyi, Vasúti és Hajózási Hivatal</p>	<p>Észrevételt nem tesz.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>NKH – Légügyi Hivatal</p>	<p>ITS-hez hozzájárul.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>KEM KH Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály Útügyi Osztály</p>	<p>Az ITS céljaival, megállapításaival alapvetően egyetért. A hatóság csak konkrét engedélyezési ügyekben illetve szakhatóságként tud közreműködni.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>KEM KH Földhivatali Főosztály</p>	<p>Általános tájékoztatást ad. Kifogást nem emel.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>

Véleményező szervezet	Észrevétel ismertetése	Tervezői válasz
Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nem talált utalást arra, hogy a faállományok a közlekedés, az ipar, és a mezőgazdaság káros tevékenységeit képesek csökkenteni, ezért már kis területű növelésük is kedvezően befolyásolhatja a tevékenységek közötti konfliktust. 2. A Tölgyestelepen tervezett fejlesztésekkel kapcsolatban kéri, hogy az erdőőrői és erdő védelmérői szülő 2009. évi XXXVII. törvénnyel összhangban csak kivételesen indokolt esetben tervezzenek erdőt érintő igénybe vételeket. 3. A dokumentációban nem talált erdők vagy faállomány növelését célzó utalásokat. Kéri megfontolni olyan projekt indítását, melyekkel elérhető a zöldfelületek növelése, a tényleges biológiai aktivitás növelése. 	<p>1-3. Az ITS kiemelt hangsúlyt fektetett az erdőgazdálkodás fejlesztésére, az erre alapozott helyi gazdaság és foglalkoztatottság növelésére. A város közigazgatási területén kiterjedt erdőterületek találhatók, a mozaikos tájszerkezet a jellemző, ezért nem az erdőterületek növelése, hanem a kialakult táji adottságoknak megfelelő területhasználat a stratégiai kérdés.</p> <p>2. A Tölgyestelep erdészeti és vadgazdálkodási célú hasznosítását tervezi az Önkormányzat a Vértes Erdészeti és Faipari Zrt.-vel. A fejlesztések során figyelembe vesszük az erdőőrői és erdő védelmérői szülő törvényt.</p>
Honvédelmi Minisztérium Hatósági Hivatal	<p>A dokumentációban foglaltak a honvédelem érdekeit nem érintik, ezért észrevételt nem tesz.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
PM KH Bányászati Osztály	<p>A tervezetet elfogadja.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság	<p>Kifogást nem emel vélemény.</p>	<p>Választ nem igényel.</p>

Véleményező szervezet	Észrevétel ismertetése	Tervezői válasz
<p>Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság</p>	<p>Megalapozó munkarészek:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nem fogadja el „a Vízügy hatáskörébe tartozó vízfolyások karbantartása jelentős elmaradással küzd” megállapítást <p>ITS</p> <ul style="list-style-type: none"> Nem indokolt a vízmegosztási terv készítése, mert azt a vízjogi engedélyek szabályozzák. A vízrendezési konfliktusok összehangolt kezelésébe javasolja bevonni a víztársulatokat, magántulajdonosokat. Felhívja a figyelmet a Cuhai-Bakony-ér és Concó (1-5) vízyűjtő-gazd. alegység tervben szereplő célkitűzések és intézkedési javaslatok figyelembe vételére. A térség komplex tógazdálkodási fejlesztésével kapcsolatban felhívja a figyelmet a fejlesztendő tavak, tározók megfelelő üzemeltetésére, valamint az öntözési célú igények felmérésére. 	<p>Megalapozó munkarészek</p> <ul style="list-style-type: none"> A megállapítást töröltük. <p>ITS</p> <ul style="list-style-type: none"> A vízmegosztási tervre történő utalást töröltük. Az 53. és 82. oldalon lévő táblázatokat kiegészítettük. Az ITS 3.1.5 fejezete külön, részletesen foglalkozik a vízyűjtő-gazdálkodási alegységben szereplő célkitűzésekkel és intézkedési javaslatokkal. Az észrevételeket beépítettük a tervbe.

Véleményező szervezet	Észrevétel ismertetése	Tervezői válasz
<p>Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés Elnöke</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az ITS felépítése megfelel a 314/2012. (XI.8) Kormányrendelet 1. és 2. mellékletével • A városi célrendszer áttekinthető és egyszerű, léptékében jól igazodik Kisbér méretéhez • A település léptékének megfelelően csak egy akcióterületet jelöl ki • Az akcióterületi és hálózatos fejlesztések egyaránt a település kihasználatlan adottságaira épülnek • A fejlesztések jól illeszkednek a megyei ITP céljaihoz • Összességében megállapítható, hogy az ITS készítése során reális helyzetértékelésen alapuló, a megyei fejlesztési dokumentumokkal összhangban álló, a 2014-2020-as időszakon is túlmutatóan is jövőképet adó stratégia kerül a város birtokába. 	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>ÉDV Zrt.</p>	<p>Egyetértő, kifogást nem emelő vélemény</p>	<p>Választ nem igényel.</p>
<p>Római Katolikus Egyház</p>	<p>Az ITS megalapozó és stratégiai munkarésében néhány kiegészítést kér.</p>	<p>A kiegészítéseket beépítettük a megalapozó és stratégiai dokumentációba.</p>